



NOVI GLAS



NOVI GLAS JE NASTAL Z ZDRUŽITVIJO TEDNIKOV KATOLIŠKI GLAS IN NOVI LIST 11. JANUARJA 1996

AH, POMLAD JE ŠLA OD NAS...

Nedeljske volitve v Sloveniji so za nami. Čeprav uradni izidi še ne bodo znani pred koncem tedna, pa lahko vseeno potegnemo dovolj jasno črto ob neuradnih rezultatih volitev za parlament v Ljubljani.

Kot znano, so se na teh volitvah (tretjih po osamosvojitvi Slovenije) pomerile v glavnem sile laično-levičarskega in krščansko-demokratskega oz. desnega bloka. Med prve stranke spadajo zlasti LDS (s prvakom Janezom Drnovškom), nato ZLSD (postkomunistov z Borutom Pahorjem na čelu) pa še nekaj obrobni sil. Drugo stran pa sestavljajo krščanski demokrati (SLS+SKD) Franca Zagožna, Nova Slovenija premiera Andreja Bajuka in zunanjega ministra Lojzeta Peterleja ter socialni demokrati (SDS) Janeza Janše. Do zdaj smo imeli že vlade ene in druge smeri. Prvi (Peterle) je sledila koalicija obeh velikih formacij (Drnovšek in Peterle in drugi), vmes potem laično-levičarski blok (Drnovšek), nato letošnje poletje spet pomladne stranke (Bajuk, Peterle, Janša...). Vse to kaže na nekako politično nestabilnost. Veliko bi se dalo napisati zlasti o nekaterih izbirah posameznih vlad, a to za sedaj opuščamo.

Kaj zdaj? Rezultati nedeljskih parlamentarnih volitev v Sloveniji so torej pokazali na vidno zmago Drnovškove Liberalne demokracije Slovenije. Tako se je slovenski volilni zbor odločil za ponovno vlado levosredinske usmeritve in torej zaton desne sredine. O podrobnih izidih volitev poročamo sicer na drugem mestu. Kaj lahko zaenkrat o vsem tem zapišemo?

Jasno je, da je bil tak izid parlamentarnih volitev v nekem smislu pričakovan, vendar pa ne s tako večino za nekdanjo vladajočo stranko LDS. Verjetno je za vse to razlogov več. Sami smo še v zadnji številki pisali o nepotrebnem in škodljivem razkolu v vrstah pomladnih strank, ki je gotovo vcepil nejasnost in negotovost, pa tudi zmedo v vrste volivcev tabora s krščanskim predznakom. Gotovo je vse to v določeni meri ostalo tem slovenskim volivcem nerazumljivo, zaradi česar je padlo zaupanje v te stranke oz. njih voditelje. Zlasti nespametna pa je bila ta poteza, tik pred bližajočimi se volitvami, ko bi nasprotno morala biti kohezija med temi silami še večja in krepkejša.

Zgoditi se tudi (kar se je že kdaj pokazalo tudi v Italiji), da je združitev dveh sorodnih strank sicer zaželena, da pa lahko ne prinese pričakovanega volilnega uspeha, zlasti če je le-ta le malo pred volitvami. Tako se je npr. v prejšnjih šestdesetih oz. sedemdesetih letih zgodilo v Italiji, ko so so Nennijski socialisti in Saragatovi socialdemokrati nekako umetno povezali v združeni stranki PSU. Marsikje se je namreč pokazalo, da je združena stranka odnesla na volitvah slabše rezultate od prejšnjih ločenih posameznih strank.

Za današnjo slovensko družbo v matični domovini je tudi zelo pomemben tisk, zlasti dnevi. Po ukinitvi Slovenca je ostal tabor, ki se odraža v prej omenjenih pomladnih strankah, brez lastnega dnevnika.

STRAN 3

ANDREJ BRATUŽ

Morebiti nas bo letošnja misijonska nedelja povabila izstopiti iz ozkega geta skrbi in odpreti malo širše horizonte mišljenja... S hvaležnostjo se spominjam vseh, ki nas podpirate iz zaledja z velikodušnostjo na duhovni in gmotni ravni. To nas opogumlja pri našem delu in naporih za širjenje Jezusove blagovesti na črni celini in drugod, kamor nas je postavila Gospodova roka. Številnim dobrotnikom se iz vsega srca zahvaljujemo in v teh dneh še posebej mislimo na vas in vaše skrbi. Naša molitev je edina pot hvaležnosti.

IZ PISMA MISIJONARJA DANILA LISJAKA

SLOVENCIM ODKLANJAMO RESOLUCIJO O IZVAJANJU ZAKONA 482/99

SOŽITJE JE RECIPROČNO SPOŠTOVANJE PRAVIC

Sredi prejšnjega tedna je konzulta za "mestno etnično manjšino" (kar naj bi za goriško občino bila slovenska narodnostna skupnost) priredila tiskovno konferenco, s čimer je hotela odgovoriti na zadnje izzivanje večine, ki vodi goriško občinsko upravo. Poleg predsednika dr. Damjana Paulina so se srečanja s časnikarji udeležili tudi predstavniki civilne družbe, in sicer predsednik Sveta slovenskih organizacij Sergij Pahor, predsednik Slovenske kulturno gospodarske zveze Rudi Pavšič in goriški predsednik SKGZ Livio Semolič.

V središču pozornosti je bila resolucija sedanje večine goriškega občinskega sveta, po kateri bi se zakon 482/99, kar zadeva slovensko manjšino, izvajal le v štandreškem rajonu. Prisotni so vprašanje osvetlili z različnih zornih kotov, vendar so soglašali, da je resolucija za naše slovenske ljudi poniževalna in v bi-

stvu izzivalna. Zakon 482/99 namreč nikogar ne diskriminira in daje jezikovnim manjšinam možnost, da ohranijo svojo narodno identiteto, da uporabljajo materni jezik v vsakdanjem življenju in da vzgajajo otroke v jeziku, ki ga govorijo njihovi starši.

Prisotni so tudi soglašali, da resolucija, ki jo je predložila sedanja večina goriške občinske uprave, predstavlja višek protislovenskega razpoloženja, ki ga žal tudi skuša udejanjiti. Vemo, da je desna sredina že jasno pokazala, kako si zamišlja odnose med italijansko večino in slovensko manjšino v goriški občini. Pri tem mislimo med drugim na regulacijski načrt oz. na zadnje posege na območju Štandreža, na probleme s slovenskimi napisi na oglasnih deskah v Podgori ipd. Veljaki desnosredinske politične opcije nekaj razglašajo, na ravni stvarnih posegov pa ravnajo popolnoma drugače. V

tem pogledu naj ugotovimo, da je občina Gorica ena izmed dveh občin ob državni meji, ki sta se izrekli proti zakonu za zaščito slovenske manjšine, o katerem je v teku razprava v senatni zbornici.

Če pomislimo, da bomo prihodnje leto v Gorici praznovali tisočletnico prve dokumentirane omembe Gorice, so obeti, da bomo pripadniki obeh v mestu živčih narodnosti tvorno sodelovali pri primernem obhajanju tako pomembnega jubileja, precej slabi. Sožitje namreč zahteva, da se ljudje med seboj spoštujejo, k čemur sodi v našem primeru tudi in predvsem recipročno spoštovanje jezikovnih, kulturnih, skratka narodnih pravic.

Na tiskovni konferenci je bilo jasno povedano, da slovenska manjšina v tem pogledu nikakor ne more pristati na kompromise. Zakon 482/99 se mora pošteno in pravično izvajati na celotnem

ozemlju občine Gorica. Kakršnakoli omejitev bi bila nezgodovinska in nestvarna. Glavnina slovenske narodnostne skupnosti namreč živi v mestnem središču, kjer imajo svoj sedež najpomembnejše slovenske ustanove, šole in organizacije, oba kulturna doma itd.

Poskus takšnega izvajanja zakona 482/99, kot ga predvideva resolucija, je tudi zgovoren dokaz, kaj nas lahko čaka po odobritvi zakona o zaščiti slovenske manjšine v Italiji, saj vemo, da predvideva zelo podobne ukrepe za določitev območja, na katerem naj veljajo zaščitne norme. To pomeni, da je politična volja krajevnih upraviteljev odločilna, o upraviteljih pa dobro vemo, da niso naklonjeni slovenski manjšini. Pravice, ki se priznavajo manjšinski skupnosti, pa gotovo ne morejo in ne smejo biti predmet izsiljevanja in izigravanja.

EJ

NEURADNI IZIDI DRŽAVNOZBORSKIH VOLITEV V SLOVENIJI

Stranka	Odstotki	Poslanci	Poslanci 1996
LIBERALNA DEMOKRACIJA SLOVENIJE	36,25	34	25
SOCIALDEMOKRATSKA STRANKA SLOVENIJE	15,85	14	16
ZDRUŽENA LISTA SOCIALNIH DEMOKRATOV	12,11	11	9
SLS + SKD SLOVENSKA LJUDSKA STRANKA	9,57	9	-
NOVA SLOVENIJA - KRŠČANSKA LJUDSKA STRANKA	8,64	8	-
DEMOKRATIČNA STRANKA UPOKOJENCEV SLOVENIJE	5,14	4	5
SLOVENSKA NACIONALNA STRANKA	4,37	4	4
STRANKA MLADIH SLOVENIJE	4,34	4	-
NARODNE SKUPNOSTI	-	2	2

OPOMBA: Volilna udeležba 70%, 1996. leta 73,70%; SLS je leta 1996 imela 19 poslancev, SKD pa 10; NSI je bila ustanovljena tik pred letošnjimi volitvami, kar velja tudi za Stranko mladih Slovenije; za predstavnika italijanske oziroma madžarske narodnostne skupnosti v slovenskem parlamentu sta bila potrjena dosedanja poslanca Roberto Battelli (1.302 glasova) in Maria Pozsonec (12.807 glasov).

02 Breda Susič DOGOVOR MED SPRTIMI	08 Matjaž Rustja PRIMERJAVA POLOŽAJA SLOVENSkih MANJŠIN
03 Jože Horvat / intervju EDVARD KOVAČ	10 GORIŠKA SREČANJA S KOROŠKIMI ROJAKI
04 Jurij Paljk DRUŽINA JE VELIK BOŽJI DAR!	13 Marjan Drobež SPET DIPLOMATSKI STIKI Z ZRJ
05 Ivan Žerjal OB 1400-LETNICI KOPRSKE ŠKOFIJE	14 Marjan Drufovka NEKATERE FINANČNE NOVOSTI
06 Alojz Tul RUSKI CAR RAZGLAŠEN ZA SVETEGA	16 Peter Szabo SLONI IN IDEJE

VSEBINA



NA ZASEDANJU V BIARRITZU

KOŠTUNICO SPREJELI Z "ODPRTIMI ROKAMI"

Novoizvoljenega predsednika ZRJ Vojislava Koštunice so predsedniki držav in vlad Evropske zveze, zbrani na srečanju v Biarritz, sprejeli z "odprtimi rokami". Medtem je EZ izpolnila objubo, ki jo je bila dala pred predsedniškimi volitvami v ZRJ, in odpravila sankcije proti Srbiji. Evropska komisija je hkrati že odobrila prvo moč, katere vrednost znaša 200 milijonov evrov ali 400 milijard lir. Francoski predsednik Chirac je v imenu začasnega predsedstva Koštunice dejal, da bo "EZ naredila vse, kar je v njeni moči, da se ZRJ povrne ne le v demokracijo, ampak tudi na pot, ki pelje v njen dom, to je v Evropo". Koštunica pa je poudaril, da bo "jutrišnja Srbija porok za mir na Balkanu". V pogovoru s časnikarji je novoizvoljeni predsednik tudi govoril, kako namerava spremeniti celo ime ZRJ, tako da bi ta postala "Republika Srbije in Črne gore", kar naj pomaga k postopnemu odprav-

ljanju težnje po nastanku dveh neodvisnih držav. Pristavil je dalje, da so letalski napadi Atlantske zveze povzročili ogromno škodo; zaradi sankcij, ki so trajale osem let, pa je v Srbiji zdaj mnogo brezposelnih. Potrdil je, da ne namerava izročiti Miloševića haaškemu sodišču, češ da bivši predsednik nima "politične prihodnosti" in da sodelovanje z omenjenim sodiščem ni ena prednostnih nalog njegovega političnega in državnega programa. Toplo se je zahvalil vsem, ki so v tujini podpirali Demokratično opozicijo Srbije (DOS), pri čemer pa je omenil le Francoza Chiraca in Vedrina (zunanjega ministra), torej predstavnika začasnega predsedstva EZ, in Nemca Hombacha, ki je koordinator Pakta stabilnosti. Povsem pa je prezrl zlasti Italijane Amata, Dinija in Visca, ki so sredi prejšnjega tedna prileteli skupno s številnim odposlanstvom v Beograd in obrazložili vrsto

načrtov, katerih izvedba bi stala skupno 300 milijard lir. Na srečanju v Biarritz je bil tudi Javier Solana, ki je trenutno zadolžen za zunanjo politiko EZ, med bombardiranjem Srbije pa je bil glavni tajnik Atlantskega zavezništva. Koštunica je časnikarjem rekel, da "sta si s Solanom stisnila roki". Na srečanju s časnikarji je Koštunica govoril srbsko, a je na prošnji ameriške časnikarke nadaljeval v angleškem jeziku, pri čemer se je izkazalo, da ta jezik zelo dobro obvlada, saj je govoril tekoče in brez kakršnekoli zadrege ter zlasti z dobro izgovarjavo.

Med novostmi z Balkana gotovo zasluži pozornost odstop bosanskega predsednika Izetbegovića. L. 1995 je s Tudjmanom in Miloševićem podpisal v Daytonu mirovni sporazum, s katerim se je ohranila državna neodvisnost Bosne in Hercegovine. Izetbegović je star 75 let in je odstopil iz zdravstvenih razlogov. DL

ZASEDANJE V EGIPTU ZA REŠITEV KRIZE

DOGOVOR MED SPRTIMI

Usoda Bližnjega vzhoda visi na nitki. Po več kot dveh tednih spopadov med Izraelci in Palestinci, po hudi napetosti, ki se je konec minulega tedna še stopnjevala s pravo vojno ofensivo Izraelcev proti nekaterim palestinskim postojankam, je nadaljnji razvoj dogodkov pristal v rokah sedmih mož, ki so se v ponedeljek sešli v Sharm El Sheikh.

BREDA SUSIČ

Najtrši oreh je predstavljal drugi cilj, in sicer določitev mehanizmov, s katerimi bi preverili odgovornosti za spopade. Arafat je zahteval med-

Na vrhunskem srečanju so se zbrali egiptovski predsednik Mubarak, izraelski premier Barak, palestinski voditelj Arafat, jordanski kralj Abdullah II., voditelj evropske diplomacije Solana, generalni sekretar Združenih narodov Kofi Annan in ameriški predsednik Clinton.

Položaj je bil že tako obupen, da si nihče ni upal oditi na pogajanja optimistično razpoložen. Nasprotno. Do zadnjega sploh ni bilo gotovo, da bo do srečanja prišlo, saj je predvsem Arafat okleval, češ da dnevni red, ki so ga postavili Američani, ni dovolj jasno določen. Izraelski premier se je v istem času že zelo konkretno pogajal o sestavi nove vlade narodne enotnosti. V njej bo menda sodelovala tudi Sharonova konservativna stranka Likkud, ki nasprotuje katerekoli kompromisu s Palestinci. Oblikovanje nove koalicije bi verjetno dokončno pokopalo vsa prizadevanja za ponovno oživitev mirovnega procesa, saj so Palestinci jasno postavili svoj "aut-aut": Barak naj izbere ali Palestince ali Sharana! Do dokončne odločitve pa pred začetkom pogajanj v Egiptu ni prišlo, saj bi sicer verjetno vrh propadel že na samem začetku.

Pogovori so bili že ob danih pogojih zelo težavni, saj se sprta državna voditelja nista hotela pogovarjati direktno, pač pa je moral med njima



posredovati ameriški predsednik Clinton. Ta je sploh odigral na summitu najvažnejšo vlogo, med drugim tudi z neprikritim izsiljevanjem, da bo predčasno zapustil vrh. Grožnje so očitno delno zalegle, saj so se pogovori po začetnem pesimizmu le nadaljevali pozno v noč, kar je pogajalcem in svetu vtilo novega poguma: Clinton je svoj odhod preklical, pogovori so trajali 16 ur in se nadaljevali tudi v torek zjutraj. Izraelska in palestinska delegacija sta zblíževali svoja stališča ob dvostranskih pogovorih z ostalimi visokimi diplomatskimi predstavniki. Ti so si zastavili samo tri cilje: zaustaviti val nasilja na zasedenih ozemljih, preveriti odgovornosti za začetek spopadov in oživiti mirovni proces.

narodno preiskovalno komisijo. Barak pa je temu odločno nasprotoval in pristajal le na komisijo, ki bi jo vodili Američani (v njihovo prijateljstvo namreč Izraelci polagajo veliko zaupanje).

V opoldanskih urah, po ključnem plenarnem zasedanju, je le prišlo do pozitivnega premika. Predsednik Clinton je javnosti sporočil, da so na vrhu dosegli dogovor. Ta predvideva obvezo obeh sprtih strani, da takoj prekineta nasilje in da že čez dva tedna obnovita mirovni proces. Izrael bo odstranil vojaške zapore in ponovno odprl letališče v Gazi. Sestavo preiskovalne komisije pa bodo določile Združene države Amerike in Organizacija združenih narodov.

PO DEMOKRATIČNI REVOLUCIJI

KAJ ČAKA SRBIJO?

To, česar niso zmogli bombe Atlantskega zavezništva, sankcije Združenih narodov in pritisk zahodne diplomacije, je uresničila začuda nenasilno ulica. Od 9.3.1991, ko so študentje ob vzklikanju gesel proti Miloševiću prvič priredili pohod prek savskih mostov, kjer jih je pričakala policija, jih razgnala s tanki, solzilci in gumijastimi izstrelki - padli sta tudi prvi dve žrtvi - se je na Terazijah in drevoredih okrog beograjskega parlamenta zvrstilo nešteto demonstracij sicer neenotne opozicije in študentov.

Verjetno je Milošević računal, da tudi v četrtek, 5. oktobra, zbrani stotisoči ne bodo šli do konca in da bo, čeprav s težavo, ohranil oblast vsaj do zapadlosti mandata junija prihodnjega leta. Toda ušel se je, srbskemu narodu je zavrelo po 13 letih režima, ki je obljubljal Veliko Srbijo in raj na svetu, v resnici pa nudil poraženo, vedno manjšo, obubožano, lačno, po vsem svetu zasovraženo Srbijo. Res je, da srbski narod od Kosovske bitke dalje slavi poraze in jih zavija v mit, toda v stoletjih so potujočega pripovedovalca epskih

pesmi zamenjali elektronski mediji, ki niso mogli kljub strogemu režimskemu nadzoru v nedogled zakrivati resnice.

Obračun je - kot kaže - vsaj z režimom dokončen. Po 50 letih bolj ali manj slične vladavine, ki se je v zadnjih 10 izrodila v neke vrste šovinistični socializem, skregan z vsemi sosedi, naj bi se pričela tranzicija približevanja Evropi in utrjevanja demokracije.

Juristu Vojislavu Koštunici gre priznati, da je izvedel neboleč državni udar in da ni po "balkansko" odpravil z Miloševićem in njegovimi. Pred seboj ima celo kopico težkih nalog od vzpostavitve dialoga s Črno goro in Albanci na Kosovu pa do obnove družbe in gospodarstva. Pa tudi sestaviti novo vlado nikakor ne bo lahko, saj imajo Milošević in njegovi večino tudi v novem parlamentu. Jasno se bo moral tudi izreči o memorandumu Srbske akademije znanosti in umetnosti, ki je v 80. letih teoretično razvila idejo pisatelja Dobrice Čosića, po kateri je Srbija povsod tam, kjer živijo Srbi. Zamisel o veliki Srbiji naj bi tedanja srbski politični razred z Miloševićem na čelu uresničil. Koštunica spada v isto generacijo kot Milošević, saj je le nekaj let mlajši. Svojih nacionalističnih čustev ne skriva. Upajmo, da v zameno za Miloševićev šovinistični socializem ne bomo dobili Koštuničevega novonacionalizma.

SAŠA RUDOLF

ČLOVEKOVO DOSTOJANSTVO V OSPREDJU

LISTINA TEMELJNIH PRAVIC EZ

Zasedanje predsednikov držav oziroma vlad evropske petnajsterice se je v soboto, 14. t.m., končalo z odobritvijo Listine temeljnih pravic Evropske zveze, ki bo uradno proglašena v letošnjem decembru na vrhunskem zasedanju v francoski Nici.

Zasedanje je bilo v mestecu Biarritz, ki je znano po svojih morskimi kopališčih in je v Biskajskem zalivu. Biarritz ima kakih 30 tisoč prebivalcev, ki so povečini Baski. Zato je med tem srečanjem bilo tudi nekaj neredov, s katerimi so Baski hoteli opozoriti evropsko in svetovno javnost na svoje nerešene probleme.

Listino temeljnih pravic bosta pred srečanjem v Nici uradno odobrila Evropska komisija in Evropski parlament. Popolnoma odprto pa je vprašanje, kako to vsekakor pomembno listino vključiti v pogodbe, ki urejajo evropsko zvezo. Znano je, kako si je zlasti Nemčija odločno prizadevala, da bi listina o temeljnih pravicah postala tudi

sestavni del zakonodaje, ki ureja obstoj in delovanje EZ. Listina bi s tem postala tudi zakon in ne bi bila le skupek načel, to je dokument politične narave. Začasni predsednik EZ, Francoz Chirac, je dejal, da se bo s to zadevo bavilo švedskočasno predsedstvo EZ, ki bo nastopilo na začetku prihodnjega leta. Poznavalci razmer pa menijo, da bo dokončna odločitev po vsej verjetnosti padla čez štiri leta, kar pomeni, da bodo novo ustavo Evropske zveze proučevali ne le sedanje države članice, temveč tudi države kandidatke za vstop v evropsko integracijo (med temi naj bi bila tudi Slovenija).

Listina ima šest poglavij. Na prvem mestu je človekovo dostojanstvo. To je "nedo-

takljivo in ga je treba spoštovati in varovati". "Vsak človek ima pravico do življenja. Nihče ne more biti obsojen na smrtno kazen". Na drugem mestu najdemo poglavje o svobodi, to je "pravico do svobode misli, vesti in vere, pravico do izražanja, dela in lastnine". Na tretjem mestu obravnava listina vprašanje enakosti. "Vsi ljudje so pred zakonom enaki. Prepovedana je vsakršna oblika diskriminacije. EZ spoštuje "kulturno, versko in jezikovno različnost". V poglavju o vzajemnosti ali solidarnosti je govor o "pravici do stavke, o pravici, da se delavec zaščiti pred neupravičenim odpustom z delovnega mesta, o pravici, da je vsakdo deležen socialnega skrbstva in socialnih storitev". Kar zadeva državljanske pravice, je rečeno, da "ima vsak državljan EZ aktivno in pasivno volilno pravico na volitvah v evropski parlament." Zadnje poglavje poudarja, da "je treba vsakega obtoženca imeti za nedolžnega vse dotlej, dokler se njegova krivda ne dokaže na zakonit način". DL



NOVI
GLAS

UREDNIŠTVO
IN UPRAVA:

GLAVNI UREDNIK: ANDREJ BRATUŽ

ODGOVORNI UREDNIK: DRAGO LEGIŠA

IZDAJATELJ: ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA, PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN

REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5

TISK: TISKARNA BUDIN / GORICA

NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI

IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDIKOV V ITALIJI - FISC

LETNA NAROČNINA: ITALIJA in SLOVENIJA 70.000,

INOZEMSTVO 110.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 140.000 LIR

POŠTNI TEKOČI RAČUN: 10647493

CENA OGLASOV: PO DOGOVORU

34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18

TEL 0481 533177

FAX 0481 536978

E-MAIL noviglas@tmedia.it

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3

TEL 040 365473

FAX 040 775419

E-MAIL nglasts@tin.it

DEŽELNO TAJNIŠTVO SSK

NEVAREN
PRECEDENS

Prisotni na seji deželnega tajništva Slovenske skupnosti so prejšnji teden razpravljali o novostih, ki prihajajo iz Rima in zadevajo zaščitni zakon za našo manjšino. SSK pozitivno ocenjuje poseg, ki ga je imel v senatni komisiji senator narodne stranke Tirolcev (SVP) Armin Pingera, saj je v svojstvu predstavnika narodne in ne ideološke stranke zagovarjal stališča SSK. Jasno je povedal, da je zakonsko besedilo, ki se pripravlja na odobritev v senatu, slabo in bi ga bilo treba izpopolniti. Danes pa to ni več možno, saj bi tudi najmanjši popravek pomenil pokop zakonskega osnutka. S tega vidika so tisti, ki so odgovorni za potek in vsebino zakonskega besedila, krivi, da je bila storjena velika strateška napaka. Danes lahko sprejemamo besedilo le takšno, kakršno je, saj so popravki nemogoči.

Kaj nam lahko prinese slabo in nedorečeno besedilo, lahko jasno vidimo v goriškem primeru, kjer je slovenska narodna skupnost odvisna od politične volje krajevnih uprav. Res je sicer, da gre v tem primeru za zakon 482/99, vendar je tudi jasno, da predstavlja občina Gorica zgovoren precedens tistega, kar se bo zgodilo po eventualni odobritvi zakona za slovensko manjšino. Ne nazadnje predvideva "naš zakon" zelo podobne parametre za določitev teritorija. Amandmaji, ki jih je s tem v zvezi SSK predstavila v poslanski komisiji, so bili umestni, saj so si prizadevali, da bi bile občine točno napisane v zakonu. Do tega ni prišlo, rezultati pa so vidni. SSK izraža veliko zaskrbljenost nad goriškim primerom, ki se bo lahko ponovil v marsikateri drugi občini, med katerimi je lahko tudi občina Trst. Kako bosta novi občinski svet in večina, ki bosta izšla iz spomladanskih volitev, odgovorila na omenjeni zakon? Ohlapno in šibko besedilo našega zakona bo nedvomno prineslo politična izigravanja in izsiljevanja in premikalo izvajanje našega zakona v nedogledno prihodnost.

Na seji tajništva SSK je bil tudi govor o bližajočih se parlamentarnih volitvah. Prisotni so izrazili pričanje, da SSK ne bo podpirala kandidatov, ki ne bi bili izraz glavne slovenske manjšine, ne bo pa niti podpirala takih imen, ki bodo izšla iz italijanskih strankarskih soban. Glede tega bi bilo dogovarjanje v manjšini nujno.

S 1. STRANI

AH, POMLAD

To pa je velika vrzel, ki se kaže potem tudi v političnih odločitvah bralcev. Danes skoraj v enoglasje naravnani slovenski dnevniki žal ne nudijo bralcem osnovne politične kulture, pa tudi objektivne informacije in pluralizma idej, ki bi ga naša družba pričakovala. In vse to se tudi daljnoročno negativno obrestuje.

Bližnja prihodnost bo gotovo pokazala, kakšen bo razvoj dogodkov. Prišlo bo do nove vlade in verjetno tudi koalicije, ki bo v naslednjem mandatnem obdobju vladala republiko Sloveniji. Vsekakor pa bodo morale tudi sedaj opozicijske pomladne stranke boljše organizirati svoje vrste in poživiti politično delovanje ter v večji slogi nastopati za boljše bodočnost Slovenije.

INTERVJU / EDVARD KOVAČ

ETIKA, LEPOTA IN LJUBEZEN
V ŽIVLJENJU SODOBNIKA

JOŽE HORVAT

Ob tem, da ste prejeli nagrado, poimenovano po uglednem, pred desetimi leti umrlem slovenskem pisatelju Marjanu Rožancu, je zdaj tu, se mi zdi, še eno zadovoljstvo: nagrajena knjiga je razprodana. Četudi gre za naklado 1000 izvodov, pa je to za slovenske razmere razveseljiv dogodek. Bralci torej čutijo potrebo po branju, kakršna je vaša zbirka esejev?

V življenju je veliko presenečenj. Najprej je bilo presenečenje nagrada, ki se je nisem nadejal in sem je bil tudi zato zelo vesel. Vesel iz več razlogov, a glavni je ta, ker ima ime Marjana Rožanca, ki je bil moj prijatelj in vzornik, pa tudi zato, ker sem se znašel v družbi literatov, saj sem si že od mladostnih leti želel biti tudi pisatelj, a me je življenje potem peljalo drugam, v študij filozofije in teologije. Novo presenečenje pa je, da je knjiga razprodana. Ko sem pomislil, zakaj, se mi je zdelo, da zato, ker v tem trenutku stopa v prostor, ki je nasičen s polemikami in različnimi nasprotji in so si ljudje očitno zaželeli branje, ki bi pozitivno izhajalo iz življenja samega in govorilo o veselju in radosti, živeti prijateljska razmerja, kar človeka pelje onkraj njega samega in mu zbudi hrepenenje, s čimer premaguje tudi stiske in trpljenje. To pomeni, da esaji želijo govoriti o človekovi eksistenci, toda odprto, dialogsko; s tem odgovarjajo na potrebo današnjega trenutka, ki ga občuti tudi slovenski človek, razumnik. Eseji sicer niso ravno lahko branje, zahtevajo soustvarjanje, toda želja po ustvarjalnosti, kar pomeni poesis, je tudi na našem slovenskem obzorju.

Slovenska javnost je danes polna polemičnih spopadov in ostrih idejnih soočenj. Ali tudi sami čutite prevlado te hrupne javnosti in se zato toliko raje umikate v drugačno, mirnejšo refleksijo?

Človek je tudi družbeno bitje in kot tak čuti odgovornost do družbe, v kateri živi. Toda dejstvo je, da je tudi osebnostno, eksistencialno bitje, se pravi, da se želi srečati s samim seboj in z drugim v neki globini. Ali, če vzamem primer iz zgodovine filozofije: dolgo smo menili, da po Aristotelu človek doseže svoj višek ali zrelost, ko postane politično bitje. Toda če se z njegovimi besedili seznanimo pogloblje, uvidimo, da višek in pravo polnost človeškosti, kot je zapisano v njegovi Nikomahovi etiki, vidi v zastojnem ali podarjenem prijateljstvu.

Danes se zdi, da v prej omenjeni javnosti skoraj ne srečamo več vrednot, ki so tri osrednja tematska jedra vaše knjige: ljubezen, etika, lepota. O odsotnosti vsaj nekaterih izmed njih so nekateri literati govorili že zdavnaj, v sedanjem času pa gredo še naprej in menijo, da se bo pač "treba navaditi živeti brez ljubezni" (Tišma). So to pojavi nihilizma, o katerem prav tako govorite v knjigi?

Dr. Edvard Kovač je teolog in filozof, ki predava na Teološki fakulteti in Fakulteti za družbene vede v Ljubljani, toda po en semester v letu tudi raziskuje in predava na katoliški univerzi v Toulousu. Izdal je več knjig, letos pa je pri Mladinski knjigi izšla zbirka esejev z naslovom *Oddaljena bližina*, za katero je pred nedavnim prejel ugledno Rožančev nagrado. Izročili so mu jo na Rožančevi domačiji pri Komnu. To so zelo berljivi eseji o ljubezni, etiki, lepoti in sploh razmišljanja o sodobni družbi, njeni krizi in njenih vrednotah. Zanimivo je, da je zbirka razprodana, kar se slovenski knjigi pogosto ne godi.



FOTO KROMA

Mislím, da takšne črne slike v zgodovini civilizacije niso kaj novega. Mogoče današnji čas želi biti nekaj posebnega in je narcisoidno zaverovan vase, in edina stvar, ki jo v poveličuje v sebi, je lastna tragičnost in odsotnost ljubezni. Toda če pogledamo svetovno literaturo, je občutek ničevosti, spoznanja, da ni več nikogar, ki bi bil pošten, da ni več prijateljstva - to občutek eksistencialne zapuščeni, zaradi katere nima več smisla živeti - vse to najdemo že v Svetem pismu, kjer psalmist toži, da poštenega človeka ni nikjer več. Ta občutek je torej globoka eksistencialna drža, toda ravno iz te zapuščeni vznikle upanje, zlasti še takrat, ko se človek odpre drugemu. To srečamo pri psalmistu, ki se najprej huduje na svoj položaj, a potem vseeno uvidi, da je nad njim tisti, ki ga on sam ne vidi, in ga vseeno povsod spremlja. Ta črni pol poezije, proze in dramatike je danes viden v svetovni in tudi slovenski literaturi; drugi je tisti, kjer - kot sem zapisal v knjigi - tudi v mlakužah rastejo lokvanji in se torej tam, kjer ne bi pričakovali, pojavi iskra novega, lepega. Ta pol v literaturi in umetnosti verjetno ni bil toliko prisoten, skušam pa ga tudi sam predstaviti. Zdi pa se mi, da ga v nekaterih delih naše literature lahko zasledimo, pri čemer mislim na Draga Jančarja, ki po tolikih svojih knjigah v svojem zadnjem romanu pristaja na upanje ljubezni. V tem smislu pa njegova knjiga ni osamljena, saj najdemo zametek upanja ljubezni tudi drugod.

Knjigo začnete z esejem, ki izbaja iz Visoke pesmi. Ta je za mnoge ena najlepših ljubezenskih pesmi. Vendar pravite, da to ni čisto pravi katoliški tekst. Kaj lahko dodate k temu?

No, ta katoliški bi moral biti v narekovanju... Visoka pesem govori

o izrednih globinah človeške ljubezni. S tem pa izstopa iz uporabnosti te ljubezni, ki je lahko različna. Ni nujno, da je samo ekonomska, "rabi" lahko tudi rodu, narodu, neki instituciji ali skupnosti. Visoka pesem se tukaj pokriva z velikim slavospevom ljubezni, ki ga najdemo pri sv. Pavlu, ko piše Korinčanom, pri tem pa ljubezen postavlja nad samo preostvo, tudi nad vero. V tej zvezi sem se začel spraševati, kakšno misel lahko razvijemo, če ta tekst vzamemo zares, ne le kot poetičen okras, dekorativnost, ampak kot življenjsko spoznanje. V tej zvezi sem zapisal, da je ljubezen globlja in zahtevnejša, kot so družinski odnosi. S tem merim tudi na kakšnega pastoralnega delavca, ki družinsko ljubezen hoče postaviti v stroge predpise ali kodekse. Dostojanstvo, lepota, smisel te ljubezni gre onkraj družinskih odnosov in v našem govorjenju, tudi krščanskem, ta misel ni navzoča.

Kot kaže tudi ta psalm, je torej izražanje posebne človeške globine predvsem v domeni pesnika. Ste morda tudi zato zapisali, da današnja družba potrebuje pesnika? Ker je s svojo spoznavno močjo včasih pred modrecem ali filozofom?

Gotovo. Filozofija, ki je hotela biti znanost, je krenila v ulico, iz katere ne more več v nova obzorja. Zato lahko filozofija in znanost postaneta znova vznemirljivi le, če se obrneta k začetku človekovega razmišljanja in pa k duhu ustvarjalnosti, ki je bil v poeziji vedno navzoč. Razum, znanost in tudi filozofija hitro postanejo sterilni, kadar zamejujejo poesis. V tem smislu je zelo zanimivo, da Visoko pesem pripisujejo velikemu modrecu Salomonu, ki je v bibliji mesijanska figura in ima preroške razsežnosti, toda kritična obdelava teksta razkrje, da

je pesem napisala ženska. V tem duhu je ta pesem lahko tudi izziv, ker nam kaže preroško razsežnost ženske 21. stoletja.

V zvezi z etiko, o kateri govorite v knjigi, omenjate nevarnosti, ki bi jih lahko izzvale fundamentalne zahteve pri njenem udejanjanju. Vendar gre le za skrajnosti?

Mislím, da imamo v današnjih javnih pogovorih o etiki dvojje skrajnih stališč, ki jih težko prerastemo. Po eni strani mnenje, da danes vseplošne temeljne etike ni, da imamo le govorno moralo, da se je moč o vsem dogovoriti, in če se bomo dogovorili drugače, bomo lahko tudi drugače živeli. V tem smislu imamo probleme tudi v bioetiki in genetiki, kjer naj bi se o vsem samo dogovorili, dogovorimo pa se tako, da najdemo kompromis. V etiki takrat, ko gre za temeljna vprašanja, recimo za smrt človeka, mučenje ipd., težko najdemo kompromis. Tudi če smo realisti in vemo, da npr. mučenje nikoli ne bo odpravljeno, pa nanj vendarle nikoli ne bomo pristali. V tem smislu vidimo, da je univerzalna etika nujna, potrebna in celo možna. A pri tem obstaja druga skrajnost, da bi recimo naše predpise vedenja, ravnanja v vsakdanjem življenju kodificirali s temeljnimi etičnimi zahtevami, da torej ne bi bilo velikih in malih stvari, ampak bi vse stvari bile etično ključne - toda v tem primeru bi zašli v moralizem. A tega, kot vidimo, večidel prakticirajo sekte, verski fundamentalizmi, islamski ali kak drug. Tu pa mislim, da je takšna ideologija čistosti zelo nevarna: imeti do človeka angelske zahteve, ne pa ga sprejeti kot človeško bitje. Po mojem je rešitev v tretji možnosti, to pa je, da obstajajo temeljni etične zahteve, ki so univerzalne in vsesplošne in vsakogar obvezujejo, četudi jih vsi ne izvajajo. Aplikirajo se v družbo, politiko, profesionalno moralo, tam pa mora obstajati dogovor, ki ga lahko spreminjamo.

Včasih je moč brati ali slišati tudi o krščanskem, katoliškem fundamentalizmu.

V vsakem duhovnem in moralnem idealizmu je fundamentalizem skušnjava. Toda reči je treba, da imajo tu krščanske cerkve določeno prednost, saj imajo institucijo, ki onemogoča takšen fundamentalizem. Na primer: v neki sekto je guru, katerega idealizem lahko postane pravna norma za vso skupino, ki zato deluje fundamentalistično tudi v tem smislu, da duši posamično osebo in izvaja nad njo duhovni teror.

Na drugi strani imamo krščanske cerkve, njihove institucije pa same po sebi omejujejo avtoriteto, tudi duhovno in moralno oblast. Ker se cerkvena institucija navezuje na dolgo tradicijo, še veliko težje zaide v fundamentalizem. V tradiciji krščanskih cerkva obstaja tudi svoboda vesti in nobena avtoriteta nima pravice od koga zahtevati, da mu razkrije vest; se pravi, tu se je uveljavilo spoštovanje človekove osebe. To pa je ključna točka, ki onemogoča, da bi integralizem ali fundamentalizem nastala v katoliški cerkvi.

STRAN 6

3

ČETRTEK
19. OKTOBRA
2000



SVETOPISEMSKA RAZMIŠLJANJA
OB BOGOSLUŽNIH BERILIH
V LITURGIČNEM LETU B

ŽLAHTEN IZBOR BOŽJE BESEDE,
NEDELJO ZA NEDELJO

VILJEM ŽERJAL

29. NAVADNA NEDELJA,
"MISIJSKA"

"Gospodu je bilo po volji, da svojega služabnika stre z bridkostjo." (Iz 53, 10)

"Gospod rešuje smrti njihovo dušo." (Ps 33, 19)

"Imamo veličastnega velikega duhovnika." (Heb 4, 14)

"Kdor hoče postati velik med vami, naj bo vaš strežnik." (Mr 10, 43)

"Roka ubožca, ki jo je stegnil proti meni v avtomobil, da bi kaj dobil, mi je še danes pred očmi. Bilo je pred 24 leti v Nakuru v Keniji. Prav tako sem ohranil v spominu vesele in nasmejane obraze. Prizadelo in obenem prevzelo me je to prvo srečanje z Afriko.

Izkustvo revščine je v meni takrat 20-letnem sprožilo nemoč in sočustvovanje, toda še veliko bolj neko spremembo v mojem življenju. Če so namreč veliki deli sveta taki, kot sem jih doživel v Keniji, tedaj nisem mogel preprosto nadaljevati svoj normalni študij, kot da vsega tega ni. Kajti to me je tako prevzelo, tako kultura kakor ljudje, da so mi zbudili željo, da bi tam deloval. Brez dvoma je srečanje z Afriko na novo preusmerilo moje življenje", piše v misijonskem magazinu nemških jezuitov *Weltweit* (Širom po svetu) misijonski prokurator P. Peter Balleis SJ (3/2000,2).

Ista pisana revija podaja kratke prikaze življenja ljudi po svetu, ko so potrebni pomoči. Poroča o lanski tragediji na vzhodnem Timorju. Vmes prikaže zavzetost indijskih deklet za brezskrbno ličenje. Opisuje grozljivo usodo Angole. Pred nas razgrne nedopovedljivo stisko ubogih v predmestjih Caracasa in tudi drugod po Venezueli, kjer poleg vsega kar pri belem dnevu tolpe tolovajev napadajo in ubijajo človeka za malenkostno tatvino. Neki Doris so bliskovito ubili 18-letnega sina, ko se je vračal domov in ni utegnil takoj izročiti ubijalcem revni izkupiček dnevnega dela.

Od vsepovsod nam molijo roko: škofje, duhovniki, laiški misijonarji, ja, cele množice. V njih gledamo Jezusa, ki prosi in berači za človeka in stopa proti sramoti križa, vmes pa uči apostole in seveda tudi nas, naj gledamo vedno okrog sebe in tudi daleč proč od sebe vso revščino, duhovno in materialno. Jezus gre trpet in umret, mi pa se pripravimo, kdo je prvi in največji. Denar, preprodaja mamil, vsakovrstno nasilje, izbruhi podivjanosti pomenijo marsikomu vse.

Tudi Pavel in apostoli, Peter, so le polagoma sprevideli, kdo je prvi, kdo je največji v božjem kraljestvu. "Največji med vami naj bo kakor najmlajši in predstojnik kakor strežnik... Jaz pa sem sredi med vami kakor tisti, ki streže. Vi ste vztrajali z menoj v mojih preskušnjah" (Lk 22, 26.27-28).

Pavel ugotavlja: "Zdi se mi namreč, da je Bog nas apostole postavil na zadnje mesto, kakor da bi bili obsojeni na smrt, kakor da smo postali prizor, ki ga gledajo svet, angeli in ljudje. Mi zaradi Kristusa nori" (1 Kor 3, 9-10).

Sv. Frančišek Ksaver (na sliki) spričo nepopisne revščine in nevednosti v Aziji, kjer deluje, piše sv. Ignaciju Lojolskemu v Rim: "Meni pa pride pogostokrat na misel, da bi obšel akademije po Evropi, zlasti pariško, in bi kakor iz uma vseprek klical in tiste, ki imajo več znanja kot ljubezni, takole nagovoril: »Oj, kako neznanstvo številno duš je po vaši krivdi izključenih iz nebes in pahnenih v pekel!« (Pisma sv. Ignaciju Loj.).

Odlok o misijonski dejavnosti *Ad gentes*, ki ga je izdal Vat. II., dramatično nas, naj se zavzemamo za misijon-poslanstvo, ki smo ga prejeli s krstom. Širiti moramo namreč božje kraljestvo, ljubezen, Boga, ki hoče rešenje vseh ljudi (1 Tim 2, 4-6), vsak po svojih zmožnostih in darovih (1 Kor 12, 4-11, 26-30).

Jezus polaga vso važnost na dela usmiljenja, po katerih nas bō tudi sodil: "Lačen sem bil in ste mi dali ..., ali - mi niste dali jesti" (Mt 25, 31-46) na tem svetu. Ta jed je še najprej beseda ljubezni, tolažbe, solidarnosti, bratstvo, usmiljenje in še kaj, ki ga more dati tudi najbolj reven človek. Saj nekateri dajo celo svoje življenje. Danes odhajajo množično v misijone laiki. V njih deluje z vso močjo Kristus s Svetim duhom ljubezni. Isti Duh ne deluje samo v posvečenih osebah. Apostol Pavel pravi celo: "Kristus me namreč ni poslal krščevati, ampak oznanjati evangelij" (1 Kor 1, 17). In še: "Gorje meni, če evangelija ne bi oznanjal!" (1 Kor 9, 16).

Zavetnica misijonov je goreča duša, sv. Terezija Deteta Jezusa, ki ni bila nikoli v misijonskih deželah. Je pa izpolnila poslanstvo-misijon ljubezni v odlični meri. Po njej izročamo Božji Materi Mariji vse misijonarje, tudi laike, skrite duše po družinah, ki trpijo na križu z Jezusom.



SV. FRANCISXAVERIVSKOČE KTI

KLIC PAPEŽA JANEZA PAVLA II.

"DRUŽINA JE VELIK BOŽJI DAR!"

JURIJ PALJK

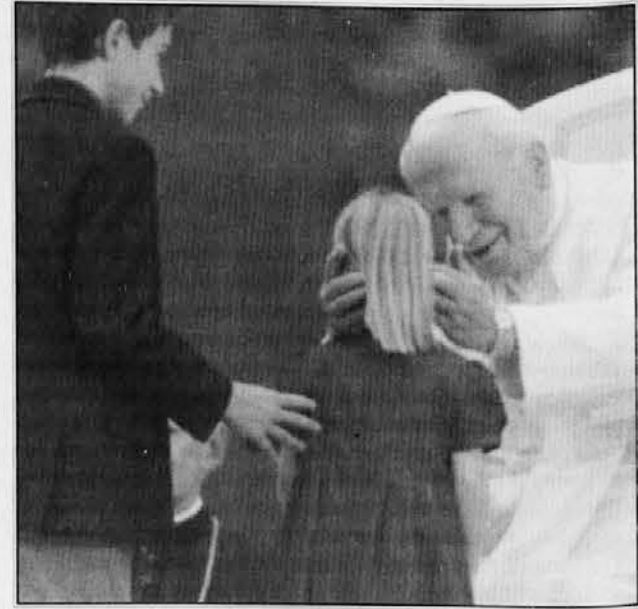
Tako je vzkliknil papež Janez Pavel II. v nedeljo pred skoraj dvesto tisočglavo množico vernikov z vsega sveta, ki so se v hudem naliivu vseeno zbrali na Trgu sv. Petra v Rimu, da bi s sv. očetom na slovesen način obeležili jubilejni dan družine.

Prišli so od vsepovsod in organizatorjem slovesne maše ni preostalo drugega, kot da so bogoslužje kljub slabemu vremenu priredili na Trgu sv. Petra, pa čeprav so v jutranjih urah zaradi hudega dežja že hoteli premestiti mašo v največjo baziliko na svetu. Nepregledna množica vernikov, mladih in starejših družin z vseh koncev sveta se je tako odzvala vabilu svetega očeta in kardinala Lopeza Tujilla, ki je bil zadolžen za jubilejni praznik družine. Sveti oče je hotel v večnem mestu na primeren način praznovati in ponovno poudariti "neza-

menljivo vlogo osnovne celice poštene in urejene družbe", kar je po njegovem mnenju tudi v današnji družbi in času družina.

Verniki so zbrani v molitvi in petju prisostvovali maši in poroki osmih mladih parov. Poročno mašo, med katero so si mladi pari iz Italije, Poljske, ZDA, s Filipinov, iz Koreje, Kameruna, Mehike in Avstralije obljubili večno zvestobo, ljubezen in medsebojno spoštovanje, je daroval papež. V osmih jezikih so mladi pari slovesno obljubili zvestobo in poslušali svetega očeta, ko jim je podelil blagoslov in dejal, "naj si človek ne drzne ločiti tistega, kar je Bog združil."

Janez Pavel II. je v svojem nagovoru ponovil svoja stališča in izpostavil vlogo družine v današnjem svetu, pa čeprav vsako družinsko življenje "približa s seboj težave in dramatične trenutke". Kljub vsemu pa je po njegovem mnenju "zavzemanje za večno ljube-



zen izvedljivo v vsakdanjem življenju, kajti družina je velik božji dar" in prav božji blagoslov nosi v sebi "ustvarjalno silo, ki obnavlja ter prenavlja in je sposobna odstraniti vsako utrujenost ter hkrati

zagotoviti večno svežino" v vsaki družini. Vidno mladostni sveti oče je kot preroben vzkliknil, da so krona vsake družine otroci, in to tako rojeni kot posvojeni, kajti "otroci niso neke svobodne izbire (tu je uporabil tujo, danes vsem znano besedo *optional*, op. p.), privesek ali neka stvar družinskega načrta, ampak najbolj žlahten božji dar!"

Ganljivo je bilo gledati svetega očeta, kako je otroke božal, poljubljal in se pogovarjal z malčki vseh ras in barv kože, kako jim je v ušesa šepetal drobne skrivnosti in jim prisluhnil. Po Materi Božji so prav gotovo otroci tisti, ki v srcu tega velikega svetega očeta zavzemajo najvažnejše mesto; zato je papež tudi vzkliknil: "Otroci so zares pomlad družine in naše družbe!"

S svetim očetom je slovesno bogoslužje darovalo 75 kardinalov in škofov z vseh koncev sveta. Zato je kard. Lopez Trujillo v imenu vseh dejal: "Vaša svetost, Gospod vas je popeljal do današnjega cilja, ko vstopate v 23. leto načelovanja sveti Cerkev, in zato danes prosimo Gospoda, naj vam še naprej pomaga pri tej plodni skrivnosti, ki jo označuje ljubezen do Cerkev in do človeštva!" Janez Pavel II. je tako na čelu Cerkev najdlje v 20. stol. in je po dolgosti svojega Petrovega nasledstva v zgodovini Cerkev na sedmem mestu. Iz vsega srca mu tudi mi želimo, da bi še dolgo uspešno vodil Cerkev in bil pravičen vodnik vsega človeštva!

Kljub naporom je sv. oče ob koncu bogoslužja še našel v sebi moč za čisto človeško, preprosto in obenem radostno nagovarjanje zbranih vernikov: "Zahvaljujem se vam za vztrajnost in pogum, da ste se tu zbrali kljub dežju!" In s sebi lastnim nasmeškom je tudi rad sprejel v dar majico nogometnega kluba Lazio iz Rima, ki mu jo je po maši podaril trener kluba Eriksson. Majica ima številko 80, toliko, kolikor let ima sveti oče.

PRIČEVANJE DVEH ROMARJEV

ENKRATNO DOŽIVETJE

Že v gornjem zapisu smo omenili, da se je jubilejnega romanja v Rim ob jubilejnem prazniku družin udeležilo tudi nekaj slovenskih družinskih parov iz naših krajev. Iz Gorice so se udeležili romanja družin v večno mesto Nevia in Mauro Leban, Manuela in Kazimir Černic, Paola in Walter Grudina, vsi starši številnih otrok; s seboj so povabili še Darjo in Stojana Pahorja z Opčin pri Trstu. Na romanje v Rim so odšli z avtobusom, ki ga je za to priložnost pripravila goriška nadškofija. Romanje sta vodila zakonca Antonella in Roberto Bert, petdeset staršev in otrok, saj so nekateri vzeli na naporno pot tudi svoje otroke, pa je spremljal duhovni vodja g. Adelchi. Iz Gorice so odrinili proti Rimu že ob peti uri zjutraj v soboto, 14. t.m., da bi se udeležili že sobotnega srečanja s svetim očetom na Trgu sv. Petra v Vatikanu, kar jim je pozneje kljub velikanski gneči tudi uspelo.

Maura Lebana, ki se je z ženo Nevio udeležil romanja, smo povprašali, kako je bilo v Rimu. "Kaj naj rečem, saj je zelo težko z nekaj stavki opisati globoka doživetja, katerim smo bili priče v Rimu! Rad bi povedal, da smo bili vsi navdušeni in po svoje tudi ganjeni zaradi srečanja s svetim očetom, ki nas je že v soboto na Trgu sv. Petra nagovoril. Meni je od njegovega

globokega in prepričljivega nagovora ostalo najbolj v spominu to, da se je med svojim posegom zavzel predvsem za otroke. Ko je govoril o tem, da imamo starši veliko milost, ko rastemo skupaj z otroki, je še posebej poudaril, da vse preveč vsi skupaj govorimo o vlogi staršev in hkrati pozabljamo na otroke in njihove osnovne pravice, pa naj gre za pravico spočetega otroka do življenja ali pa za pravico vsakega otroka do dostojnega in človeka vrednega življenja!" nam je povedal Mauro.

Kako pa je bilo v nedeljo? Tisti, ki smo ostali na toplem doma, smo po televiziji videli, kako so se romarji dobesedno "prali" pod neusmiljenim naliivom na Trgu sv. Petra med sveto mašo. "Ja res je, pralo nas je kot nalašč, a je bilo kljub temu zelo lepo! Doživljanje svete maše, ki jo je daroval sveti oče pred dvesto tisoč zbranimi in mokrimi starši z vseh koncev sveta, je bilo izjemno! Nepozabno doživetje, ki se ga bomo vsi še dolgo spominjali! Prav tako bi rad še povedal, da smo si v soboto s skupino goriških Slovencev, ki je tudi prišla v Rim na romanje, skupno ogledali sedaj že slavno kapelo Redemptoris Mater, ki jo je z mozaiki opremil p. Marko Rupnik kot vodja ateljeja slovanskih umetnikov. Prav on nas je tudi vodil po

kapeli in nam razložil bistvene elemente sicer zelo enovitega in enkratnega umetniškega in predvsem pa svetega dela!" je še dejal Mauro.

Za njim smo poklicali še Paolo Bartolini, mater petih otrok, ki se je z možem Walterjem Grudino udeležila slavja v Rimu. "Bilo je zelo lepo, enkratno doživetje, čeprav zelo naporno, saj smo bili dejansko vedno na poti, šli smo v soboto in se vrnili že v nedeljo. Še enkrat: nepozabno doživetje. Predvsem me je očaral sveti oče Janez Pavel II., ki se je v svojem nagovoru zavzel za otroke in za nas, zakonce. Kot vedno je bil tudi tokrat prepričljiv!" nam je povedala Paola.

Ko smo jo povprašali, kako je bilo med sveto mašo v nedeljo, nam je odgovorila: "Čeprav vsi mislijo, da smo se premočili do kože, kar je seveda še kako res, in da smo bili zato nejevoljni, moram povedati, da je bila naša skupina pod neusmiljenim naliivom na Trgu sv. Petra prav veselo razpoložena; lepo, zelo lepo je bilo! Kot je bilo lepo tudi v kapeli Redemptoris Mater, ki sem jo sama sicer že videla. A to izjemno umetniško delo patra Rupnika te vedno znova očara: vedno znova na drugačen in globlji način! Ponavljam, da je bilo doživetje enkratno, tudi molitev na avtobusu in izmenjava mnenj, pogovori, družba: vse je bilo lepo! Čeprav sem še danes utrujena od naporne poti, sem vesela, da sva se z Walterjem in prijatelji udeležila nepozabnega jubileja družin s svetim očetom!"

JUP

SLOVESNOST OB 1400-LETNICI KOPRSKE ŠKOFIJE

ZGODOVINSKO PRIZNANJE

IVAN ŽERJAL

S slovesno mašo, ki je potekala v petek, 13. t.m., v koprski stolnici, so dosegla višek praznovanja 1.400-letnice škofije Koper. Gre za najstarejšo, a obenem tudi za najmlajšo škofijo na Slovenskem. Njena prva omemba sega namreč v leto 599 (čeprav izročilo postavlja njen nastanek v začetek 6. stoletja, točneje v leto 524, prvo leto škofovanja sv. Nazarija, a za to ni dokazov), a v sedanjem obsegu deluje komaj od leta 1977.

Ravno to dejstvo je v svoji petkovi homiliji izpostavil apostolski nuncij v Sloveniji, msgr. Edmond Farhat, ki je vodil slovesno somaševanje desetih škofov in številnih drugih duhovnikov (na sliki), ki so prihajali iz Slovenije, Hrvaške in Italije (maše v koprski stolnici so se - poleg domačega škofa Metoda Piriha, ljubljanskega nadškofa Franca Rodeta ter drugih slovenskih in hrvaških škofov - udeležili tudi tržaški škof Evgen Ravignani, goriški nadškof Dino De Antoni, vikarja za tržaške in goriške Slovence Franc Vončina in Oskar Simčič ter škedenjski kaplan in predsednik Duhovske zveze Dušan Jakomin). Številne prisotne pa je s svojo prisotnostjo počastil tudi slovenski premier Andrej Bajuk z gospo.

Msgr. Farhat je v homiliji namreč dejal, da sta v koprski škofiji "istočasno združeni modrost in mladost." To po-



FOTO: SILVESTER ČUK

meni, da, "kdor želi danes oznanjati evangelij, mora imeti moč in navdušenje mladih ter izkušnost, vztrajnost in modrost zrelih. Danes ljudje ne reagirajo, ker so tako rekli gospod župnik. Minili so časi, ko je bila beseda Cerkev zakon. Danes potrebujemo pričevalce. Danes ne zadostujejo besede, krščanska skupnost mora evangelij živeti. Zato pa prav vsi, od škofov do vernikov, potrebujemo mladostno navdušenost in zrelo modrost." Nuncij Farhat se je zaustavil tudi ob trpki polpretekli zgodovini Primorske in pri tem dejal, da je sedaj prišel "trenutek sprave in trenutek, ko lahko Boga častimo skupaj, v duhu in resnici. (...) Torej je prišel čas, da odпустimo napake iz preteklosti in gledamo v prihodnost. Prihodnost pa so vaši sinovi in njihovi sosedski odnosi. Vsi smo poklicani v Božje kraljestvo, ki je kraljestvo različnosti.

Bratska ljubezen in spoštovanje drugega je edini pogoj, da lahko vstopimo vanj." Opozoril je tudi na pomanjkanje duhovnikov v primorskih vinogradih in podčrtal potrebo po molitvi in upanju ter po ureničenju pastoralnih pobud, katerih veliko število prihaja prav iz koprške škofije.

Maša (in sprejem, ki ji je sledil) je bila sicer višek praznovanja, a v tistih dneh je potekala tudi mednarodna konferenca zgodovinarjev, posvečena tako 1.400-letnici škofije kot tudi prvi omembi Slovanov v Istri. Konferenca je potekala od četrta, 12., do sobote, 14. t.m., v prostorih Pokrajinskega muzeja v Kopru, priredile pa so jo škofija Koper, tamkajšnje Znanstveno-raziskovalno središče Republike Slovenije, Zgodovinsko društvo za južno Primorsko, Zgodovinski inštitut Milka Kosa ZRC SAZU iz Ljubljane, Filozofska fakulteta v Pu-

lju in Accademia dei Concordi iz Roviga. V sklopu tridnevnega seminarja so številni strokovnjaki iz Slovenije, Hrvaške, Italije in Avstrije (med njimi naj omenimo zgodovinarje Egona Pelikana, Tomaža Simčiča, Borisa M. Gombača, Pietra Zovatta, Rajka Bratoža, Franceta Martina Dolinarja in druge) vzeli v pretres najrazličnejše aspekte zgodovine koprške škofije in prisotnosti Slovanov (v prvi vrsti Slovencev) ter medetničnih odnosov v Istri od prvih omemb do današnjih dni. Kot je v svojem pozdravu udeležencem dejal škof Piriha, je še veliko nejasnih odgovorov na mnoga vprašanja, kot so npr. kontinuiteta krščanstva od "Mohorjevih časov" do danes, etnogeneza Istre, stopnja in oblike sožitja med slovenskimi predniki in romanskim prebivalstvom, evangelizacija slovenskega zaledja, pojav meništv, vloga lokalnega krščanstva, fenomen glagoljaštva, sožitje med oglejsko Cerkvijo in Ciril-Methodovim glagoljaštvom, položaj koprške škofije med bizantinskimi Gradežem in rimskim Oglejem idr. Ob tej priložnosti je izšla tudi publikacija, ki sta jo izdala Zgodovinsko društvo za južno Primorsko in Znanstveno-raziskovalno središče Republike Slovenije Koper, in ki vsebuje povzetke vseh predavanj v slovenskem, hrvaškem, italijanskem in tudi angleškem jeziku.

vesoljnost odrešenjskozveličavne skrivnosti Jezusa Kristusa, Enost in edinstvo Cerkev; Cerkev, Božje kraljestvo in Kristusovo kraljestvo in v temi z naslovom Cerkev in verstva z ozirom na zveličanje. Izjava se zaključuje s pomembnimi mislimi, ki jih navajamo: "Vsi ljudje so resnično, zlasti tisto, ki se nanaša na Boga in njegovo Cerkev, dolžni iskati, se spoznane okleniti in jo ohraniti. Krščansko razodetje bo v zgodovini ostalo »resnična zvezda vodnica« za celotno človeštvo. Resnica, ki je Kristus, se izkazuje za potrebno kot vesoljska avtoriteta. Krščanska skrivnost premaguje vsako pregrajo časa in prostora ter uresničuje edinstvo človeške družine. Različni kraji in različna izročila, vsi so v Kristusu poklicani k temu, da bi bili deležni edinstva družine božjih otrok. Jezus podira ločujoče stene in uresničuje zedinjenje na edinstven in vzvišen način z deležnostjo pri svojih skrivnostih". Izjavo je v slovenščino prevedel Anton Štrukelj.

V novi številki katoliške revije *Communio* je objavljenih tudi več sestavkov o verski glasbi. Med njimi je tudi bogato dokumentiran zapis dr. Zmaga Kumer, sodelavke glasbeno-narodopisnega inštituta SAZU, o ljudskem petju pri bogoslužju in pobožnosti na Slovenskem.

M.

SVETNIK TEDNA

17. OKTOBER

SILVESTER ČUK

IGNACIJ ANTIOHIJSKI, ŠKOF IN MUČENEC

Okoli leta 100 se je začelo obdobje, ko noben apostol ni bil več živ. Cerkev je skrbno varovala njihovo izročilo in se sklivala na njihovo avtoriteto. Delo božjega ustanovitelja se je nadaljevalo in je bilo poslej v rokah predstojnikov, ki Jezusa niso nikoli videli, bili pa so učenci apostolov. Med te spada tudi Ignacij Antiohijski, škof v mestu, kjer so Jezusove učence najprej imenovali kristjane, junaški pričevalec mlade Cerkev. Ime mu je bilo tudi Teoforos, to je Bogonossec. Prištevamo ga med apostolske očete. Ne samo zato, ker je morda osebno poznal katerega od apostolov, ampak predvsem zato, ker je eden najodličnejših mož, ki so stavbo Cerkev na apostolskem temelju dalje zidali in utrjevali. Vernike svojega časa je spodbujal in utrjeval s svojim zgledom in tudi s svojimi pismi, ki se jih je ohranilo samo sedem. Spadajo med bisere zgodnjega krščanskega slovstva in razodevajo duhovno veličino sv. Ignacija.

Okod je bil in kakšna je bila njegova mladost, ni znano. Če je bil doma v Antiohiji, tedaj po številu prebivalcev tretjem mestu rimskega cesarstva, je v mladih letih utegnil videti apostola Petra in Pavla pa tudi Janeza. Bil je antiohijski škof ob prehodu v drugo stoletje, po dobrem izročilu tretji škof na tem sedežu, če se apostol Peter šteje za prvega. V času cesarja Domicijana (vladal je od leta 81 do 95) se je začelo preganjanje kristjanov. Preganjanje rimskih oblastnikov je bilo sicer naperjeno proti upornim Judom, vendar pri tem niso delali prave razlike med Judi in kristjani. Po Domicijanovi smrti je Cerkev nekaj časa živela v miru; pod cesarjem Trajanom, ki je zavladal leta 98, pa je prišlo do novega preganjanja kristjanov v maloazijskih pokrajinah. Sovražnosti proti kristjanom so izbruhnile tudi v Antiohiji; med drugimi so prijeli tudi škofa Ignacija in ga zaradi njegove vere v Kristusa klicali na odgovor. Prijeli so ga na osnovi obtožbe iz ljudstva, ki jo je podpisal kdo od poganov, Judov ali krivoverskih kristjanov. To se je zgodilo okoli leta 110. Škofa Ignacija je vojaško spremstvo desetih mož odvedlo v Rim v smrt. Daljši postanek na poti je bil v mestu Smirni, kjer je krščansko občino vodil svetniški škof Polikarp. Tja so Ignacija prišli pozdravit visoki poslanci številnih maloazijskih krščanskih občin in iz tega se vidi, kakšen ugled je užival antiohijski škof. Izročil jim je svoja pisma vernikom. Iz Smirne je pisal pismo tudi Cerkvi v Rim. V njem je vernike prosil, naj ne storijo ničesar, da bi preprečili njegovo mučeniško smrt. "Pustite me, da bom hrana zverem, po katerih lahko pridem k Bogu! Zrno božje sem in zobje zveri me zmeljejo, da bom čist kruh Kristusov."

V Rimu so ga v amfiteatru raztrgale zveri. Kristjani so zbrali njegove kosti in jih prenesli v Antiohijo, kjer so jih kasneje, v dobi cesarja Teodozija (proti koncu 4. stoletja) pokopali v tamkajšnji baziliki, nekdanjem templju rimske boginje Fortune. Do preureditve svetniškega koledarja je bil spominski dan mučeniške smrti sv. Ignacija 1. februarja, po novem pa se njegov god obhaja 17. oktobra.

Na današnji dan goduje kateri od tistih, ki mu je ime Ignacij ali Ignac, pa tudi Nace ali Igo; ženska oblika tega imena, ki pomeni "ogenj" (po latinski besedi ignis), je Ignacija.

V PETEK, 20. T.M., OB 17.30 NA RAI 3

TELEVIZIJSKI FILM O "DON" MARIU VATTI

V petek, 20. t.m., bo čezmejnna televizija RAI ponovila dokumentarec o "don" Mariu Vatti in skupnosti S. Martino al Campo, ki sta ga realizirali Lilla Cepak in Daniela Schifani Corfina. Film z naslovom *San Martino al Campo compie 30 anni* bo približno ob 17.40 na deželni kanal RAI3-bis, ki oddaja slovenski TV program RAI (Trst kanal 40 ali 64, Gorica kanal 69).

Gre za vizualni povzetek čudovite in ganljive življenjske izkušnje pionirskega duhovnika, ki se je med prvimi v Italiji posvetil izrinjenecem in skupno z njimi ustanovil solidarnostne skupnosti, sprejemne domove, zadrage idr. oblike opore za zasvojence z mamili in alkoholom, bivše zapornike, begunce in druge žrtve sodobne družbe.

Edinstvena zgodba skupnosti Sv. Martina, ki ima glavni sedež na Opčinah (prvi sedež je bil pri Sv. Justu, najnovejšega pa odpirajo pri Sv. Ivanu), zaživi iz pričevanja bivših zasvojencev in prijateljev tržaškega duhovnika, ki so mu ob strani pri številnih projektih. Pred leti je izšla drobna knjiga z naslovom *L'Anello al dito. Una vita sulla strada* (začeta Ed. Gruppo Abele), v kateri don Mario s pomočjo parabole o izgubljenem sinu izpriča svoje dušnopastirsko poslanstvo in evangeljsko prakso kot neločljivo povezano celoto z življenjem in v službi najbolj potrebnih. TV film bi bilo vredno posneti in ga prikazati mladim ne samo med uro verouka, ampak tudi civilne vzgoje.

DAV.D.

V MEDNARODNI KATOLIŠKI REVII COMMUNIO

SLOVENSKI PREVOD IZJAVE "GOSPOD JEZUS"

Predstavniki založbe Družina so v četrtek, 12. t.m., na časnikarski konferenci v Ljubljani predstavili slovenski prevod najnovejšega dokumenta Kongregacije za nauk vere *Gospod Jezus* (Dominus Iesus) o enosti in odrešenjskozveličavni vesoljnosti Jezusa Kristusa in Cerkev. Omenjeno delo so v Vatikanu objavili septembra, slovenski prevod pa je izšel v katoliški reviji *Communio*, ki jo izdaja Svet te revije pri Slovenski škofovski konferenci.

V uvodu izjave, ki je versko-doktrinarni dokument s poudarkom na poslanstvu Cerkev v svetu, ki se spreminja, ter jo je podpisal kardinal Ratzinger, je zapisano naslednje: "Preden je Gospod Jezus šel v nebesa, je svojim učencem naročil, naj vsemu svetu oznanjajo evangelij in krščujejo vse narode; pojdite po vsem svetu in oznanjujte evangelij vsemu stvarstvu; kdor bo veroval in bo krščen, bo zveličan; kdor pa ne bo veroval, bo pogubljen; dana mi je vsa oblast v nebesih in na zemlji. Pojdite torej in naredite vse narode za moje učence; krščujte jih v imenu Očeta in Sina in Svetega Duha

in učite jih spolnjevati vse, karkoli sem vam zapovedal; in glejte, jaz sem z vami vse do konca sveta".

Glede na religiozna izročila, ki jih imajo nekrščanska verstva, "Katoliška Cerkev ne zameta ničesar od tistega, kar je v teh verstvih resničnega in svetega. Z odkritosrčno spoštljivostjo gleda na one načine delovanja in življenja, na ona pravila in nauke, ki se sicer v mnogočem razlikujejo od tistega, česar se sama drži in uči, a neredko odsevajo žarek Resnice, ki razsvetljuje vse ljudi. Medverstveni dialog gojimo zaradi tiste skrivnosti edinstva, iz katere sledi, da so vsi odrešeni ljudje, čeprav v različnosti, vendarle deležni prav iste skrivnosti odrešenja v Jezusu Kristusu po Svetem Duhu. Ta dialog, ki spada k evangelizacijskemu poslanstvu Cerkev, vodi k naravnosti razumevanja in k odnosu medsebojnega poznavanja in vzajemne bogatitve, in sicer v poslušnosti do resnice in s spoštovanjem svobode. Nenehno misijonarsko oznanjevanje Cerkev ogrožajo danes relativistične teorije, ki hočejo odpraviti religiozni (verstveni) pluralizem ne le

de facto, ampak tudi de iure (ali načelno). Na tej podlagi imajo za zastarele takšne resnice, kakršne so recimo dokončnosti in celovitost razodetja Jezusa Kristusa, narava krščanske vere v razmerju do notranjega prepričanja v drugih verstvih, navdihnjenost knjig Svetega pisma, osebna enota (zedinjenje) med večno Besedo in Jezusom iz Nazareta, enota odrešenjskozveličavnega reda učlovečene Besede in Svetega Duha, enost in odrešenjskozveličavna vesoljnost Jezusa Kristusa, vesoljno odrešenjskozveličavno sredništvo Cerkev, neločljivost - četudi možnost razlikovanja - med božjim kraljestvom, Kristusovim kraljestvom in Cerkvijo, pa obstoj ene Kristusove Cerkev v katoliški Cerkvi. Nekatera teh naziranj je treba iskati v predpostavkah bodisi filozofske bodisi teološke narave, ki nasprotujejo razumevanju in sprejemanju razodete resnice".

Dokument se nadaljuje v posameznih temah, ki imajo naslednje naslove: Polnost in dokončnost razodetja Jezusa Kristusa in Cerkev; Učlovečena beseda in Sveti Duh v odrešenjskem delu; Enost in



KITAJSKEMU PISATELJU NOBELOVA NAGRADA



Minuli četrtek, 12. t.m., je švedska akademija, ki vsako leto podeljuje prestižne in bogate Nobelove nagrade, sporočila, da je dobitnik letošnje Nobelove nagrade za književnost kitajski pisatelj v izgnanstvu v Parizu Gao Xingjian.

To je sploh prvi pisatelj kitajskega rodu, ki prejme najbolj željeno in tudi najbolj ugledno nagrado za literaturo na svetu in že samo imenovanje je vzbudilo najprej nemalo presenečenj in čudenja med poznavalci in takoj nato predvsem ugibanja, kdo je nagradjeni kitajski pisatelj, kot tudi veliko polemik, katerim bomo v prihodnje seveda še priče. Švedski akademiki so torej s podelitvijo Nobelove nagrade kitajskemu, 60-letnemu pisatelju torej spet zadeli v živo in ponovno presenetili javnost, kot tudi ugibanja, kdo bo letos to nagrado prejel. V utemeljitev Nobelove nagrade kitajskemu književniku so švedski akademiki zapisali, da so to storili zaradi njegovega literarnega opusa, "ki ga označuje univerzalna veljavnost, grenko spoznanje in jezikovna premljenost". Istočasno so švedski akademiki tudi zapisali, "da je kitajski pisatelj Gao Xingjian kitajski prozi in dramatik odprl nove poti".

Gao Xingjian je zapustil rodno Kitajsko že leta 1987 in po ostri obsodbi znanega, v krvi zatrtega študentskega protesta na Trgu nebeškega miru v Pekingu leta 1989 je izstopil iz Kitajske komunistične partije, narkar so kitajske oblasti v domovini njegove knjige prepovedale. Po skopih podatkih, ki smo jih o umetniku in njegovem delu izvedeli, lahko zapišemo, da Gao Xingjian v svojih delih kot pripovednik, prevajalec, dramatik, režiser, kritik in umetnik združuje vplive Zahoda in Kitajske. Njegovo najbolj pomembno delo je *Gora duše*. Presenečeni avtor, ki nagrade ni pričakoval, kar se je videlo že po posnetkih, ko se je dobesedno umikal vsiljivim televizijskim kameram, je povedal, da sta med zahodnimi pisatelji njegova velika vzornika Bertold Brecht in Samuel Beckett. Mimogrede: Bertold Brecht Nobelove nagrade ni prejel...

Med odmevna dela kitajskega pisca, ki ga v slovenskem jeziku še ne poznamo, sodijo: *Začetna raziskovanja tehnike moderne proze*, v katerem odklanja sočrealizem v književnosti, *Dolga obala*, ki je bila na Kitajskem takoj prepovedana, *Avtobusna postaja*, *Divji človek in Absolutni znak*. Poznavalci njegove književnosti trdijo, da je Gao Xingjian najboljši kot dramatik, čeprav se je v Franciji poskusil tudi s pisanjem romanov. Čeprav je končal študij francoskega jezika, ki ga imenitno obvlada, in živi v Parizu, kjer je za svoj doprinos na književnem področju prejel tudi visoko francosko državno odlikovanje, pa še vedno piše zvečine v kitajskem jeziku. Švedski akademiki so ob podelitvi Nobelove nagrade tudi zapisali, da je Gao Xingjian "daljnovidni skeptik, ki se ne pretvarja, da lahko pojasni ves svet, marveč poudarja, da je svojo svobodo našel izključno v pisanju".

JUP

RUSKI CAR RAZGLAŠEN ZA SVETEGA

ALOJZ TUL

V zahodnih krogih kulturnega pa tudi cerkvenega sveta je brez posebne odmeva šel mimo dogodek, ki je pa precej časa bil predmet dokaj polemičnih razpravljanj v Rusiji sami. Gre namreč za to, da je jubilejni sabor (sinoda) vseh škofov ruske pravoslavne cerkve, ki je bil od 12. do 20. avgusta letos v Moskvi, kanoniziral v enem samem dnevu 1.154 novih svetnikov, od katerih 860 t.i. "izpovedovalcev vere in novomučenikov 20. stoletja" kot žrtev sovjetske oblasti. Med slednje so uvrstili zadnjega ruskega carja Nikolaja II., katerega so skupno z njegovo družino boljševiki umorili v "Ipatijevskem domu" pri Sverdlovsku med 17. in 18. julijem 1918.

Nam v zahodnem svetu se je zdelo dokaj čudno in nenavadno, da so proglasili za svetnika osebo, ki ni imela s cerkvenim oz. verskim svetom posebne zveze, pa tudi osebno ni slovel po kakšnih posebnih krepkosti. Bil je namreč predvsem politični vladar, ki mu je ruska pravoslavna cerkev služila le kot zunanji videz karizmatičnosti. Tudi v ruskih pravoslavnih in državnih političnih krogih so se dolgo časa razvijale polemične razprave ne smo o umestnosti dejanja samega, temveč tudi o stvarnih etično-verskih utemeljitvenih razlogih. Ob tem moramo namreč tudi upoštevati, da ruska pravoslavna cerkev nima jasno določenega postopka kanonizacije svetnikov, kot ga ima katoliška cerkev. Obstaja sicer praksa spoštovanja krajevnih in občnih svetnikov, toda brez predhodno predpisanih pravil. Pod carji v 18. in 19. stoletju sploh ni bilo kanonizacij zaradi nasprotovanja državnih oblasti. Izjema je bila le kanonizacija sv. Serafina Sarovskega leta 1903 in nekaterih svetniških menihov. V času sovjetskega pa se o tem vprašanju sploh ni moglo niti govoriti. Vendar je ruska pravoslavna cerkev pod Brežnjevom leta 1970 kanonizirala tri osebnosti, ki so se proslavile na področju misijonarstva na strateških območjih območjih Sovjetske zveze, kar je političnim vrhom prijalo. Nekaj svetnikov pa je bilo nadalje proglašanih ob proslavi tisočletnice krsta Rusije leta 1988, ko je že vladalo obdobje Gorbaciovove perestrojke in se je ruska pravoslavna cerkev začela osamosvajati od podrejenosti državi. Njena moč in vpliv sta se nato občutno povečala v času vladanja predsednika Jelcina.

OVIRE ZA KANONIZACIJO NIKOLAJA DRUGEGA

Po letu 1981 se je začelo postavljati vprašanje maksimalnega ovrednotenja lika zadnjega ruskega carja Nikolaja II., potem ko ga je enostransko kanonizirala ruska zdomska cerkev s sedežem v severni Ameriki. Moskovska patriarhija te kanonizacije dolgo ni priznavala, po letu 1992 pa ni mogla več odlašati z rešitvijo tega vprašanja. Lotiti se ga je morala od več strani, predvsem pa z verskocerkvenega in političnega stališča. Zanimivo pri tem je, da je glavno objektivno oviro predstavljal prav Jelcin, ki je v času svojega partijskega tajnikovanja v sverdlovskem okrožju bil dal uničiti že omenjeni monarhistični dvorec "Ipatijevski dom", kraj usmrtnice carjeve družine. Zato je ruska cerkev odlašala z odločitvijo, dokler je bil Jelcin na oblasti, ker bi se v očeh vernikov avtomatično znašel v vrstah "sovražnikov Kristusove cerkve, ki so uničevali spomin na tragedijo".

V vsem tem kritičnem času je bila sicer na delu posebna komisija, ki je

imela nalogo raziskati gradivo o mučeniškem koncu cesarske družine. Ob zaključku ni našla dovolj razlogov za carjevo kanonizacijo. Zato se je morala usmeriti k maksimalnemu ovrednotenju okoliščin nasilne smrti vladarjeve družine, v smislu, da so "pretrpeli tuje strasti", in jih zato vključila v red t.i. svetih "strastotrpcev", t.j. tistih, ki so brez upiranja sprejeli izvajanje nasilja nad seboj. V tem okviru je treba tudi razumeti, da ruska pravoslavna cerkev ni priznala avtentičnosti ostankov carjeve družine, zaradi česar se ne morejo spoštovati kot relikvije.

Sicer pa je najmočnejša ovira za kanonizacijo predstavljala odsotnost pričevanja čudežev. Od leta 1997 dalje se je zato začela v javnosti prava kampanja po vsej Rusiji za pridobivanje pričevanj o čudežih. Tako je v komisijo do leta 2000 prispelo okoli dvajset tisoč pričevanj s prošnjo za vpis bivšega carja v red svetnikov.

Praviloma bi moral vprašanja razrešiti Vsecerkveni koncil ruske cerkve, a končno so se odločili za obliko "jubilejnega srečanja vseh škofov", ki je bilo, kot v začetku rečeno, od 12. do 20. avgusta letos, in končno razglasili kanonizacijo, a vendar v nižjem "razredu svetih" strastotrpcev, se pravi žrtev tujega nasilja. To naj bi bila kompromisna rešitev med zagovorniki in nasprotniki kanonizacije.

Končno naj omenimo še naslednje naključje: prav na dan, ko je bil car Nikolaj II. razglašen za svetega, se je zgodila nesreča s podmornico Kursk, tako da se je slovesnost 20. avgusta dogajala v vzdušju narodne tragedije namesto vsenarodnega praznika.

S 3. STRANI

ETIKA, LEPOTA IN LJUBEZEN

S posebno pozornostjo - zgodovinsko, literarno idr. - obravnavate v esejih vprašanje lepote. A v nekem smislu se zdi, da je lepota bolj kot etika ali ljubezen v današnjem času zelo prisotna, vsaj v obliki splošne estetizacije sveta. Je to lepota, ki je izgubila svojo mero?

Sholastiki v srednjem veku so lepoto povezovali z ugodjem. Po njihovem je lepota tisto, kar prija človekovim očem, ušesom. Hkrati so dejali, da je lepota tudi deležnost v neskončno dobrem. V tem duhu pravimo, da je lepota veliko več kot harmonija, tisto, kar ugaja očem ali našemu počutju - sega namreč tudi onkraj nas, do nečesa izjemnega, enkratnega, neponovljivega. S tem zadobiva kategorije večnosti, transcendence in človeka vodi k zadnjim spoznanjem. V tem duhu so že pitagorejci rekli: po lepoti k resnici. V svojih esejih dodajam lepoti etično noto, nekaj, kar bi človeka oplemenitilo, in v tem duhu se mi kaže kot etična zahtevnost. V svoji antropologiji pravim, da je človek postal človek, kolikor je hotel biti več kot človek, ko je hotel pretrasti to, kar je človeškega, da bi bil še nekaj drugega, da bi segel v večnost. Tudi etika človeka nagiba k temu, da bi bil višji od sebe, segel v neskončno dobro, zato etične zahteve tudi nikjer niso uresničene. V tem smislu tudi lepota ali estetika ni ugotavljanje lepo-

te okoli nas, ampak iskanje sledov, ki nas peljejo v večnostno lepoto. Če to povezujemo z dobroto kot tako, je lepota tudi etično zavezujoča.

Predavate oziroma učite na dveh univerzah: v Ljubljani in v Toulousu. Kje se vam zdi okolje bolj spodbudno?

Če sem odkrit, bi rekel, da je Francija intelektualno veliko bolj razburljiva. V Toulousu je od 13. stoletja naprej univerza, tam je velika tradicija, skozi Francijo se pretakajo tokovi vsega sveta. Francoska tradicija že od študenta zato zahteva izvirnost in jasno misel in vsak semester, ki ga preživim v Toulousu, je novo odkritje, seveda v intelektualnem smislu. V človeškem smislu pa mi je gotovo bliže Ljubljana, zlasti če govorim o besedi, s katero skoraj z vsakim študentom ustvarim začetek poetičnega odnosa, se pravi pristen, iskren pogovor. Če bi pa moral izbirati - pa ne bom -, bi težko izbral, a najbrž bi izbral Ljubljano.

Kakšna se vam zdi sodobna francoska misel, teologija?

Značilnost je v tem, da je povezana s filozofijo veliko bolj kot z lingvističnimi ali zgodovinskimi znanostmi, čeravno so tudi te znanosti zelo razvite. Opažamo pa, da je tudi lingvistika bibličnih tekstov veliko bolj obravnavana na državnih fakultetah kot na inštitutih ali teoloških fakultetah. Teološke fakultete želijo razvijati misel, ustvarjalnost in so pri tem v nenehnem dialogu s samo filozofijo. Trenutna značilnost francoske filozofije pa je, da se vrača k začetku in želi biti znova življenjska modrost. Ne želi biti zgolj teorija, spekulativno igranje, ampak znova nagovoriti

NOVA MLADIKA



Jevnikar je tudi napisal spominski članek o pred nedavno umrlem umetniškem fotografu Vlastji Simončiču, Peter Merku pa objavlja šesto nadaljevanje svojih spominov na starše. Iva Ferianis je prispevala članek o velikem italijanskem pesniku Giacomu Leopardiju ob priložnosti izida slovenskega prevoda njegovih pesmi. Ta dogodek je Ferianiseva izkoristila tudi za vzporejanje usod Giacoma Leopardija in našega Simona Gregorčiča: prispevek ima naslov *Oba velika, a nesrečna*. Objavljenih je tudi nekaj pesmi Marije Rus in Vladimira Kosa.

Skupaj z Mladiko je tudi tokrat izšla njena mladinska priloga Rast (greže za 138. številko). Uvodnik o dejavnosti in težavah mladinskega krščanskega življenja v zamejstvu je napisala Jadranka Cergol. Le-ta je tudi prispevala pogovor z Davidom Bandeliljem, ki je kot prostovoljec pomagal na svetovnih dnevih mladih v Rimu. Dalje lahko kaj več zvedo o sodelovanju zamejskih skavtov na mednarodnem taboru Caldeirada na Portugalskem ter se lahko seznanimo z nekaterimi mnenji o letošnji 10. Dragi mladih, v tokratni Rasti pa je tudi več literarnih prispevkov in ocen.

IŽ

človeka. Tu je torej novost: če je po vojni Sartre moral na ulico, Gabriel Marcel pa v teater, da sta lahko razširjala svojo filozofijo, danes tega profesorja filozofije ni treba, mediji so odprti, da prek njih lahko spregovorijo o življenjski modrosti širši javnosti.

Kako čutite slovenski prostor, seveda s posebnim ozirom na njegov zahodni del, s Trstom in Gorico? O Trstu kot metafori srednje Evrope ste lani nastopili tudi na književniškem srečanju Vilenica.

Kot že pokojni pisatelj Marjan Rožanc tudi jaz mislim, da je podoba slovenskega slovstva preveč identificirana z Alpami. Sam sem gornik in mi je alpski svet blizu. Toda globlje v sebi čutim mediteransko razsežnost, ki je bila do nedavnega zanemarjana. Ker Slovenci živimo tudi v Trstu in Gorici, imamo neko drugo odprtost in razsežnost, tisto, ki jo npr. daje pogled na morje. Ker govoriva o Gorici, pa se mi zdi pomembno dodati, da Goriška Brda in njihovo okolje predstavljajo eno samo igrivost, ta pa se zbujata tudi v človeku; sicer pa ta prostor napoveduje tudi tisti predalpski svet, ki je blizu dolenskim gričem in Slovenskim goricam in predstavlja po moje našo tipično mentaliteto, t.j. mentaliteto radosti, kjer je dolina v pogovoru z gričem, kjer se pokrajina pretaka ena v drugo - od tod naša sposobnost dialoškega razmerja, naša zvedavost na vse strani, tudi do višin, ki so Alpe, pa tudi do širin, ki jih po eni strani predstavlja pogled na morje ali po drugi na panonsko nižavje na vzhodu.

GIORGIO DEPANGHER PREVEDEL V ITALIJANSKI JEZIK

15. FILM VIDEO MONITOR JE PRED VRATI

NASPROTOVANJE SOSEDOV

DVOJEZIČNA ZBIRKA GRUDNOVIH PESMI

JURIJ PALJK

Dne 12. t.m. so v goriškem Kulturnem domu predstavili dvojezično zbirko poezij Iga Grudna *Balada naših dni - Ballata dei nostri giorni*, ki jo je izdal goriški Kulturni dom v sodelovanju z občino Devin-Nabrežina, založila pa jo je revija Pretoki.

Po pozdravu ravnatelja Kulturnega doma v Gorici Igorja Komela in predstavnika soorganizatorja večera italijanskega krožka Rinascita je spregovoril prevajalec poezij Iga Grudna v italijanščino prof. Giorgio Depangher, ki pa je najprej obrazložil, kako se je srečal s slovensko kulturo in slovenskimi ljudmi najprej v Trstu in kasneje na Krasu, v Nabrežini, Devinu in Sesljanu, kjer danes živi.

Prof. Depangher je povedal, da je sin italijanskih istrskih ubežnikov, ezulov, ki so prišli leta 1954 iz Pirana živeti v Trst, kjer je od malega čutil prisotnost slovenske manjšine, čeprav slovenskega jezika in slovenske kulture ni poznal. Ker pa je Giorgio Depangher sam pesnik, se je začel zanimati za slovensko stvarnost v Trstu in bil med drugim tudi med soustanovitelji Skupine 85, kulturnega združenja slovenskih in italijanskih izobrazencev v Trstu, in znanega italijanskega združenja Istria, ki je začelo orati ledino tudi med istrskimi begunci, ezuli, saj se je odprlo slovenski kulturi, katero so prej istrski ubežniki iz principa omalovaževali, če že ne zaničevali. Tako pri svojem kulturnem udejstvovanju kot pri vsakdanjem delu, po poklicu je bil Depangher profesor na italijanskih srednjih šolah, se je srečeval s slovenskimi ljudmi in je sam pri sebi ugotavljal, da se mora slovenskim ljudem približati tako, da se začne učiti slovenskega jezika. Od leta 1994 do leta 1998 je bil Depangher tudi župan v devinsko nabrežinski občini, kjer sedaj živi, in se je zato še bolj poglobljal v učenje slovensčine, saj mu je ta prav prišla pri vsakdanjih opravilih, pri srečevanju s Slovenci.

Čeprav zase prof. Depangher trdi, da ne zna dovolj dobro slovensčine,

pa se je vseeno lotil prevajanja slovenskih pesnikov v italijanščino ob pomoči univ. prof. Marije Pirjevec in prof. Vere Tuta Ban. Tako so nastali njegovi italijanski prevodi: najprej pesmi Franceta Prešerna, ki so leta 1999 izšle v Kranju, in letos še prevod Prešernove pesnitve *Krst pri Savici*.

Občinska uprava Devin-Nabrežina in goriški Kulturni dom sta Depangherja zaprosila, da bi prevedel pesmi Iga Grudna, ki se je rodil in preživel svojo mladost v Nabrežini, kjer je tudi njegova rojstna hiša. Depangher je dejal, da je izjemno hvaležen za pomoč vsem tistim, ki so mu pomagali z nasveti, večer pa zaključil z mislijo, da je potrebno pri sožitju med dvema narodoma najprej medsebojno spoznavanje, nato spoštovanje in takoj za tem pride na vrsto tudi učenje jezika sosedu, ki ga sicer v polnosti ne poznaš, če se ne približaš vsaj osnovam njegove materinščine. Prevajalec je tudi povedal, da sedaj pripravlja antologijo slovenskih pesnikov 20. stoletja v italijanskem jeziku.

Izbor pesmi Iga Grudna, ki jih je Depangher prevedel v italijanski jezik, je opravil avtor sam; ta zaobjema pa tako pesmi s socialno, narodno, ljubezensko, kraško in domovinsko tematiko kot tudi sentimentalne pesmi. Zbirka izbranih pesmi Iga Grudna je izšla ob petdesetletnici Grudnove smrti in na dostojen način predstavlja Iga Grudna italijanskemu bralcu, ki ga doslej ni poznal. Univ. prof. Marija Pirjevec je knjigi na pot napisala kratek esej, ki Iga Grudna in njegov pesniški opus umešča v prostor in literarno-zgodovinski okvir.

Lep večer v Kulturnem domu je popestrila Barbara Rustja, ki je prebrala nekaj Grudnovih pesmi v obeh jezikih. V debati je prišlo na dan predvsem dejstvo, da sta za sožitje med narodi potrebna dva, in tudi to, da je italijanski večinski narod do sedaj naredil odločno premalo, da bi boljše spoznal slovensko narodno skupnost in njene velike osebnosti.

FILM, A NE SAMO



FOTO BUMBACA

Kar nekako smo se že navadili na Kinoatelje, ki na Goriškem in ne samo na Goriškem redno skrbijo, da si lahko filmski ljubitelji ogledamo včasih kakšen dober film, ki ga sicer zaradi poplave ameriških "blockbuster" filmov z zvezdami in zvezdicami ne bi videli. Prav tako smo se navadili, da vsako leto v Gorici sledimo pregledu slovenskega filma, dokumentarca in video posnetkov, ki bi drugače ostali nam in predvsem našim sosedom neznanca. In zato smo kar začudeni, ko danes lahko zapišemo, da bo naslednji teden v Gorici že 15. Film Video Monitor, ki si ga je bil s skupino mladih in marljivih slovenskih študentov zamislil pokojni prof. Darko Bratina. Leto je torej okrog in Kinoatelj nam spet ponuja vpogled v slovensko filmsko žetev lanskega leta in ne samo to!

V torek, 17. t.m., so v goriški Državni knjižnici na dobro obiskani dvojezični tiskovni konferenci tako javnosti z obeh strani meje predstavili letošnji Film Video Monitor, ki bo potekal od srede, 25. t.m., do sobote, 28. t.m.; večina filmskih, video in drugih projekcij bo v goriškem Kulturnem domu.

Kot je na tiskovni konferenci povedal predsednik Kinoateljeja Aleš Doktorič, bo tudi letošnji FVM skušal v Gorici predstaviti predvsem slovensko filmsko produkcijo, prvič pa bo prikazal tudi nekaj italijanskih filmov.

Že v sredo, 18. t.m., so v Državni knjižnici v Gorici ob 18. uri svečano odprli likovno razstavo, ki jo je Kinoatelj priredil skupaj s Slovensko kinoteko iz Ljubljane. Razstava, ki ima naslov *Fritz Lang - Skulpture / Film v slovenskem slikarstvu dvajsetih let* in je bila predstavljena na nedavno končanem filmskem festivalu v Benetkah, predstavlja štiri kipe slovitnega nemškega režiserja Langa in risbe slovenskih slikarjev Maleša, Černigoja, Čarga in Jakca - vsi so se na začetku svoje umetniške poti srečevali s filmom. Razstava je toliko bolj pomembna, ker je v osrednji goriški knjižnici, ki je dobro obiskana, in prvič predstavlja Langove kipe goriškemu občinstvu, kot so tudi prvi razstavljeni risbe slovenskih umetnikov, ki so se v dvajsetih letih minulega stoletja vneto zanimali za takrat še nemi film, a je samo enemu uspelo, da je tudi odpotoval v ZDA in tam portretiral filmske zvezde. To je bil Božidar Jakac, medtem ko so Maleš, Čargo in Černigoj na film gledali z velikim zanimanjem in se mu vsak po svoje tudi skušali približati. K razstavi se bomo še vrnili.

Na otvoritveni dan Film Video Monitorja v sredo, 25. t.m., ob 20. uri bo v Kulturnem domu še odprtje razstave karikaturne Dušana Povha in znanega Stripgurgerja. Član Kinoateljeja Igor Devetak, ki je pri Kinoateljeju odgovoren za posebne načrte in med drugim vodi načrt temeljite predstavitev goriške filmske igralke Nore Gregor, je napovedal izid letošnjega zajetnega zbornika Film Video Monitorja. V njem bo nekaj prostora namenjenega Nori Gregor in izidu knjige goriškega filmskega poznavalca Sandra Scandolare *Naš vsakdanji film*.

Mateja Zorn je na tiskovni konferenci spregovorila o vzporedni manifestaciji Film Video Monitorja, ki nosi naslov VideoGONG in je v bistvu festival neodvisne videoprodukcije iz Italije in Slovenije. Tokrat bodo gostili tudi video ustvarjalce iz Jugoslavije, Hrvaške in Bosne in Hercegovine. VideoGONG bo letos razdeljen na dva dela: na del, ki je namenjen obmejni video-produkciji iz Italije in Slovenije, in na širši del, ki bo tekmovalnega značaja, v njem pa bodo tekmovali vsi video projekti. Udeležba je letos zelo dobra!

Aleš Doktorič je podrobno predstavil dogajanje na 15. FVM in dejal, da imajo na eni strani načrt prikazati tako slovensko kot italijansko filmsko bero lanskega leta, na drugi strani pa naj bi se FVM uveljavil kot prizorišče, na katerem bi se med seboj srečevali in spoznavali predvsem italijanski in slovenski s filmom povezani ljudje, kar bi lahko tudi privedlo do kake zanimive koprodukcije.

Čeprav bomo v prihodnji številki našega lista še spregovorili o 15. FVM, povejmo vsaj to, da bo začetek v sredo, 25. t.m., kar bogat. Prikazani bodo kratka *Heartbeat* Andreja Zdravca in *Lora in njeni moški* Aleša Žemlje ter letošnji celovečerec *Porno film* (naj vas naslov ne zavaja!) priznane slovenskega filmarja Damjana Kozoleta.

JUP

OB STOLETNICI ROJSTVA TONETA KRALJA

ZVEST BOGU IN RODU

MIRAN MIHELIC

Čas, ko se gore nad prelepo Sočo dobivajo že rahlo zlata in škrlatna jesenska oblačila, je kot nalašč za umirjen pogled v zgodovino, čeprav ali prav zato, ker ga vzvalovi pomembno družbeno dogajanje. V vasi Soča so zato, sicer povsem slučajno, ob pravem času pripravili mašo ob 100-letnici rojstva Toneta Kralja (na sliki v mladih letih), enega najizrazitejših slovenskih umetnikov dvajsetega stoletja. Njegovo življenjsko, zlasti umetniško pot je orisal umetnostni zgodovinar Marko Vuk. S prisrčnim umetniškim programom so sodelovali otroci pod vodstvom animatorke Anite Gašperšič. Svoj pogled pa je prispeval tudi domači župnik Stanko Sivec, ki sodi med tiste, ki jim vplivni ljudje tistega časa svoje notranje nekrščanske podobe niso nič kaj umetniško izrezali na njihovih hrbtih.

Pred kratkim je preteklo sto let, odkar se je v Zagorici pri Dobropolju na Dolenjskem rodil eden velikih slovenskih umetnikov 20. stoletja, slikar, kipar, grafik in ilustrator Tone Kralj. Na mestu njegove zgovorne poslikave v župnijski cerkvi sv. Jožefa v vasi Soča je, kot že povedano, o njem spregovoril Marko Vuk strokovno ubrano in spoštljivo do ljudi in okolja, v katerem "nazorno čutimo, kako se tu prepletajo duhovne in naravne vred-



note. Ta resničnost nam daje hkrati priložnost, da se vprašamo, kakšni so bili globlji nagibi, da Tone Kralj, sicer po rodu Dolenjec, vzljubi raznoliko primorsko deželo in je tu v več kot 40 cerkvah ustvaril nesmrten opus, ki se je trajno včlenil v versko, kulturno in narodno doživljanje primorskega človeka... Za razumevanje umet-

nika moramo vsaj v glavnih obrisih poznati njegovo umetniško pot."

Neverjetno hitro je preteklo tudi četrto stoletje od smrti tega našega, zelo prepoznavnega umetnika, ki je v svojih poslikavah zajemal iz lepote in vrednote narave ter duhovne kulture, človekove izvirne grešnosti, ki mu vseskozi povzroča posledice najkrušnejših vrst. Notranje bolečine in vse, kar je izhajalo tudi v njegovem času iz krute vojne in treh vrst totalitarnih politik. Te so v ta prostor seka le takrat in ostajajo zato pri nas posledično še danes močne rane, ki še danes ne skelijo vse enako in na istem mestu. Tudi to lahko razberemo iz teh poslikav, ki govorijo o takratni in današnji sedanjosti ter celo bodočnosti. Tone Kralj je npr. že v svoji umetniški viziji naslikal škofa Antona Martina Slomška s svetniškim sijem, ker je istočasno združeval zvestobo veri, sebi in narodu, kar se zdi logično, a v praksi tako težko uresničljivo in zato svetniško. Domači župnik Stanko Sivec nas je prisotne zgovorno povabil, naj se mu priporočimo za težave, ki smo jih imeli, ki jih imamo in jih bomo še imeli. Zadnje besede pa so lahko še kako označevale današnji trenutek, ko se blatijo Cerkev, njeni predstojniki in njej tudi v javnosti zvesti kristjani, ki niso prelomili dane besede Bogu, zaradi raznovrstnih osebnih strasti ali strahu. Nekateri pravijo, da vodi do cilja več poti, toda do zveličanja lahko vodi le tista v spremstvu Kristusa in ne kogarkoli.

PRIMORSKA UNIVERZA

Po nekaj letih priprav je 19. septembra s prvo, slovesno sejo akademskega zbora zaživel Fakulteta za humanistične študije v Kopru. Prvi razpis za vpis študentov bo februarja 2001, in sicer za študijsko leto 2001-2002. V začetku bo sprejela okrog 135 študentov na tri dodiplomske in 30 na en podiplomski študij. V polni zasedbi naj bi na fakulteti študiralo okrog 450 študentov. Začasno bo fakulteta gostovala v prostorih stare pošte v Kopru, nato pa se bo preselila v obnovljeno prestižno koprsko palačo Foresterijo. Fakulteta se pridružuje številnim, že delujočim primorskim visokošolskim in raziskovalnim ustanovam (Fakulteta za pomorstvo in promet v Portorožu, koprška enota Pedagoške fakultete iz Ljubljane, Visoka šola za hotelstvo in turizem v Izoli, Visoka šola za management v Kopru in Novi Gorici, Visoka strokovna šola za podjetništvo v Portorožu, Fakulteta za znanost o okolju v Novi Gorici in več raziskovalnih ustanov). Trenutno študira na teh šolah okrog 4.400 študentov. Na noge se postavlja še Visoka šola zdravstvene usmeritve, ki ima zagotovljene svoje prostore ob izolski splošni bolnišnici. Sledila naj bi ji še Center za tuje jezike in Visoka šola za finance in trgovino.

Tako postaja tretja (primorska) univerza kljub različnim politično obarvanim ter neusklajenim in celo medsebojno konkurenčnim pobudam otipljiva stvarnost. Hkrati je slovenska vlada imenovala posebno strokovno skupino pod vodstvom dr. Duše Krnel-Umek, ki nadaljuje začeto delo predhodnih komisij, ki so si zastavile za cilj ustanovitev primorske univerze. Imenovanje skupine je sicer povzročilo polemike, ker ni bil vanjo vključen nihče izmed članov projektne sveta na obali, ki tudi dela za iste cilje. Nastajajoče nesporazume in kratke stike gre pripisati političnemu rivalstvu, pri čemer globoko upamo, da slednje ne bo škodovalo, ampak koristilo projektju. Z ustanovitvijo univerze se namreč mudi, saj se na obzorju že kažejo obrisi pritiskov s strani naše (ne)prijazne sosedu, ki ji ne ustreza preveč, da bi se Primorska tudi intelektualno postavila na svoje noge. Danijel Božič, iz obalnega univerzitetnega središča, je v *Delu* (24. 7. 2000) namreč obelodanil, da je npr. tržaška univerza že pred petimi leti posredovala pri ljubljanski, da naj bi preprečila preoblikovanje takratne Visoke šole za pomorstvo in promet v Fakulteto, čemur pa so se na obali ostro uprli. Kot so tudi 'hvaležno' odklonili ponudbo tržaške univerze, da bi v Slovenski Istri odprla podružnice svojih fakultet. V istem časopisu je Livij Jakomin, dekan portoroške Fakultete za pomorstvo in promet, pripil, "da se vsi, ki sodelujemo v tem projektu, strinjamo, da bi morala biti Univerza ustanovljena pred vstopom Slovenije v EZ", ker bi lahko naši (ne)prijazni sosedje poskušali izkoristiti svojo premoč znotraj EZ ter prepričati ostale članice, da je ustanavljanje nove univerze ob že obstoječih v Trstu, Gorici in Vidmu odveč.

Nas, Primorce, pa ob novicah o teh pritiskih spremlja grenak občutek, da so naši sosedje prespali eno celo stoletje in da nas še vedno vidijo kot "kmete in pastirje" (ob mojem globokem spoštovanju za navedena dva poklica!). Očitno jih ničesar nista naučila niti naš boj za obstanek pod fašizmom in med drugo svetovno vojno kot tudi ne enako odločna volja, da si ustanovimo lastno državo. Tako delujejo navedeni pritiski povsem nezgodovinsko in deplasirano ter so predvsem v pomilovanje njihovih avtorjev. Za nas pa morajo biti nov izziv, ki naj nas potrjuje v spoznanju, da nam doslej prav nič ni bilo podarjeno in da se moramo tudi v bodoče naslanjati predvsem na lastne moči.

MILAN GREGORIČ

7

 ČETRTEK
19. OKTOBRA
2000

DEBATNI VEČER V SKK

JE 60-MINUTNA UČNA URA RES POTREBNA?

"Koliko naj traja šolska ura?" S tem vprašanjem se že od vsega začetka letošnjega šolskega leta soočajo ravnatelji, profesorji in ne nazadnje tudi dijaki, ki na nekaterih šolah zaključujejo pouk ob 14. uri. To seveda zelo obremenjuje šolsko delo in številne popoldanske dejavnosti, posebno tistih, ki ne živijo v mestu in se vračajo domov pozno popoldne. Zaradi tega se je časnikarski krožek odločil, da priredi debatni večer ravno na temo: *60-minutna šolska ura - je njena uvedba res upravičena?*

Časnikarski krožek, ki deluje v okviru MOSP-a (Mladi v odkrivanju skupnih poti), se je prvič sestel v prvem tednu oktobra. Organizatorji krožka so na to srečanje v letošnjem letu povabili prevajalko Diodoro Fabjan-Bajc, ki je pregledno predstavila najbolj običajne napake v zamejskih medijih. Na srečanju, ki se je nato nadaljevalo, pa je prišla na dan zamisel, da bi organizirali večer ravno na temo, ki žuli vse dijake in šolnike že od začetka šolskega leta. Večera se je sicer udeležilo le ožje število zainteresiranih, kar je ne nazadnje tudi dokaz, da problem šole v širši zamejski javnosti ni posebno občuten, saj vlada do njega splošna brezbržnost.

Na večeru, ki je potekal v soboto, 14. oktobra, so sode-

lovali šolnik in pravnik Peter Močnik ter predstavniki dijakov Matteo Dimai, Rajko Dolhar in Michele Kocman. Po uvodni predstavitvi problema, ki jo je podala dijakinja znanstvenega liceja Sara Magliacane, je prof. Močnik izčrpno prikazal šolsko problematiko s pravnega vidika, ki ostaja v marsikateri točki še precej nejasna. Glavni okrožnici, ki obravnavata ta problem, sta iz leta 1979 in 1980, po katerih lahko šola uvede krajše ure le v primeru, da predolge ure obremenjujejo šolsko delo. V tem primeru niso profesorji dolžni nadoknaditi skrajšanega urnika. Zmeda je nastala letos poleti, ko je minister izdal dekret, ki urejuje ure znotraj šolske avtonomije, dodatne težave pa ustvarja tudi nov šolski skrbnik. Temu pravnemu prikazu je sledilo še mnenje dijakov, ki so poudarili težave 60-minutne šolske ure, ko bi bil pouk popolnoma nekoristen in pretirano obremenjujoč, obenem pa so tudi napovedali protestne akcije v primeru njene dejanske uvedbe.

Z debatnega večera je prišlo na dan, da bo problem sicer zelo težko rešiti, potreben bi bil sicer nastop celotne zamejske skupnosti, predvsem pa vseh šolskih organov v luči specifičnosti slovenskega šolstva.

(JC)

V okviru devetih Koroških dnevov na Primorskem je bila v petek, 13. oktobra, zanimiva okrogla miza *Koroška in Primorska: problemi dveh manjšin*. Večera so se udeležili Reginald Vosperek, podpredsednik Narodnega sveta koroških Slovencev, Mirko Messner, član upravnega odbora Zveze slovenskih organizacij, Janko Zerzer, predsednik Krščanske kulturne zveze, Primorsko pa sta zastopala predsednika SKGZ in SSO Rudi Pavšič in Sergij Pahor, ki je večer tudi vodil. Napovedana prisotnost predsednika NSKS Bernarda Sadovnika je odpadla zaradi delovnih obveznosti. Srečanje obeh manjšin, ki sta nezadovoljni z obstoječim stanjem, in je zato utemeljena skrb za prihodnost, je bilo res zelo zanimivo, namenoma bežno se je ubadalo s preteklostjo, da bi se bolj osredotočilo na sedanje stanje in na pogled v jutrišnji dan; večer je hotel torej biti čimbolj konstruktiven. Srečanje je vse te namene odlično izpolnilo, le maloštevilna udeležba občinstva nam je lahko v premislek.

Reginald Vosperek je predstavil organiziranost koroških Slovencev, ki se prav tako kot na Primorskem prepoznava v dveh krovnih organizacijah (Narodnem svetu koroških Slovencev in Zvezi slovenskih organizacij). Do pred nekaj leti je bila neenotnost dveh krovnih organizacij na dnevnem redu, danes pa začenja prevladovati skupno nastopanje, tudi z ustanovitvijo Koordinacijskega odbora koroških Slovencev (KOKS). V tem odboru morajo biti sklepi soglasno sprejeti, v pereče probleme nesklepnosti pa vstopa razširjeni koordinacijski odbor (trideset članov za vsako stran), ki sprejema sklepe po večinskem sistemu.

In prav po tem sistemu je padla odločitev, da sodelujejo koroški Slovenci samo na eni izmed prireditvev ob 80-letnici plebiscita. To vprašanje je zaposlovalo manjšino kar nekaj mesecev, po Vosperekovem mnenju pa je bila izbira pravilna; v Dvorani grbov v koroškem deželnem dvorcu je spregovoril predstavnik manjšine Bernard Sadovnik, ki je pred nastopom dal obema krovni organizacijama besedilo v pretres. Glede političnega stanja manjšine pa je bil Vosperek bodisi optimist bodisi pesimist. Deželna vlada obljublja, da bo manjšina lahko odločala ob socialdemokratski, svobodnjaški in konservativni stranki, ki danes sedijo v deželni zboru. Tudi triletna finančna pomoč zasebni glasbeni šoli, ki vzgaja približno šeststo slovenskih in dvojezičnih otrok, je vir optimizma, kot tudi finan-



FOTO KROMA

ciranje dvojezičnih otroških vrtcev; pesimizem pa krepi še nerešeno vprašanje dvojezičnih napisov, posebno pa Haiderjevi napadi na dvojezično šolstvo. Pred nedavnim je namreč imenoval za štiri dvojezične šole le nemško govoreče ravnatelje, pa čeprav samo "začasno". In tudi zajamčeno zastopstvo v deželni svetovi pluje še v visokih vodah.

Mirko Messner je ocenil Haiderjev vstop v vlado za izredno hud udarec demokraciji; pomenil je konec tabuja, da ne more sedeti v vladi evropskih držav stranka, ki še ni razčistila s polpreteklo naci-fašistično ideologijo. Sankcije so seveda postavile pod drobnogled avstrijsko politično arenno, ker pa so jih danes sramotno preklicali, postaja stanje v državi še bolj zaskrbljujoče. Nelahka prihodnost preti vsem demokratičnim silam in ustanovam v Avstriji, saj se neko enoumje že začenja prikazovati v medijih, je dejal Messner. Haider je bil in je res velik problem, lahko pa postane prava odskočna deska za reševanje problemov manjšine. Ko pa se je oglasila vsa demokratična družba v Evropi, je bila slovenska manjšina tiho, ni izkoristila zelo primerne trenutke, še več, v javnosti je izpadlo, da so se Slovenci "spajdašili" s Haiderjem. Toliko bolj je zato nevarno kakršnokoli sodelovanje s Haiderjem in je zato Messner ob sedanjem političnem stanju manjšine precej pesimist. Podobno misel je izrazil tudi za slovensko politično strukturo na Koroškem, ker da je okostenela in ne odgovarja sedanjim odzivom družbe in politike, predvsem mladih. Nujni sta torej strateška preusmeritev ciljev manjšine in notranja reorganiziranost.

Janko Zerzer se pa ni strinjal z Messnerjem, ker gleda na sedanji problem avstrijske politike bolj stvarno. Treba je sprejemati (tudi s kompromisi), kar je za manjšino dobro in kar ji lahko koristi v prihodnosti, dokler so predlogi v debati, jih namreč ne smemo zavračati, saj bi lahko bila izolacija usodna, je ob koncu do-

dal Zerzer. Otipljiv sad sodelovanja je financiranje Glasbene šole, morda pa se bo v kratkem rešil tudi problem finančnih težav slovenskega zasebnega radia.

Primorsko stanje manjšin je najprej orisal Rudi Pavšič in poudaril pomen skupnega sodelovanja med organizacijami manjšine, posebno pa še pomen skupne strategije. Trezno se moramo namreč vprašati, komu koristi tako zadržanje, nedvomno samo tistim, ki manjšini ne želijo dobrega. Sodelovanje pa nika-kor ni integracija, vsako predstavništvo naj le ohranja lastne vrednote, ko pa je treba za skupno mizo, naj prevladajo skupni interesi. Po Pavšičevem mnenju je po treh letih dobrega skupnega dela napočil trenutek, ko lahko postane sodelovanje bolj kakovostno. V začetku letošnjega leta sta si SSO in SKGZ začrtala nekaj skupnih momentov razprave, da se tako začenja reševati problemi bolj načrtno in perspektivno. Poglobljene debate je še kako potrebno manjšinsko šolstvo, kot tudi večje sodelovanje vseh manjšinskih segmentov, ki so izraz civilne družbe. Delovni program se zato suče okrog dveh prvenstvenih ciljev: prvi zaobjema odnos do italijanske države in institucij, drugi pa odnos z matico. Odpirajo se namreč nove poti dialoga z večinskimi "sistemom" ter se ob tem porajajo vprašanja bolj ali manj tesnega sodelovanja, poleg vsega tega pa ostaja nujno sodelovanje z matico in na tem področju nas čaka še precej dela. Ta dva cilja pa kličeta še odpiranje in sodelovanje z manjšinami, ki živijo v našem prostoru. Uspešni pa bomo samo pod pogojem, da bomo vse strateške odločitve sprejemali skupaj, je sklenil Pavšič.

Sergij Pahor je soglašal s Pavšičevimi misli, da naša manjšina zamuja v spletnju stikov doma in s sosedi. Veliko časa je namreč terjal zaščitni zakon, naporov pa še zdaleč ni konca, saj nas ob sprejetju zakona (v to je bil Pahor prepričan) čaka še ure-sničenje predpisov; od nas

bo še zahteval veliko truda in sodelovanja. Zato bodo prihodnji časi boljše le v skupnem, zavestnejšem, iskrenem sodelovanju, ki bo gledalo dlje kot danes. Predvsem je treba gledati naprej, gledati z več očmi na skupni poti, je zaključil Pahor in odprl debato. Najprej je posegel Samo Pahor (društvo Edinost) in predstavil predlog o ustanovitvi Evropske krovne organizacije Slovencev (EKOS), ki bi na evropski ravni povezovala Slovence in opominjala Evropsko unijo o manjšinskih politikah, povezovala pa bi se tudi z ostalimi manjšinami v Evropi. Udeleženci okrogle mize so pozitivno sprejeli ta predlog, kot tudi nekateri slušatelji, saj bi utegnili krepiti naše in druge manjšine.

9. KOROŠKI DNEVI / PREDSTAVA

GOSTOVANJE SELANOV V ULICI RISORTA

BREDA SUSIČ

Koroški dnevi na Primorskem so ena redkih priložnosti, da se Slovenci iz Koroške in Italije srečamo in nekoliko bolje spoznamo.

S to mislijo je marsikdo prav rade volje sprejel povabilo Slovenske prosvete in Marijinega doma in si v dvorani na ulici Risorta pod Svetim Justom v nedeljo, 15. t.m., ogledal komedijo *Pleskarji nimajo spomina* Daria Foja. Nastopila je namreč gledališka skupina Katoliškega prosvetnega društva Planina iz Sel na Koroškem. Sele so ena zadnjih pretežno slovenskih vasi, leži pa tik pod Karavankami, blizu Borovelj. Tu je slovenska skupnost živahna, ima slovensko osnovno šolo, župnijo, kulturno in športno društvo. Mladi se tu med seboj še pogovarjajo po slovensko.

Skupino mladih igralcev smo lahko na odrskih deskah ocenili že pred dvema letoma, ko so v okviru Koroških dnevov s komedijo *Lepa čevljarka* gostovali v Finžgarje-

vem domu na Opčinah. Sestava gledališke skupine je v glavnem ostala ista kot takrat, tako da so mladi igralci samo potrdili svojo spretnost in sproščenost na odru. Po zaslugi domisljiv režiserja Francija Končana in pozornosti do izraznosti giba in mimike je bilo dogajanje na odru vedno tekoče in živahno. Komedija je tipičnem - nekoliko žgčkljivem - slogu nobelovca Foja pripoveduje o ženi, ki najde nekoliko neverjeten in neobičajen način, da uskladi vodenje hiše užitek z zakonskim življenjem. Komedija je bila zanimiva tudi zato, ker se je režiser odločil, da se bosta preprosta pleskarja, ki po naključju odkrijeta spletke iznajdljive gospe, med seboj pogovarjala v narečju Selanov. To je bilo za tržaškega gledalca sicer zelo privlačno in sočno, vendar večinoma nerazumljivo. Igralca pa sta to jezikovno oviro premostila z odlično mimiko in poudarjeno izraznostjo obraza. Smeh in dobra volja sta bila tako ves čas zagotovljena.

SREČANJE V DSI

PRIJETEN ZAKLJUČEK S KOROŠKIM VEČEROM

Deveti Koroški dnevi na Primorskem, o katerih tokrat kar precej pišemo na teh straneh, so se končali z bogatim večerom v ponedeljek, 16. t.m., v Peterlinovi dvorani v Trstu na tradicionalnem tedenskem srečanju Društva slovenskih izobražencev.

Na ogled je bila razstava o ljudski noši in oblačilni kulturi v Rožu avtorice dr. Marije Makarovič; ob tej priložnosti pa so dr. Makarovičeva, pa še predsednik in tajnik Krščanske kulturne zveze dr. Janko Zerzer in Nužej Tolmajer ter zborovodja in zbiratelj Lajko Milisavljevič predstavili še publikacije KKZ in Slovenskega narodopisnega inštituta Urban Jarnik ter bogato ljudsko izročilo koledovanja na Koroškem. Ravno koledovanje je predstavljalo višek večera. O tem je spregovoril Lajko Milisavljevič, večer pa je popestril slikovit nastop kolednikov iz Radiš.

ZAČEL SE JE GLEDALIŠKI VRTILJAK

"VESELE ZGODBICE" V SVETOIVANSKEM MARIJINEM DOMU

ERIKA HROVATIN

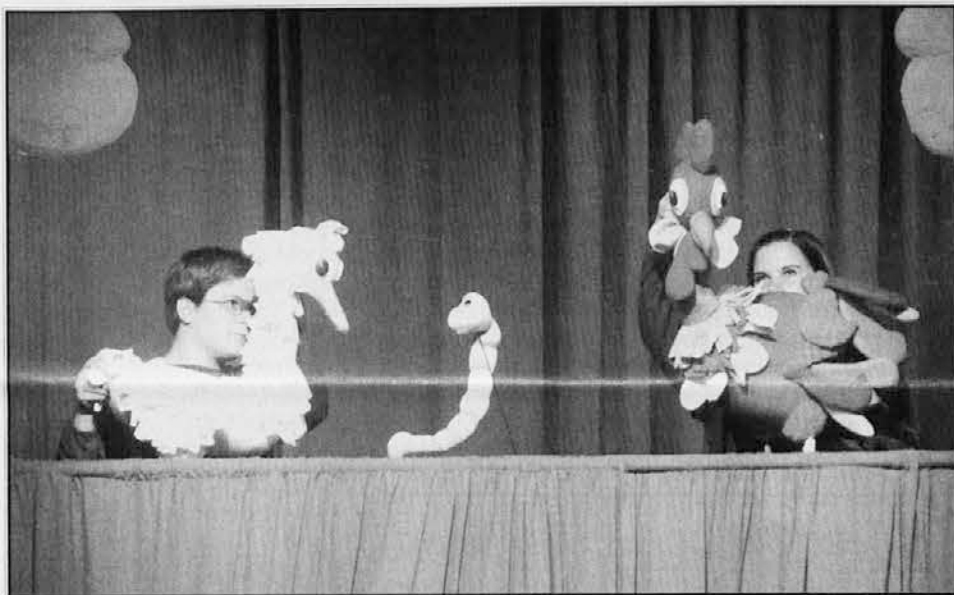
Gledališki vrtljak je začel novo sezono s polno paro. V nedeljo, 15. t.m., se je v Marijinem domu pri Sv. Ivanu zbralo veliko število otrok in njihovih staršev, ki so tja prišli, da bi si ogledali prvo predstavo letošnje sezone. Predstava je nosila naslov Vesele zgodbe avtorice Jane Kolarič, izvajala pa jo je skupina Mi smo mi iz Celovca v režiji Tineta Varla (na sliki: posnetek s predstave).

Eno uro pred napovedanim začetkom predstave so se že pojavili prvi gledalci, ki so si tako vzeli čas za nakup abonmajev. Ker so organiza-

torji predvideli manjšo zamu-do, so priredili animacijo, da bi krajšala čas mladi publiki. Žongler, oblečen v klovn, se je zavrtel po parterju in s svojimi pisanimi žogicami zabaval malčke pred začetkom predstave. Ko se je dvorana dokončno napolnila, so luči ugasnile in predstava se je začela. Na odru so zaživele pisane lutke Brede Varl, ki so na modri podlagi zadobile še poseben blesk, glasbena kulisa Marjana Goloba pa je dokončno pripomogla k uspehu štirih Veselih zgodbic. Celotna predstava je bila precej kratka, to pa je omogočilo, da so jo otroci pridno spremljali in se pri tem ne dolgočasili. Ob

koncu gledališkega srečanja sta otroke pozdravila Pingvin in Lisica, ki sta vsakemu podelila po en balonček, staršem pa ob vhodu izročila plakat s celotnim programom sezone 2000/2001.

Nedeljsko srečanje je zunanemu opazovalcu pustilo vtis, da bo letošnja sezona Gledališkega vrtiljaka še posebno uspešna. Starši so se namreč odzvali v res lepem številu tej pobudi, ki otrokom daje možnost, da se srečajo izven šolskih prostorov, obenem pa omogoča, da se že od najmlajših let približajo gledališki kulturi v slovenskem jeziku.



FOTOKROMA

KONCERT NA KATINARI
29. OKTOBRA

GLASBENIKI ZA FUNDACIJO TONETA KRALJA

V nedeljo, 29. t.m., bo ob 17. v cerkvi sv. Trojice na Katinari dobredelni koncert v korist Fundacije Toneta Kralja, ki ga prireja društvo Finžgarjev dom v sodelovanju s katinarsko župnijo. Fundacijo so ustanovili v Ljubljani z namenom, da pripomore k ohranjanju umetniške dediščine Toneta Kralja (čigar stoletnico rojstva smo praznovali avgusta letos) prek zbiranja sredstev za obnovo ogroženih objektov. V prvi vrsti gre tu za obnovo znamenitih Kraljevih poslikav nešteti primorskih cerkev, ki jih je umetnik izvedel med obema vojnama in jih je načel zob časa. Trenutno obnavljajo cerkev na Premu, sledile pa ji bodo še druge.

Na katinarskem koncertu bodo nastopili vrhunski umetniki iz Slovenije: sopranistki Irena Baar in Mateja Arnež-Volčanšek, tenorist Marjan Trček in bas-baritonist Janko Volčanšek. Nastopajoče pa bo pri orglah spremljal Andraž Hauptman, ki je širši publiki sicer znan predvsem kot dirigent Komornega zbora Ave iz Ljubljane. Umetniki sodelujejo popolnoma brezplačno, ker so se honorarju odpovedali v korist fundacije.

Prisotne bo pozdravil Jožko Gerdol, uvodno misel pa bo podal mag. Igor Kranjc.

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE



Špas Teater

RIFLETOV ŠUŠTAR

S pevoigra za enega dedca in kup čevljev

Nastopa Janez Hočvar - Rifle

V soboto, 21. t.m., ob 20.30 v dvorani KD Rdeča zvezda v Saležu. Abonenti, ki so svoj abonma potrdili v poletnem roku, lahko izkoristijo priložnost, da si predstavo ogledajo brezplačno.

OBVESTILA

SLOVENSKO KULTURNO društvo Barkovlje vabi na dobrodelni koncert okteta Vrtnica iz Nove Gorice danes, 19. oktobra, ob 20.30. Predstavil se bo s programom, izbranim iz slovenske zborovske zakladnice. Umetniški vodja: Aleksandra Pertot. Vhod v dvorano iz ul. Bonafata 6.

ZVEZA CERKVENIH pevskih zborov vabi pevce, da se udeležijo pevskih vaj združenega zbora, ki bo pel na hvalničnici v tržaški stolnici. Vaje bodo v ponedeljek, 23. t.m., ob 20. uri v Domu v ulici Concordia pri Sv. Jakobu in

OSNOVNOŠOLSKI OTROCI PO NABREŽINI

V soboto, 14. t.m., je srednja šola Igo Gruden iz Nabrežine priredila lepo srečanje z učenci tretjih, četrtih in petih razredov osnovnih šol iz Devina, Nabrežine, Šempolaja in Križa. Po prikazu dokumentarnega filma o Učni poti Nabrežina so se otroci omenjenih osnovnih šol v spremstvu staršev, učiteljev in profesorjev peš in s kolesi odpravili na učno pot do razglednega stolpa, kjer so udeležencem spregovorili o zanimivostih, ki obdajajo Nabrežino. Pot so nadaljevali mimo nogometnega igrišča v Staro vas, kjer so se zbrali na Kržadi, kjer je pod vodstvom dijakov šole Igo Gruden potekal slikarski ex-tempore. Pri tem so malim risarjem gotovo dale navdih tudi arhitektonske zanimivosti starega nabrežinskega vaškega jedra. Starši otrok pa so si med tem časom lahko ogledali razstavo ribiških zanimivosti na domačiji pri Babčevih. Učenci, dijaki in njihovi spremljevalci so se podali še mimo avstroogrskega vojaškega pokopališča, zatem pa so se vrnili k srednji šoli. Šlo je torej za lepo in zanimivo dopoldne, ki je otroke, pa tudi njihove starše in druge spremljevalce, prav gotovo obogatilo.

KONCERTNA POBUDA / Rojan vabi na koncert Komornega mešanega pevskega zbora De profundis iz Kranja, ki bo v četrtek, 2. novembra, ob 20.30 v dvorani Tripčevich v Trstu. Na sporedu bodo skladbe Johannesa Brahmsa, Zoltana Kodalyja, Lajosa Bardosa, Emila Adamiča, Marija Kogojca, Marca Sofianopula, Lojzeta Lebiča, Damijana Močnika, Györgyja Ligettija, Ambroža Čopija, Jakoba Ježa in Pavleta Merkuja. Nastop spada v okvir kulturnih pobud, ki jih tržaška občina prireja v spomin na habsburško cesarico Elizabeto. Pokroviteljstvo: odborništvostvo za kulturo tržaške občine.

DAROVI

V SPOMIN na mamo Marto Puhalj daruje druž. 300.000 lir za Slovensko dobrodelno društvo v Trstu.

† V 99. letu nas je zapustila naša draga mama MARTA PUHALJ roj. MARTELANC

Žalujemo po njej in po njeni neomahljivi življenjski, poštenosti in velikodušnosti. Pogreb bo v petek, 20. t.m., v župni cerkvi sv. Jerneja v Barkovljah ob 10. uri.

Sin Mito z ženo Luciano, hčerka Eva z možem Michelom in sinom Federicom.

Žalovanju se pridružujejo vsi sorodniki.

Trst, Gorica, 19. oktobra 2000

DOLINSKA SEKCIJA SSK

IZLET NA TRSAT IN OTOK KRK

Dolinska sekcija Slovenske skupnosti že vrsto let prireja v jesenskem času družabni izlet za svoje člane in somišljenike z namenom, da se med somišljeniki in občani utrjuje prijateljstvo in sodelovanje. Izlet pa nudi tudi priložnost za izmenjavo mnenj in izkustev ter za izražanje predlogov za nadaljnje delo, kot je v svojem pozdravu udeležencem poudaril sekcijski tajnik Sergij Mahnič.

Letošnja izbira potovanja je bilo bližnje Hrvaško primorje, ki ga kljub bližini malo poznamo. Tako nas je v nedeljo, 8. oktobra, pot vodila skozi mejni prehod na Pesku do slovensko-hrvaškega mejnega prehoda pri Rupci, od koder smo nadaljevali pot proti Reki in pristali na gričku Trsat, kjer smo obiskali starodavno Marijino svetišče ter franciškanski samostan. Sprva vreme ni bilo ravno ugodno, vendar je bilo razpoloženje še kar praznično. Svetišče je neposredno povezano s hrvaškimi knezi Frankopani, ki so stoletje gospodarili na otoku Krku. Zato nas je nadaljnja pot vodila po Kvarnerskem zali-

vu prav na ta otok. Čez močno železobetonski most, ki že dvajset let veže celino z otokom, smo prišli na ta veliki in razčlenjeni otok, kjer smo nato preživeli skoro nepričakovano sončni popoldan. Obiskali smo nekatera znana naselja ter se podrobneje seznanili z bogato zgodovino otoka in z današnjim življenjem in delovanjem na njem.

Vračali smo se zadovoljni in veseli, saj v avtobusu ni manjkalo ne petja ne smeha, ter smo, po krajšem postanku pri Obrovem, ponovno prečkali mejo na Pesku in se vrnili na naše domove.

Izlet nam je bil v marsičem dobrodošel, saj smo podrobneje spoznali kraje in ljudi, ki nam niso vsakdanji. V razdalji slabih sedemdesetih kilometrov pa prečkaš tri države, tako da moraš dejansko ves čas držati v roki veljavni osebni dokument za prehod iz ene države v drugo. Z upanjem na čas, ko teh meja ne bo več in se bomo lahko prosto premikali po tej naši stari celini, smo sklenili naš izlet.

UDELEŽENEC

SKLAD MITJA ČUK

VABLJIVA RAZSTAVA O IGRAČAH



FOTO V. CVELBAR

Sklad Mitja Čuk si je v okviru praznovanja 20-letnice delovanja med drugim omislil tudi razstavo Igrače na Slovenskem, ki so jo odprli v ponedeljek, 16. t.m., v dvorani Zadržne kraške banke na Opčinah. Razstavo je Sklad priredil v sodelovanju s Slovenskim etnografskim muzejem, razstavljene igrače iz vseh obdobij pa sestavljajo le del velike razstave, ki je bila dalj časa na ogled v Ljubljani. Razstavo je postavila etnologinja Tanja Tomažič, ki že vrsto let sodeluje s Skladom Mitja Čuk, še zlasti s pisanjem v skladovo glasilo Škrat, kjer je izšlo

tudi več prispevkov o zgodovini igrač na Slovenskem.

Ponedeljkovega odprtja se je udeležilo res veliko število ljudi. S petjem in recitacijami so nastopili mali člani Otroškega pevskega zbora Vesela pomlad in učenci openske osnovne šole France Bevk. Prisotne so nagovorile koordinatorka Sklada Mitja Čuk Jelka Cvelbar, ravnateljica Slovenskega etnografskega muzeja Inja Smerdelj in etnologinja Tanja Tomažič. O razstavi in njenem pomenu bomo bolj podrobno in bolj na dolgo poročali prihodnjic.

KOROŠKI DNEVI NA PRIMORSKEM

VESELO SNIDENJE OB DRAMSKI UMETNOSTI

IVA KORŠIČ

Že osemnajsto leto se vsako jesen krepijo vezi, ki tesno povezujejo Slovence na Primorskem in koroške rojake. Krščanska kulturna zveza iz Celovca, Slovenska prosveta iz Trsta in Zveza slovenske katoliške prosvete iz Gorice skrbijo, da se dolgoletni stiki vedno znova obnavljajo in spletajo izmenoma na Koroškem in Primorskem. Letos

maju, prav lutkovna skupina Mi smo mi iz Celovca, in sicer v petek, 13. t.m., v veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž (slika zgoraj). Mladi lutkarji Katarina in Simona Hartmann, Anja Wieser in Marko Loibnegger so izoblikovali pod režijskim vodstvom zvestega mentorja Tineta Varla *Vesele zgodbe* Jane Kolarič. Na Varlovmem stiliziranem, a nazornem scenškem prizorišču so s spretnim

kroglo obletnico in se že dvajset let posveča odrskemu delu med koroškimi gledališkimi amaterji, so igralci Toni Stern, Martin Dovjak, Katja Roblek, Dani Dovjak, Marija Oraže, Petra Dovjak, Nataša Dovjak in Hanej Kelih odigrali burleskno, situacijsko komedijo in ji prilili dovolj mediteranskosti, da se je kopala v šegavosti, ki je silila gledalce v smeh. Nastopajoči, vsi vajeni odrskih desk, so se prepustili Fojevemu "poredno-črnemu" humorju in v hitrem ritmu posredovali vsebino: ne ravno izkušena pleskarja "razkrinkata" gospo, ki je iz ljubosumja "balzamirala" moža s tem, da mu je vbrizgnila posebno tekočino. Režiser Končan je dialoge obeh pleskarjev zabelil s selskim narečjem. Čeprav je za nas ta govorica težko razumljiva, smo gledalci z lahkoto dojel smisel dvogovorov, saj jih je spremljala zgovorna mimika in smeh vzbujajoče kretnje obeh igralcev.

Selskim amaterjem je pred predstavo izrekel dobrodošlico predsednik ZSKP Damjan Paulin, ki je poudaril, da so Sele najbolj slovenska oz. še enojezična občina. Kulturno življenje je tu zelo živahno. Poleg te dramske skupine nastopa na odrih tudi druga, ki jo sestavljajo zagnani najstniki. Razveseljivo je tudi to, da so tudi scenograf in odrski tehniki sami mladi fantje. Duša in glavni organizator pa je že vrsto let Milka Olip.

GLOBAŠKA OJSET
V KC LOJZE BRATUŽ

Koroški prijatelji so nam za slovo v nedeljo, 15. t.m., pripravili prav lepo presenečenje. V veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž je nad 70 nastopajočih, folklorna skupina SKD Globasnica, folklorna skupina SPD Trta Žitara vas, MePz Peča Globasnica, MPZ Franc Leder Lesičjak Šteben in dekliška skupina Stem Globasnica in skupina godcev, sooblikovalo *Globaško ojset*. Premiera tega velikega in zahtevnega projekta je bila v preteklem juniju v Globasnici v zeleni Podjuni. Spremljala jo je bogata brošura s strokovnimi prispevki zbiratelj in odrskih ustvarjalcev. Zamisel za ta pevskoplesni prikaz se je porodila že pred dvema letoma. Pri načrtu, ki naj bi zabeležil 25-letnico folklorne skupine Globasnica, in izvedbi je sodelovalo kar nekaj strokovnjakov, med temi dr. Marija Makarovič. Vestno so morali brskati po virih, pa tudi obiskati starejše vaščane raznih podjunskih vasi, zapisovati ljudsko izročilo, ženitovanjske plese, pesmi, melodije in seveda zbirati predmete, ki bi prispevali k čim bolj pristnemu prikazu ženitovanja s konca 19. stoletja in prve polovice 20. stoletja v Globasnici. Ob koncu garaškega dela



FOTO BUMBACA

sta vodja skupine Branko Hudl in koreograf Branko Fuchs izdelala kronologijo celotnega poteka plesov, viž, pesmi, šeg, navad, iger in noš ženitovanja v Globasnici in njeni okolici. Pevci s petjem priložnostnih pesmi, plesalci z značilnimi koroškimi plesnimi koraki in godci s svojimi poskočnimi prigodnicami so živahno zarisali podobo nekdanje ohceti iz podjunske doline.

V dobri uri smo se gledalci počutili še sami prešerni svatje, ko smo spremljali prizore vezanja vencev na dekliščini, slovesa neveste od domačih in prijateljev, prihoda v cerkev z začetkom in potekom ojetja, obiska oknarjev - svatov iz drugih vasi - pred polnočjo, značilnih plesov-štajeršev, ki povezujejo celotno ohceto, in seveda prizor snemanja vencev

ob koncu svatbenega slavlja. Občudovali smo natančno sešite noše s cvetnimi okraski, nežne venčke družic, pisane trakove na klobuku in palici camarja - ceremoniarja ohceti - . Še mi smo skušali dobiti pravilen odgovor na hudomušne uganke ob mautili ali šrangji - odkupu neveste -, ki jo pripravijo vaški fantje ženinu, ki ni iz domače vasi.

Pravo poročno razpoloženje je zajelo vso dvorano, da smo ob veseli viži, ob koncu ojetja, vsi ritmično ploskali. Res prijeten večer, ki nas je popeljal v minule dni, se je sklenil z izmenjavo pozdravov in daril. Predsednik ZSKP Paulin se je zahvalil koroškimi rojakom za nastop in košaro dobrot. Prihodnje leto bodo pa goriške skupine ponesle na Koroško delček našega kulturnega duha.

O FRANCETU CIGANU

KOROŠKA PESEM IN GLASBA

Prejšnjo sredo, 11. t.m., je bil v komorni dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž v okviru Koroških dnevov pri nas zanimiv kulturni večer, posvečen znanemu koroškemu glasbeniku dr. Francetu Ciganu. O liku in delu tega priljubljenega koroškega skladatelja in zborovodje je govoril njegov učenec in naslednik prof. Jožko Kovačič. Večer je priredila Zveza slovenske katoliške prosvete, soprireditelj pa je bilo Združenje cerkvenih pevskih zborov. Zato sta v začetku vse prisotne pozdravila oba predsednika, dr. Damjan Paulin, ki je poudaril pomen Koroških dnevov pri nas, in prof. Lojzka Bratuž, ki je še posebej poudarila skupno vlogo dveh velikih glasbenikov in kulturnikov, Franceta Cigana in Mirka Fileja, ki sta oba - vsak na svojem ozemlju - delala za slovensko pesem in pevsko zborov. Prisotne je pozdravil tudi tajnik KKZ (Krščanske kulturne zveze iz Celovca) Nužej Tolmajer, ki je sam spomnil na dragoceno delovanje Franceta Cigana na Koroškem.

Protagonist večera je bil prof. Jožko Kovačič, ki ga na Goriškem med drugim poznamo kot dolgoletnega pevovodjo zbora Gallus iz Celovca, pa še dijaškega zbora slovenske gimnazije. V svojem življenju in zelo poglobljenem nastopu je predavatelj obširno in vsestransko prikazal osebnost in delo dr. Franceta Cigana. Ta se je rodil leta 1908, umrl pa je leta 1971. Cigan je bil salezijanski duhovnik in kot tak je služboval po raznih krajih Koroške, še prej pa v povojnem begunstvu v Avstriji. Nato se je zaposlil kot profesor glasbe in petja na novoustanovljeni slovenski gimnaziji v Celovcu, kjer je imel tudi dober zbor. Zlasti pa je Cigan znan kot dirigent zbora Jakob Petelin Gallus, ki je postal nekaj osrednji slovenski zbor na Koroškem. S tem je večkrat nastopil tudi v Gorici, tako v Katoliškem domu kot tudi na pevskem tekmovanju Seghizzi.

France Cigan je bil še zlasti pomemben kot skladatelj. Veliko je njegovih samostojnih del zlasti za zborov v raznih sestavih. Sam je tudi skrbel za ohranitev ljudske pesmi in za to poskrbel z zbiranjem in nato z raznimi izdajami. Njegova je tudi kantata *Ustoličenje karantanskega kneza* za zbor, soliste in kvartet trobil.

Dr. Cigan je videl v pesmi posebno poslanstvo. Sam je napisal: "Naša pesem nam bo tudi naša vez... Naša pesem je dragocena dediščina, iz katere so rodovi in rodovi naših prednikov živeli; pa je zopet dediščina, iz katere naj bi tudi sedanji in bodoči rodovi črpali življenjsko silo v borbi za svoj obstoj".

AB

10

ČETRTEK
19. OKTOBRA
2000



FOTO BUMBACA

sta naši Zvezi gostili koroške prijatelje, s katerimi delimo isto usodo, saj se moramo vsi ubadati s težavami za preživetje slovenske besede na rodni zemlji. Kultura je pač naše skupno zatočišče; v minulem tednu so nam zato koroški rojaki ponudili v pogled del svoje bogate kulturne ustvarjalnosti.

Poleg predstavitve glasbenega opusa Franceta Cigana, srečan glasbenih šol in predstavnikov krovnih organizacij, smo na Goriškem doživeli tri nepozabne dni z gledališko oz. pevsko in folklorno poudarjenostjo, ki je na Koroškem trdno zakoreninjena.

KOROŠKI LUTKARJI
NA GORIŠKEM VRTILJAKU

Našim malčkom iz vrtcev in šolarjem iz goriškega in doberdobskega ravnateljstva, učencem iz špeterske dvojezične osnovne šole ter nekaterim malim gostom s tržaškega Krasa je podarila prvo predstavo v letošnjem Goriškem vrtiljaku, Polžkovem abon-

in strokovnim obvladanjem tehnike vodenja lutk sukali velike lutke Brede Varl, ki znajo s svojo pisano in mehko prikupnostjo osvojiti predvsem najmlajše gledalce. Pred radovednimi očmi so se zvrstili štiri kratki prikazi, v katerih so nastopali gosak, petelin in črv, goban Modrijan in lisička Lepotička, kačji pastir in stonoga ter slon Balon in kača. Vsako izmed drobnih zgodb je usklajeno spremljala glasba Marjana Goloba in vsak prizorček je vseboval dobro razberljivo poučno sporočilo in ustrezen pregovor.

IGRALCI IZ SEL
V ŠTANDREŽU

V soboto, 14. t.m., pa je v župnijski dvorani Anton Gregorič v Štandrežu - soprireditelj je bilo Prosvetno društvo Štandrež - gostovala dramska skupina Katoliškega prosvetnega društva Planina iz Sel s Fojevo enodejanko *Pleskarji nimajo spomina*. V režiji Francija Končana, ki letos slavi o-

V imenu Čotove družine Devetak se pristrčno zahvaljujem vsem, ki so se odzvali našemu vabilu na dobrodelni večer

TEŽKA IZGUBA NAJ LAJŠA TEGOBE

dne 9. t.m., katerega izkupiček (skoraj 5.000.000 lir) je bil izročen dr. Simonu Spazzapanu za C.R.O. Aviano.

Kot je bilo že povedano, je bil večer organiziran ob obletnici smrti mame Helke in tasta Francota, v spomin vseh preminulih članov širše Čotove družine, ki jih je zahrbtna bolezen odrgala iz naše srede.

Prisrčna zahvala naj gre še enkrat MoPS Akord in oktetu Sraka, društvu kvodajalcev iz Sovodenj ter Dorjani Devetak za recitale in oblikovanje programa, ki so pripomogli k res lepemu vzdušju našega večera, ter vsem, ki so na katerikoli način pomagali.

Avguštin Devetak



90-LETNICA

ŽIVLJENJSKI
JUBILEJ
S. JUSTE

Sestra Justa Dolhar je pred dnevi praznovala 90-letnico bogatega življenja, in to najprej s svojci, ki so se zbrali v velikem številu, da bi se z njo veselili njene čilosti in živahnosti, nato pa še v krogu Družbe Marijinih sester čudodelne svetinje na Korzu Italija.

S. Justa se je rodila kot Rozalija Dolhar 12. oktobra 1910 v Trstu očetu Janezu Dolharju in materi Ani Skodlar. V Trstu je tudi opravila slovensko osnovno šolo in italijansko meščansko šolo. V red Marijinih sester čudodelne svetinje je bila sprejeta 29. 5. 1928, v noviciat je stopila 15. 8. 1928, večne zaobljube pa je opravila 8. 9. 1933.

Od leta 1929 do 1938 je bila s. Justa v zavodu Vicentinum v Ljubljani, kjer je bila zakristanka, organistinja in pomočnica v noviciatu; opravljala je tudi pisarniška dela v knjigovodstvu in pomagala bolnikom. Dne 9. maja 1938 je odšla v Osijek, kjer je bila v Domu sv. Josipa ekonom in organistinja, stregla pa je tudi bolnikom in tri mesece skrbelo za nalezljivo bolne vojake, da so lahko sestre ostale v domu. Julija 1945 je odšla spet v Ljubljano, kjer je ostala do oktobra 1947 in postala glavni ekonom zavoda. Oktobra 1948 je odpotovala v Trst k na smrt bolni mami. Avgusta 1949 je odšla v Gorico, kjer je bila v Malem škofijskem semenišču bolničarka za sto fantov, pomagala pa je tudi pri strežbi. Leta 1958 je skupno s s. Angelo začela v Gorici streči bolnikom na domu. Leta 1952 je bila z odlokom imenovana za voditeljico Družbe v Gorici; s pomočjo sorodnikov je v Gorici v ul. Cantù kupila za sestre hišo; že leta 1955 je začela vzgajati prve postulatkinje. Potem je bila spet nekaj časa v Ljubljani, nakar je s posojili kupila hišo na Korzu Italija 120, kjer so sestre Marijine čudodelne svetinje še danes.

Med vsem tem časom, odkar je v Gorici, je opravljala več odgovornih del: leta 1983 pa je bila imenovana za prokuratorico Družbe Marijinih sester čudodelne svetinje v Rimu. Vidno vlogo je pri vodstvu Družbe imela vse do leta 1989, ko je bila razrešena zahtevnih obveznosti zaradi močeh v hiši rada pomagala.

S. Justa bomo imeli v kratkem daljši pogovor, a ji že na tem mestu v imenu naših bralcev in uprave ter uredništva Novega glasa ob prazniku iskreno čestitamo in želimo še veliko dobrega! Bog naj jo blagoslovi!

JUP

VRH SV. MIHAELA / "TEŽKA IZGUBA NAJ LAJŠA TEGOBE"

ŽIVLJENJE GRE NAPREJ

DANIJEL DEVETAK

Zaradi boleče izgube drage osebe se kdo lahko zapre vase; kdo drug pa želi v blag in hvaležen spomin na ljubljeno osebo velikodušno pomagati drugim, ki jih pesti zahrbtna usodna bolezen. To je še en dokaz, da je življenje močnejše od smrti, ki nima in ne sme imeti zadnje besede.

Ljubezen, ki še vedno krepko veže člane Čotove družine z Vrha sv. Mihaela na pokojno Helko, Francota in druge svoje, umrle za rakom, je našla sijajen izraz v dobrodelnem večeru, ki ga je daleč naokrog znana družina Devetak priredila v ponedeljek, 9. t.m., v gostoljubnih prostorih domače vrhovske restavracije. Večer z geslom *Težka izguba naj lajša tegobe* je namreč v režiji članov Čotove družine združil nekaj sto ljudi od Trsta do Gorice, mlajših in starejših, predstavnikov naših ustanov in krajevnih vaščanov, ki so se odzvali na globoko doživeto solidarnostno pobudo. Kot je uvodoma povedal Avguštin Devetak, je to le prvi od večerov, ki želijo s prostovoljno nabirko prispevkov lajšati trpljenje drugih bolnikov, ki jih tlači bolezen hudega imena. Pokojni dragi so ljubili veselje, slovensko pesem in jezik. Njihova duhovna dediščina živi, spomin nanje je svetel. Zato želi biti sporočilo pobude to, da življenje gre naprej. Nekaj občutenih in osebnih misli je nazival tudi predsednik sekcije



FOTO BUBNACA

sovodenjskih krvodajalcev, soorganizatorjev večera, Branko Černic, ki je nato predstavil gosta večera, dr. Simona Spazzapana, zdravnika na mednarodno priznanem onkološkem središču v Avianu. Ta je v izčrpnem posegu orisal cilje, delovanje in prizadevanja zdravniške ekipe omenjenega središča. Večera se je dr. Spazzapan rad udeležil, saj je pokojno gospo Helko tudi sam spremljal in občutil v njeni družini veliko čiste in spoštljive ljubezni. Sploh pa ima po njegovih besedah tak večer močan slovenski in krščanski predznak. Boj proti raku, oskrba terminalnih bolnikov, eksperimentalne terapije in raziskave zahtevajo vedno nova sredstva, je povedal, saj nima medicina še zdaleč dovolj znanja in sredstev, da bi učinkovito kljubovala vsem oblikam raka. Velik pomen dajejo v Avianu celostni oskrbi bolnika. Za vsako osebo si je treba vzeti čas,

zlasti ko je "trudna življenja". Utesnjenost je pogosto velika, tudi molk je pomemben in vreden spoštovanja; ostati pa morata ponižnost in človeška bližina. In kdor pozna dr. Spazzapana, ve, da ga je Gospod življenja obilno obdaril s temi darovi.

Večer so obogatili pesmi moške glasbene skupine Akord in mladega okteta Sraka, pa tudi recital občutenih, intimističnih in iskrenih poetičnih utrinkov Dorjane Devetak. Kdor se je udeležil večera, ob koncu katerega so člani Čotove družine izročili dr. Spazzapanu v roke skoraj pet milijonov lir prispevkov za center v Avianu, se je še bolj prepričal, da je svet bolnih in zdravih en sam in da so zato take in podobne družabne pobude, prežete s pristno domačnostjo, za rast naše skupnosti v solidarnosti do manj srečnih še kako potrebne in dobrodošle.

POSLIKAVE IN VERZI V PODGORI

ZID PETIH JEZIKOV OB SOČI

JURIJ PALJK

V Gorici so v petek, 13. t.m., na občini na tiskovni konferenci predstavili kulturno pobudo, pri kateri bo sodelovalo tudi precej slovenskih umetnikov iz zamejstva, Slovenije in Avstrije. *Zid petih jezikov-Soča* je naslov pobude v Podgori, ki si jo je zamislila Alba Gurtner (na sliki) in jo je podprl najprej podgorški rajonski svet in zatem tudi goriška občinska uprava.

Gre za tovarniški zid v Podgori, ki zastira pogled na Sočo in ga bodo v naslednjem tednu slikarji in drugi likovni umetniki poslikali, medtem ko bodo furlanski, slovenski, italijanski in avstrijski pesniki prispevali verze, katerih rdeča nit bo reka Soča, ki povezuje širi narode: Slovence, Avstrijce, Furlane in Italijane.

Občinski odbornik za kulturo Antonio Devetak je na tiskovni konferenci povedal, da hočejo s poslikavo tovarniškega zidu na glavni ulici v Podgori polepšati to goriško četrt, ki jo je pred leti izrazilo izkazila industrijska gradnja brez vsakega okolju prijaznega načrta. Devetak je podčrtal, da se goriška občinska uprava vse bolj povezuje s



FOTO BUBNACA

slovenskimi in zlasti z ljubljanskimi muzeji, s katerimi namerava prihodnje leto, ko bo Gorica slavila 1000-letnico svoje prve pisne omembe, prirediti več skupnih razstav.

"Murales", poslikani zid, ki je dolg več kot sto metrov in visok več kot tri metre, naj bi tudi pomenil viden prikaz sodobne umetnosti z obeh, pravzaprav treh strani državne meje, saj bodo poleg slovenskih, furlanskih in italijanskih umetnikov slikali tudi avstrijski slikarji. Od slovenskih likovnih umetnikov so svojo udeležbo potrdili iz Slovenije: Birsca, Draščič, Kerševan, Merivic, Trkman; iz Gorice: de Locatelli, Doljac, Erzan, Kovic, Devidé in Velussi, medtem ko bo koroške Slovence zastopal Oman. Slovesnost, pravzaprav ljudska veselica ob dokončanem poslikanem zidu, naj bi bila v nedeljo, 22. t.m.; v primeru slabega vremena pa bodo slavje preložili na kasnejši datum. Organizatorica poslikave tovarniškega zida Alba Gurtner, ki je s prijatelji sama zbrala sredstva za barve in vse potrebno za poslikavo zidu, je na tiskovni konferenci povedala, da bodo najbrž prišli iz Slovenije tudi drugi umetniki, vseh skupaj pa jih bo najmanj 30. Zid petih jezikov se bo v Podgori imenoval murales zato, ker je poleg jezikov štirih narodov, ki živijo v sosedstvu in bodo na zidu prisotni z verzi svojih pesnikov, morda najvažnejša likovna govorica umetnikov, ki bodo svoje umetniško delo opravili zastonj; občina pa se je obvezala, da bo zid po poslikavi primerno zavarovala in uredila tudi ulico ter bližnji park in gozd v Pevmi.

Te dni zato lahko v Podgori vidimo na delu več goriških in slovenskih slikarjev. V nedeljo, 22. t.m., pa bo celodnevna veselica, na katero vabijo prireditelji ljubitelje umetnosti in bo zato cesta skozi Podgoro zaprta za promet.



Srečanja z glasbo 2000/2001

ŠOLSKI ORKESTER IN SOLISTI
KONSERVATORIJA G. TARTINIStojan Kuret - DIRIGENT
Grieg, Kabalevsky, Dvorak

SOLIST je 12-letni pianist Victor Guraziu

Velika dvorana KC Lojze Bratuž, sreda, 25. t.m., ob 20.30.

SKRD JADRO

toplo vabi na

KRAMLJANJE

o delovanju beneških Slovencev in predvsem o dejavnosti društva Ivan Trinko iz Čedad.

Gost večera bo prof. Marino Vertovec iz Vidma.

Petek, 27. oktobra, ob 20.30 na sedežu društva v Romjanu.

POD POKROVITELJSTVOM ZSKP - GORICA

MISIJONSKI KROŽEK IZ ŠTANDREŽA IN
ŽUPNIJA SV. ANDREJA

vabita na

MISIJONSKO PRIREDITEV

Sodelovala bo znana in odmevna mladinska glasbena skupina Gloria iz Ljubljane. Bogat srečolov za misijone.

Nedelja, 29. oktobra, ob 17. uri v župnijski cerkvi v Štandrežu.

OBVESTILA

KD SABOTIN prireja 11. Jesenski pohod na Sabotin. V soboto, 21. t.m., ob 20.30 na sedežu društva v Štmaru: nastop MoPZ Štmarer ter otvoritev razstave *Utrinki iz Štmaru* ter nastop dekliškega zbora Danica-Vrh. V nedeljo, 22. t.m., ob 8.30: Srečanje in pohod na Sabotin, ob 10. uri maša pri razvalinah sv. Valentina; sledila bo družabnost na sedežu društva v Štmaru. V primeru slabega vremena bo pohod v nedeljo, 29. t.m.

KULTURNI CENTER Lojze Bratuž obvešča, da je na razpolago še nekaj mest za predstavo PDG *Tistega lepega dne* avtorja Cirila Kosmača v režiji Borisa Kobala. Predstava bo v ponedeljek, 23. t.m., ob 11. uri. Informacije na tel. 0481 531445 v jutranjih urah.

PRVA OTROŠKA urica v Feiglovi knjižnici bo v ponedeljek, 23. t.m. Otroci naj prinesejo s sabo meter dolg trakec, s katerim si bodo naredili pentljo na klobuku, da bodo podobni pravljicnemu junaku.

DAROV

ZA CERKEV v Mavhinjah: namesto cvetja v spomin na pokojno Emo Marija Legiša 50.000 lir.

ZAMIS.p. Kosa: F.Ž. 100.000; N.N. iz Rupe 100.000 lir. Ostali darovi prihodnjič.

ČESTITKE

Župnijski pastorni svet iz Štandreža vošči Božjega blagoslova in družinskega veselja članici MARTINI NANUT, ki je sklenila zakonsko zavezo z MARTINOM KOMJANČEM.

Sodelavci Katoliške knjigarne se veselijo z MARTINOM in MARTINO ob vstopu na skupno življenjsko pot in jima iskreno čestitajo. Čestitkam se pridružuje tudi upravni odbor KTD.

Člani Prosvetnega društva Štandrež ter pevci in pevke mešanega pevskega zbora Štandrež se veselijo z MARTINO, ki je z MARTINOM stopila na skupno življenjsko pot. Obilo sreče in medsebojnega razumevanja!

ŠZ Olympia želi MARTINU in MARTINO obilo sreče in medsebojnega razumevanja na skupni življenjski poti.

Ob vstopu na skupno življenjsko pot iskreno čestitajo MARTINU in MARTINSKPD F.B. Sedej, MePZ in dramska skupina iz Števerjana.

Skupina Musicum čestita svojemu članu MATIJI FAGANELU ob opravljenem diplomskem izpitu iz oboe.

Voščilom se pridružuje naše uredništvo.

SOŽALJE

Ob izgubi dragega EVGENA FERFOLJE izreka svojem iskreno sožalje MePZ Hrast.

ZAHVALA

Ob izgubi našega dragega
EVGENA FERFOLJE

se iz srca zahvaljujemo g. Ambrožu Kodolji in g. Antonu Lazarju za pogrebni obred in lepe besede, zvezi ANPI, cerkvenemu pevskeemu zboru in zboru Hrast, darovalcem cvetja in v dobrodelne namene ter vsem, ki ste ga pospremili na njegovi zadnji poti in z nami sočustvovali ob tem žalostnem slovesu.

Družina Ferfolja

Doberdob, 19. oktobra 2000

11

ČETRTEK
19. OKTOBRA
2000



BENEŠKA SLOVENIJA

GORIŠKA KRONIKA

PREDSTAVITEV LETOŠNIH VEČEROV
GLASBENEGA CENTRA KOMEL

SPORED SREČANJ Z GLASBO 2000

V prostorih Slovenskega centra za glasbeno vzgojo v Gorici je bila 11. t.m. tiskovna konferenca, na kateri so predstavili letošnji koncertni abonma glasbene šole, ki so ga letos že drugič poimenovali Srečanja z glasbo. SCGV Komel prireja koncertno sezono v sodelovanju z dvema sorodnima glasbenima združenjema iz Gorice, in sicer z Mednarodnim centrom za glasbo in umetnost Arsatelier ter z na novo nastalim združenjem Glasbena srečanja Alpe-Jadran.

Ravnatelj glasbene šole Komel v Gorici prof. Silvan Kerševan je na tiskovni konferenci povedal, da tudi letos prirejajo koncertno sezono, ki bo drugačna od že obstoječih koncertnih sezon v Gorici, in zato bo ljubitelj glasbe zaman na njihovem repertoarju iskal blesteča imena glasbe: "Ne gre nam za spektakularnost, nočemo delati kopij ali dvojnikov drugih koncertnih prireditev, ampak bi radi predvsem pomagali našim gojencem, da se naučijo glasbo tudi poslušati, dojemati s čustvi in srcem. Gojimo torej kulturo poslušanja glasbe, ki je enako važna kot aktivno znanje igranja glasbil. Vse prevečkrat se namreč govori o kulturi branja, o aktivnem znanju igranja inštrumentov in vse premalo o poslušanju glasbe, ki je izjemne važnosti predvsem za mladega človeka, ki se skuša približati čarobnemu svetu glasbe."

V nadaljevanju svojega posega je prof. Kerševan še povedal, da bodo koncertni večeri njihovega glasbenega abonmaja v bistvu tematski glasbeni večeri, saj bo vsak koncert predstavil neko glasbeno osebnost iz svetovne glasbene zakladnice, a bo obenem tudi predstavil krajevne glasbenike in skladatelje. Istočasno so se organizatorji tudi odločili, da bodo predstavili na vsakem večeru tudi posamezen glasbeni instrument.

Prvi koncert iz ciklusa Srečanja z glasbo bo že v sredo, 18. t.m. letos, ko se bosta v komorni dvorani Slovenskega kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici z diplomskim koncertom predstavila dva diplomanta glasbene šole Emil Komel, in sicer Matija Faganel (oboja) in David Trebižan (klavir). Dne 25. t.m. bo prav tako v kulturnem centru Bratuž drugi koncert, in sicer bodo nastopili Šolski orkester in solisti konservatorija Tartini v Trstu, ki jih vodi Stojan Kuret. Dne 8. novembra bo na sporedu tretji koncert iz niza Glasbena srečanja, in sicer koncert pianista Aleksandra Rojca, ki bo predstavil svojo zadnjo CD-ploščo *The last Bach*; igral bo Bachovo glasbo in bo to najlepši poklon velikemu skladatelju v Bachovem letu. Zbor Lojze Bratuž iz Gorice in Arsatelier bosta nastopila 26. novembra letos s koncertom, ki bo v celoti posvečen

med dvema vojnama na Goriškem živeči glasbenici Bredi Šček. Trio Forum Iullii pa bo nastopil na koncertu 30. novembra letos; sestavljajo ga Paola Chiabudini, klavir, Aleksander Sluga, violončelo, ter Fabio Devetak, flauta. Komorne skupine Arsatelier pa bodo nastopile na koncertu 16. decembra letos in bodo predstavile skladbe goriške skladateljice italijanske narodnosti Cecilie Seghizzi. *Viva Memoria!* je naslov koncerta, ki bo glasbeni poklon skladatelju Primožu Ramovšu in bosta na njem nastopila Massimo Favento, violončelo, in Corrado Gulin, klavir. Koncert Ramovševe glasbe bo 10. januarja prihodnje leto. Dne 11. februarja 2001 pa bo koncertni večer z naslovom *Vam ugaja Brahms?*, na katerem bosta Brahmsovo glasbo predstavila Luca Luchetta, klarinet, in Anna Baratella, klavir. *Od renesanse do baroka* pa je naslov koncerta Tria Stravaganje, ki bo nastopil 24. februarja prihodnje leto, sestavljajo pa ga Hemma Geltzenauer, flaute, Anemarie Buchinger, violončelo in flaute ter Marinka Breccelj, čembalo. *Tartini in njegov čas* je naslov koncerta, ki bo 6. marca prihodnje leto. Velikega istrskega glasbenika bosta predstavila Črtomir Šiškočič, violina, in Luca Ferrini, čembalo.

Ravnatelj Slovenskega centra za glasbeno vzgojo prof. Kerševan je še povedal, da bodo v mesecu aprilu prihodnje leto izven abonmaja izvedli glasbeno prireditev ob tisočletnici Gorice in bodo na njej izvedli praznično novo skladbo mladega slovenskega skladatelja Ambroža Čopija; istočasno pa je tudi izrazil zadovoljstvo, ker bo niz koncertov Glasbena srečanja predstavil italijanske glasbenike iz naših krajev, ki igrajo slovenske skladatelje in obratno.

Na tiskovni konferenci so tudi spregovorili predsednik SCGV E. Komel dr. Damjan Hlede in predsednik združenja Arsatelier inž. Lino Visintin ter predsednik združenja Glasbena srečanja Alpe-Jadran prof. Lino Pistore. Vsi so izrazili zadovoljstvo nad glasbenim abonmajem in predvsem nad dejstvom, da se okrog glasbene šole Emil Komel vedno bolj utrjujejo vezi in sodelovanja, ki presega sam okvir glasbenega centra.

JUP

BOGAT SPORED OB ODPRTJU PLANINSKE KOČE
NA PRILJUBLJENI GORI

PRIHODNJO NEDELJO VSI NA MATAJUR!

ERIKA JAZBAR

V prejšnji številki našega časopisa smo objavili daljši intervju z Igorjem Tullom, predsednikom Planinske družine Benečije. V nedeljo, 22. t.m., bo namreč za slovensko Benečijo in beneške planince zelo pomemben dan.

Predali bodo namenu planinsko kočjo na Matajurju in tako uresničili dolgoletne sanje in kronali trud, ki so ga v zadnjih letih vložili v delo, načrtovanje in premoščanje raznoraznih ovir. Predviden

spored odprtja bo zelo sproščen in domač. Osrednji del programa bo zasnovan na prisotnosti slovenskih duhovnikov. Na sporedu bo namreč slovesna slovenska maša na Matajurju. Srečanje se bo začelo ob 12.15 z zbiranjem planincev, ob 12.30 bo slovesna slovenska maša, pri kateri bodo peli vsi slovenski zbori iz Nadiških dolin, in sicer MoPZ Matajur, mlada skupina Beneške korenine, MePZ Rečan in MePZ Pod lipo. Ob 13.30 bo krajša slovesnost otvoritve, pri kateri bo v svojstvu

predsednika Igor Tull objel dogajanje in delo zadnjih let. Ob 14. uri bodo na vrsti gostje, t.j. planinska društva, ki so obljubili svojo prisotnost in bodo prinesli pozdrav.

Beneški planinci seveda pričakujejo tudi veliko ljubiteljev gora iz slovenskega zamejstva, saj mora biti nedeljski popoldan lep praznik za vse nas. Podvig, ki jim je uspel, jasno kaže, da z vztrajnostjo in tihim delom lahko premoščamo velike ovire ter uresničimo velike poteze načrte.

BENEŠKI TEDNIK

NOVI MATAJUR PO 50 LETIH

V petek, 20. t.m., bo v Beneški Sloveniji velik praznik. Tednik Novi Matajur praznuje visok jubilej, in sicer 50 let izhajanja. Slavje se bo začelo ob 18.30 v Beneški galeriji v Špetru, kjer bodo odprli fotografsko razstavo Maria Magajne z naslovom *S strani Matajurja* (1948-1952), v večernih urah, točneje ob 20.30, pa bo v gledališču Ristori v Čedadu *Praznovanje z bralci*. Predvideni so pozdravi in kulturni program.

Leta 1950 je začel izhajati Matajur, predhodnik današnjega tednika, ki se je leta 1974 preimenoval v Novi Ma-

tajur, podpisoval pa ga je Dorič - Izidor Predan.

Sestava časopisa je bila podobna današnji, to pomeni, da je bila od vsega začetka zanj značilna jezikovna diferenciacija med slovenskim knjižnim in narečnim ter italijanskim jezikom. Do leta 1985 je bil Novi Matajur petnajstodnevnik, nakar so poskrbeli za zasok, saj je začel izhajati enkrat tedensko, za odgovorno urednico pa je bila imenovana Jole Namor, ki podpisuje tednik še danes.

V petih desetletjih se je časopis oblikovno prilagodil novim trendom, stvarnost, v ka-

teri je nastajal, se je precej spremenila, vendar smernice, na katerih novinarji in drugi pisci gradijo svoje članke, ostajajo tesno povezane z začetki časopisa pred petimi desetletji.

Dne 23. marca letos smo že pisali o tedniku beneških Slovencev, saj je tiskarna Pentagraph iz Vidma takrat natisnila tisočo številko časopisa. Takrat smo tudi napisali, da igra Novi Matajur ob drugih medijih, ki izhajajo v naši deželi, neprecenljivo vlogo med Slovenci iz Nadiške, Terske in Rezijske doline ter Tromeje. Pomembnost medijev v današnjem družbenem ustroju je vsem jasna, beneški Slovenci so lahko na zavidiljivo obletnico tednika Novi Matajur upravičeno ponosni.

KNJIŽNA POLICA

PRVI KORAKI V ČUDOVITI SVET GLASBE

JURIJ PALJK

Kolikokrat smo že slišali, da je glasba ena od največjih, če že ne največja vrst umetnosti, in da sta klasična glasba in opera izjemnega pomena za boljše razumevanje in dojetje časa, v katerem sta nastali! Kolikokrat smo že slišali ljubitelje klasične glasbe in poznavalce opere, kako jih je to in to glasbeno delo čustveno pretreslo, ganilo do solz ali pa jih pustilo hladne!

Vsak človek ima neki odnos do glasbe. Prav gotovo ga ima, pa naj bo odklonilen ali pa neverjetno zapleten, lep, osebni, tak, da ga boste slišali vzklikniti: "Ne morem živeti brez glasbe!" Vseeno pa si upamo zapisati, da je večina ljudi danes "glasbeno nepismenih in nenačitanih", če smemo uporabiti ta izraz, saj večina ljudi nima glasbene izobrazbe in si predvsem zato ne upa sama vstopiti v boga-

ti glasbeni svet klasične glasbe in opere, ki nas spremlja že štiristo let.

Založba Mladinska knjiga je pred kratkim izdala dve lepo oblikovani knjigi, ki sta kot nalašč za vse tiste, ki bi radi spoznali klasično glasbo in operna dela. *Klasična glasba in Opera* sta naslova knjig, ki imata obe podnaslov *Vodnik za poslušanje glasbe*. Gre za prevoda angleških izdaj knjig, ki ju je napisal glasbeni izvedenec Alexander Waugh, v slovenščino pa sta knjigi prevedla Barbara Trojar in Niki Neubauer. Vodnika za poslušanje klasične in operne glasbe sta opremljena tudi vsak s svojo zgoščenko (CD), na katerih so izbrani najbolj značilni odlomki klasične glasbe in opernih del. Obe knjigi sta namenjeni predvsem ti-

stim bralcem, ki so bili do sedaj prepričani, da klasične glasbe in opernih del preprosto ne razumejo in sta jim bili zato tako opera kot klasična glasba tuji, nedostopni, mestoma celo moteči.

Alexander Waugh pa je knjigi napisal tako, da sta dostopni tako mlademu človeku kot starejšemu, tako glasbenemu izvedencu kot popolnemu nepoznavalcu klasične glasbe in opernih del. Knjigi ponujata nov pristop k umetnosti poslušanja klasične in operne glasbe in pomagata zaznavati čustveno sporočilo omenjenih glasbenih vrst, ne da bi se preveč mudili ob tehničnih podrobnostih. Bralec bo seveda v knjigi našel kratek opis instrumentov, ki sestavljajo orkester, našel bo tudi glasbene izraze, ki so na kratek, a zelo jasen način razloženi; vodnika v svet klasične in operne glasbe sta vseeno najprej poskus, kako se odzivati na glasbo, kako narediti prve korake v svet klasične glasbe in opere, kako izbirati glasbena dela ter tako prek njih najprej

VABILO NA KOSILO TUDI V TERSKE DOLINE

V prejšnji številki našega časopisa smo že spregovorili o zelo priljubljeni pobudi *Vabilo na kosilo v Nadiške doline*, ki žanje iz leta v leto večji uspeh in privablja v slovensko Benečijo nove obiskovalce in vse ljubitelje domače kuhinje.

Vzporedno z omenjenim vabilom pa se že vrsto let podobno premikajo tudi v Terskih dolinah, točneje v občini Tipana, kjer v organizaciji domače uprave in videmske trgovinske zbornice nudi sedem domačih gostiln tradicionalno kuhinjo teh slovenskih krajev. Pobuda poteka ob koncih tedna, in sicer od 13. oktobra do 5. novembra.

Za vse tiste sladokusce, ki se bodo napotili v videmsko pokrajino, pa ponovno poveljmo, da je v polnem teku deseta izvedba *Vabila na kosilo v Nadiške doline*, ki bo trajalo vse do 10. decembra. Na njem sodeluje kar 17 beneških gostincev. Ob tem pa še naslednje. Vsem tistim, ki bodo obiskali prelepe kraje slovenske Benečije, poveljmo, da je za vse ljubitelje darov, ki jih nudi domača zemlja, na razpolago Trg kovanja in domačega sadja. V industrijski coni v Špetru so na prodaj jabolka, kostanji, med, vrtnarija in ostali domači pridelki, ki prihajajo iz Nadiških dolin in so dozoreli na naraven način brez pomoči kemičnih snovi. Trg je odprt vsak dan od 9. do 19. ure, v mesecu oktobru se obiskovalci lahko tja napotijo tudi ob nedeljah.

PO DRŽAVNOZBORSKIH VOLITVAH

SLOVENIJA JE VOLILA SKRAJNO JASNO

JANEZ POVŠE

Verjetno je malokdo pričakoval, da bo s sedanji volitvami Slovenija pokazala svojo voljo tako jasno in odločno. Ni težko ugotoviti, da so volivci z izjemno prepričanostjo podprli tisto smer, ki jo je zadnjih osem let vodila slovenska levica. Še več, omenjeno smer so bogato nagradili, o tem ne more biti nobenega dvoma. Dosedanja usmeritev je torej ustrezna in naj se s še večjo podporo nadaljuje tudi v bodoče. Tako ima Liberalna demokracija skupaj s sorodnimi strankami praktično absolutno premoč in lahko po svoji presoji izbere bodisi povsem levo vlado bodisi ponovitev že utečene koalicije z eno od pomladnih strank.

Že prejšnji teden smo napovedali možnost, da se Slovenija ne bo odločila za spremembo in da bo v tem primeru utegnula Liberalna demokracija postati še vplivnejša. In res so ljudje v veliki ve-



čini prepričani, da bi bila Slovenija z drugačnim vodstvom neuspešna. Zakaj so prepričani tako in ne drugače, je v tem trenutku odvečno vprašanje. Očitno v večji meri zupajo načinu vodenja, ki ga poznajo že od prej. Očitno v dosti večji meri verjamejo politični izvedenosti levice kot pa koga drugega, skratka, svojo državo in sebe v njej vidijo tako, kot so to pokazali s svojo volilno odločitvijo. Seveda pa je namen volilnega dejanja razviden še nekoliko podrob-

neje. V tem trenutku se Slovenija ni pripravljena ukvarjati z nerešenimi vprašanji preteklosti, ki bodo kar za nekaj časa postavljena ob stran. Ne želi izgubljati časa s poglobljanjem vase, preprosto hoče vse misli in moči usmeriti v razreševanje povsem konkretnih življenjskih problemov. V tej točki mora pomladna stran sprejeti posledice, da nekaterih bistvenih stvari, ki se tičejo slovenstva in notranje narodove razporeditve, ni utegnila pravočasno iz-

peljati do konca in z njimi prepričati javno mnenje. Prav tako pomladna stran ne more mimo priznanja tistih slabosti, ki so jo zaradi teh ali onih razlogov ves čas razdruževale, kar nekajkrat pa celo napeljevale na povsem podrejeno sodelovanje s slovensko levico ter s tem na podeljevanje preobilne pomoči političnemu nasprotniku. Po vsej verjetnosti bo morala pomladna politika hitro in odločno obrniti stran, najti nove spodbude in drugačne zamisli, sicer ji ne bo preostalo nič drugega, kot da le v drugem planu sodeluje pri državnem projektu slovenske levice.

Na vsak način so volitve v Sloveniji stvari poimenovali do konca, tako ni mogoče naprej, kot da se ni nič zgodilo. Istočasno pa niso zaprle novih poti, razen če bi si to večina želela. Prihodnost namreč vse močneje ustvarja nove in nove izzive in v tem smislu je treba verjeti, da se bodo v matični državi rodile povsem nove in sveže ideje, saj bi utegnili biti lagodno obstajanje na mestu nekoristno za vse, za premagance in zmagovalce.

POLEMIKE NA SOLKANSKEM

ZAPLETI Z GRADNJO OBVOZNE CESTE

Predstavniki krajevne skupnosti v Solkanu in novogoriški župan Črtomir Špacapan so na novinarski konferenci 11. t.m. spet opozorili na zaplete in zavlačevanja pri projektu za graditev 2 km dolge obvozne ceste, ki bi promet preusmerila mimo naselja. Skozi Solkan namreč vsak dan pelje okrog 20 tisoč vozil, kar povzroča velik hrup in ovira normalno življenje v naselju. Na novinarski konferenci so opozorili na sprenevanje državnega sekretarja na ministrstvu za promet in zveze Žarka Preglja, ki da postavlja zmeraj nove pogoje za pričetek gradnje. Minister za promet in zveze Bergauer je obljubil, da bo njegovo ministrstvo z mestno občino Nova Gorica v septembru podpisalo sporazum o financiranju gradnje, ki bo stala okrog 3 milijarde tolarjev, a tudi ta obljuba je ostala neizpolnjena. Svoje finančne obveznosti je izpolnila samo novogo-

riška občina, ki bo sicer pripravila četrtino sredstev za zgraditev omenjene prometnice.

V Solkanu so bili trdno prepričani, da bodo obvoznico zgradili do aprila 2001, ko bo kraj praznoval 1000-letnico prve pisne omembe. Po tolikšnih zapletih, ki jih povzročajo na ministrstvu, pa upajo, da bodo do omenjene obletnice postavili vsaj temeljni kamen za obvozno cesto mimo Solkana. Z zadevo bosta Krajevna skupnost in Mestna občina seznanila tudi nove poslance državnega zbora.

Špacapan je na novinarski konferenci menil, da bi Solkanci proti zavlačevanju gradnje lahko protestirali tudi z bojkotom parlamentarnih volitev. Čez nekaj dni pa je javnim občilom, tudi Novemu glasu, poslal izjavo, "da je bila njegova izjava glede bojkota volitev v Solkanu prenapljena in jo zato preklicuje".

M.

NASTAJAJO POGOJI IN VZDUŠJE ZA PRIČETEK NOVEGA SODELOVANJA

PRIPRAVLJENOST ZA NAVEZAVO DIPLOMATSKIH ODNOSOV Z ZRJ

MARJAN DROBEŽ

Slovenija in Zvezna republika Jugoslavija sta se odločili za realizem in trezen pristop pri zagotavljanju pogojev in vzdušja, ki so potrebni za nov pričetek sodelovanja med državama. Deset let političnih in družbenogospodarskih blokad, nestrpnosti in sovraštva, ki jih je izvajal oz. spodbujal režim Slobodana Miloševića, je zapustilo mnogo sledov, predsodkov in drugih ovir v obeh državah, ki jih bo treba postopno odpravljati. Za takšna izhodišča razvijanja prihodnjih odnosov so se v svojih prvih stikih sporazumeli slovenski predsednik Milan Kučan, novi predsednik ZR Jugoslavije Vojislav Koštunica, predsednik slovenske vlade dr. Andrej Bajuk in zunanji minister Lojze Peterle. Pomembno pojasnjevalno vlogo je imel posebni odposlanec slovenskega premiera, državni sekretar v zunanje ministrstvu Mitja Drobnič, ki je v petek, 13. t.m., obiskal Vojislava Košunice v Palači federacije v Novem Beogradu. Pri urejanju odnosov bosta, tako kaže, v začetku potekala dva vzporedna procesa. Potem ko bo oblikovana nova jugoslovanska vlada in vlada, ki bo ustanovljena v Sloveniji po državnozbornih volitvah, to pa bi se lahko zgodilo še pred koncem tega leta, bosta Slovenija in ZR Jugoslavija vzpostavili diplomatske odnose. Odprli bodo veleposlaništvi v Ljubljani oz. v Beogradu in morda v obeh državah tudi kak konzulat. Dot-

lej pa bi državi s sklenitvijo nekaj najnujnejših sporazumov zagotovili pravne pogoje za medsebojne blagovne izmenjave. Trgovina med Slovenijo in ZR Jugoslavijo sicer tudi v obdobju Miloševićevega režima ni bila prekinjena, čeprav se je odvijala po zakonih, ki veljajo v t.i. sivi ekonomiji in na tržišču. Slovenski izvoz v Jugoslavijo naj bi, denimo, v obdobju od januarja pa do konca avgusta letos znašal nad 78 milijonov dolarjev. Ti podatki pa najbrž ne ponujajo popolne slike, ker je bil dobršen del izvoza, ki je bil formalno namenjen Madžarski, dejansko preusmerjen v Srbijo oziroma v Zvezno republiko Jugoslavijo.

Bolj zapleteno bo urejanje nasledstva nekdanje skupne države SFRJ, čeprav je predsednik Vojislav Koštunica v zadnjem času nekajkrat poudaril, da imajo vse države, nastale na območju bivše Jugoslavije, pravico sodelovati pri delitvi njenega premoženja. O merilih pri delitvi zapuščine pa se bo treba sporazumeti, kar bo zelo zahtevno opravilo. O omenjenem premoženju ni zanesljivih podatkov, tudi zato, ker je v desetih letih vlade Slobodana Miloševića bilo veliko imovine, zlasti zlatih rezerv nekdanje SFRJ, odtujene. Bivši vodja slovenske skupine za nasledstvo dr. Miran Mejak je dejal, da je od premoženja, ki ga bo treba razdeliti med države naslednice prejšnje Jugoslavije, knjigovodsko največ vredno orožje in vojaška oprema, ki pa sta že uničena ali zastarela in to-

rej malovredna. Skupno premoženje nekdanje države naj bi bilo po knjigovodskih zapisih vredno 90 milijard ameriških dolarjev, a se zelo hitro zmanjšuje. "Kako naj ovrednotimo na primer vojaške baze in letališča, ki so stali milijarde dolarjev, a so sedaj brez vrednosti. Navajam veliko letališč v Bihaču v Bosni, ki je bilo vredno nekaj milijard dolarjev", je razmišljal dr. Mejak. Devizne rezerve, ki naj bi konec l. 1990 znašale okoli šest milijard dolarjev, so se v desetih letih zmanjšale na komaj nekaj sto milijonov dolarjev. Devize so lahko tudi razpršene na raznih anonimnih računih v tujini, "saj je bilo obdobje, ko je morala Jugoslavija skrivati konvertibilni denar".

Pri razdeljevanju premoženja v okviru nasledstvenih pogajanj oz. pri normalizaciji gospodarskih odnosov z ZRJ bo treba zagotoviti tudi vrnitev slovenskih podjetij, ki so jih v Srbiji oblasti zaplenile ali si jih na druge načine prilastile. Po podatkih Gospodarske zbornice Slovenije naj bi bilo v ZRJ 805 podjetij ali gospodarskih enot iz Slovenije.

MILOŠEVIČ JE BIL OBSEDEN S SLOVENSKIM KOMPLEKSOM

Osrednji slovenski časnik Delo je v svoji prilogi v soboto, 14. t.m., objavil intervju z dr. Vladimirjem Goatiem, članom sveta nevladne izvedenske in intelektualne skupine G 17, ter svetnikom beograjskega inštituta za družbene vede. V pogovoru za Delo je dejal, da "sta bili Srbija in Jugoslavija pod Miloševićem de-

set let v samici". Citiral je novega jugoslovanskega predsednika Košunice, ki da je menil, "da se je nečlovečnost prejšnjega režima kazala tudi v tem, da ni dopuščal nobenih odnosov s Slovenijo".

Glede odnosa prejšnjega jugoslovanskega režima do Slovenije, je poudaril, "da je Slovenija Slobodanu Miloševiću predstavljala moralno moro, saj je bila preveč uspešna in je jasno pokazala, kaj je mogoče brez njegove pomoči doseči. Slovenijo naj bi izbrisali iz spomina, kar pa je nekaj, kar spada v izrazito psihološko področje. Lahko rečem, da je bil Milošević obseden s slovenskim kompleksom in zato je njegov režim pretrgal vse stike z vašo državo".

V omenjenem intervjuju za ljubljanski časnik Delo je ugledni srbski intelektualec, ki je nekoč občasno predaval tudi študentom Fakultete za družbene vede v Ljubljani, zatrdil, "da novi jugoslovanski pred: ednik Koštunica do Slovenije nima nikakršnih zadržkov. Dosedanji trdoglavi režim si ni dal dopovedati, da so se leta 1991 štiri republike osamosvojile in ne odcepile od tedanje Jugoslavije. Gre za nekakšno pravno akrobatiko, ki se je pravzaprav z zmago Demokratične opozicije Srbije in dr. Košunice na volitvah, sesula. Sicer pa ponavljam, da smo bili v Srbiji oz. v Jugoslaviji v popolni izolaciji, ki se je nikjer drugod, tudi pri vas v Sloveniji, ne morete niti zamisliti".

22. OKTOBRA V PDG V NOVI GORICI

PREMIERA IPAVČEVE SPEVOIGRE TIČNIK

V torek, 17. t.m., so na tiskovni konferenci v prostorih Primorskega dramskega gledališča v Novi Gorici direktor PDG Sergij Pelhan, predsednik Glasbenega društva Nova Stojan Ristovski, tajnik Zveze kulturnih društev Nova Gorica Boleslav Simoniti, režiser Emil Aberšek in dirigent Črtomir Nanut vsak s svojega zornega kota predstavili javnosti veliki projekt, postavitve kratkočasne spevoigre v enem dejanju Benjamina Ipavca *Tičnik*, ki bo v nedeljo, 22. t.m., doživela premierno uprizoritev v PDG. Prvič so se ob njej na Novogoriškem združile pevske, glasbene in gledali-

ške moči ter si podali roke ljubiteljska in profesionalna ustvarjalnost. Približno 70 nastopajočih - solisti Marko Kobal, Jerica Rudolf, Boža Hvala in Vladimir Čadež, Komorni zbor Nova Gorica z zborovodjem Ambrožem Čopijem, orkester Glasbenega društva Nova z gosti, tudi iz zamejstva - bo pod režijskim vodstvom Emila Aberška in taktirko Črtomira Nanuta sooblikovalo opereto, katere izvirni libreto Augusta Kotzebueja je v slovenski jezik prepravil Bogoslav Rogački. Sodobnejša priredba, ki pa ohranja pridih "čitalniškega" časa, je delo Darka Komaca in Emila Aberška. Nekateri prizori so v njej nekoliko razširjeni in bolj poudarjeni so posamezni humorni trenutki. Iz izvirne kompozicije, napisane za klavir, je orkestracijo pripravil Ladislav Leško. Realizacija projekta je gotovo pomemben dogodek za mlado mesto Nova Gorica, ki ga lahko v kulturni lestvici že uvrščamo na tretje mesto v Sloveniji, je dejal Pelhan. Tudi ostali so poudarili pomembnost združitve mladih glasbenih in pevske moči, ki jih je v Novi Gorici zmeraj več, in prav je, da se mladim nudi možnost se uveljaviti.

IK

OBVESTILA

MESTNA GALERIJA Nova Gorica v sodelovanju s Cankarjevim domom Ljubljana vabi na otvoritev razstave *Slovenska fotografija, Tendence 1990-99*. Zasnova razstave dr. Marina Gržinič, torek, 24. t.m., ob 19. uri. Razstava bo na ogled do 24. novembra.

KULTURNI DOM Nova Gorica vabi na drugi koncert iz Bachovega orgelskega ciklusa, ki bo v ponedeljek, 23. t.m., ob 20. uri v cerkvi Kristusa Odršenika. Dela nemškega mojstra bo izvajal Dimitrij Rejc.

GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA in KNJIGARNA LIBRIS
vabita na predstavitev knjige

Dorice Makuc

SARDINCI

O življenju Sardincev bo ob avtorici spregovoril Jože Hočevar

Sreda, 25. oktobra, ob 17. uri v prostorih Knjigarne Libris v Kopru

13

ČETRTEK
19. OKTOBRA
2000

ITALIJANSKO PRAVO

PRED VRATI REFORMA DAVKA NA DEDOVANJA

DAMJAN HLEDE

V osnutku davčnega zakona, povezanega s finančnim manevrom za leto 2000, ki ga bo parlament v prihodnjih dneh po vsej verjetnosti dokončno odobril, je predvidena tudi reforma davka na dedovanja in na darila, ki bo vstopila v veljavo 1. januarja 2001. Gre za reformo, ki so jo italijanski politiki napovedovali že veliko let, sedaj pa se zdi, da jo bodo "in extremis" tudi uresničili. Novosti, ki jih predvideva reforma, so precej številne. Sedaj jih bomo lahko nakazali le nekaj, predvsem v perspektivi tistega - predvsem davčnega - načrtovanja o prenosu premoženja v okviru družin na mlajše rodove (tax planning), ki bo moral sedaj upoštevati nekaj novih pravil in možnosti.

Doslej je bil davek na dedovanja in darila sestavljen iz dveh elementov: iz davka, ki je bremenil skupno vrednost celotne dediščine ali darila in iz davka, ki je bremenil posamezne deleže dediščine, volila in darila. Sedaj bo davek na celotno podarjeno ali podedovano maso odpravljen, ostal bo samo davek na posamezne deleže, volila in darila. Spremenjene bodo tudi alikvote. Ostala bo oprostitve od davka za deleže, volila in darila do vrednosti 350 milijonov lir. Če pa bo prejemnik mladoleten sorodnik v ravni črti ali hudo handikapirana oseba, bo oprostitve veljala vse do vrednosti ene milijarde lir.

Alikvote za dedovanja bodo naslednje: 4% za dedovanje zakonca in sorodnikov v ravni črti; 6% za dedovanje drugih sorodnikov do četrte

stopnje, za svake v ravni črti ter za svake v stranski črti do tretje stopnje; 8% za vse druge. Alikvote za darila pa bodo naslednje: 3% za darila zakoncu in sorodnikom v ravni črti; 5% za darila drugim sorodnikom do četrte stopnje in svakom v stranski črti do tretje stopnje; 7% za vse druge. Tako za dedovanja kot za darila bo odpravljen davek Invim. Priznana bo olajšava za "prvo hišo" tudi v primeru dedovanj in daril, in sicer tako, da bosta hipotekarni in katastrski davek določena v fiksni meri.

Iz primerjalnih izračunov izhaja, da bodo darila z davčnega vidika po vstopu v veljavo te reforme (po 1. januarju 2001) precej olajšana, tako v primerjavi z darili, ki jih sklenemo do takrat kot v primerjavi s kupoprodajami (najsí bodo slednje olajšane za "prvo hišo" ali pa ne). Seveda pa pri odločitvi za darilo ali kupoprodajo ne smemo upoštevati zgolj davčnega vidika, ampak tudi druge, pretežno civilnopravne razloge. Podarjena nepremičnina bo namreč težje prodana in še težje dana v hipotekarno jamstvo, ker bo podvržena možnim pritožbam najnujnih dedičev, ki bodo od kasnejšega dedovanja prejeli manj, kot jim pritiče. Kupoprodaja z zgolj simuliranim plačilom (v primerih, ko je kupec še mlad in nima primerne oz. zadostne dohodkovne sposobnosti za tovrsten nakup) pa lahko privede do ugotovitve domnevnih dohodkov v skladu z dohodkovno sposobnostjo, "dokazano" s kupoprodajo samo.

KRAŠKI MED ZELO KAKOVOSTEN

BREDA SUSIČ

V pokrajinskem kraškem muzeju je srečanje priredil Čebelarški konzorcij za tržaško pokrajino v sodelovanju z občino Repentabor, z vsedržavnim združenjem pokusovalcev medu ANAM, s Tržaško trgovinsko zbornico in združenjem gospodarskih zbornic Srednje Evrope.

Razstave in natečaja so se udeležili domači čebelarji in čebelarji s kraškega območja iz Slovenske Primorske ter Hrvaške Istre. Podpredsednik konzorcija tržaških čebelarjev (ki šteje približno 100 članov, od katerih je večina Slovencev) Celestino Canziani je zagotovil, da je bila kvaliteta razstavljenih vrst medu zelo visoka. Domačih razstavljalcev je bilo okrog 15, najvišja priznanja v posameznih kategorijah pa so odnesli: Konzorcij tržaških čebelarjev za rešilikov med, Virginio Carboni iz Gročane za mešani lipov in kostanjev med, Andrej Škabar iz Repna za lipov med in Cristian Suligoi za cvetni med. Ostala odličja so šla v Hrvaško Istro, in sicer Olivianu Mianiju, ki se je uveljavil v kategoriji rešilikovega, kostanjevega, gozdnega (v tej kategoriji je tekmovalo največ čebelarjev) in akacijevga medu.

Razstava in natečaj sta bila tudi priložnost za ponovno srečanje čebelarjev iz treh dežel, ki so se že udeležili podobne razstave in natečaja v Grožljanu v Istri. V kratkem pa bodo tudi na tleh slovenske republike priredili podobno pobudo. Podpredsednik Čebelarške zveze Slovenije Franc Šivic je napovedal, da bo kraj, ki bo gostil srečanje čebelarjev, najverjetneje kraški biser Štanjel.

Ob proglasitvi zmagovalcev natečaja in degustaciji medov so čebelarji nedeljsko

Kdor bo jedel med, bo živel dlje in bolje. To je samo ena izmed ugotovitev, ki so izšle s srečanja čebelarjev ob prvi razstavi in natečaju kraškega medu v Repnu minulo nedeljo, 15. oktobra.



srečanje izkoristili tudi za dve predavanji in predstavitev izobraževalnega tečaja za pokusovalce medu, ki ga organizira center ENAIP (informacije na tel. št. 040 3788888 ali na spletni strani www.enaip.fvg.it).

VLOGA ČEBELARSTVA NA KRAŠKI PLANOTI

Predsednik Konzorcija tržaških čebelarjev, dr. Livio Dorigo, je v uvodnem predavanju o vlogi čebelarstva na kraški planoti izpostavil tri cilje in vloge, ki jih opravljajo čebele in čebelarji s svojim delom. Prva se tiče zaščite kraškega teritorija in narave. Čebele so najdragocenejši dejavniki opraševanja vseh kraških rastlin. Analize so dokazale, da opravljajo čebele 90% vsega oplojevanja rastlin, kmetovalci pa poskrbijo za ostalih 10%. Kjer ni čebelarstva in poljedelstva, je narava zaraščena in nezaščiten, je razložil dr. Dorigo. Druga naloga, ki jo opravljajo čebele in kraški čebelarji, je vzgoja

o pravilni in zdravi prehrani. Vsem so znane odlične prehranske vrednosti medu. Konzorcij je pod pokroviteljstvom Tržaške pokrajine že minulo leto sprožil širokoptezno akcijo med osnovnošolskimi in srednješolskimi otroki, ki so preko spoznavanja dela čebelarjev in pokusne medu razvijali čut za ekologijo, spoštovanje narave, zdravo prehrano. Tretja vloga pa se tiče mednarodnega sodelovanja. Po zaslugi čebel in čebelarjev so si Slovenija, Hrvaška in Italija bliže, je poudaril dr. Dorigo. Čebelarji s kraškega območja vseh treh držav namreč razvijajo plodno sodelovanje: prirejajo srečanja, skupne izobraževalne tečaje, skupne razstave in natečaje.

HRANILNA MOČ KRAŠKEGA MEDU

Izredno zanimivo je bilo predvsem predavanje prof. Alda Raimondija, zdravnika in predavatelja na Tržaški univerzi, ki se ukvarja z vlogo

prehrane pri povzročanju oz. preprečevanju in vnaprejšnji zaščiti pred boleznimi. Profesor Raimondi se ni zaustavil ob vseh posameznih značilnostih hranilne moči kraškega medu. Izpostavil je samo vlogo, ki jo ima med pri dietetiki možganov. Človekova (predvsem ženska) življenjska doba se bo v bodočnosti precej podaljšala. Obenem pa statistike že kažejo, da se bodo zaradi hitrega, nezdravega in nekvadratnega načina življenja v starosti v vedno večji meri pojavljale bolezni živčnega sistema. Že danes vedno več ljudi in čedalje bolj zgodaj oboli za boleznimi, kot sta Alzheimerjeva ali Parkinsonova bolezen. Ker med zelo dobro učinkuje na živčni sistem, lahko rečemo, da preprečuje bolezni, kot sta zgoraj omenjeni. Med namreč vsebuje dve važni vrsti aminokislin, in sicer triptofan in fenilalanin. Prvi je pomemben zaradi serotonina, ki ureja razpoloženje in prek oksidacije proizvaja melatonin. Ta pa ima izredno pomembno vlogo pri krepitvi imunitetnega sistema, urejanju spanja, blažitvi depresije itd. Melatonin je učinkovit v prvi fazi Alzheimerjeve bolezni. Druga aminokislina, ki jo vsebuje med, to je fenilalanin, pa proizvaja dopamin. Ta pa je važen za periferični sistem živčevja. Pomanjkanje dopamina povzroča npr. tresenje rok oziroma Parkinsonovo bolezen.

Študije strokovnjakov dokazujejo, da imajo že minimalne količine omenjenih snovi za človekov organizem izredno pomembno vlogo. Prof. Raimondi je zato vsem priporočil, naj jedo manj in bolje, predvsem pa naj si privoščijo več medu!

DAVČNE OLAJŠAVE

NEKATERE FINANČNE NOVOSTI (1)

MARJAN DRUFOVKA

OLAJŠAVE V DAVČNI PRIJAVI

Potrebno in koristno je izkoristiti na čim boljši način davčne olajšave, ki jih daje na razpolago zakonodajalec.

HIŠNE GOSPODINJE IN "BABY SITTER"

Poglejmo takoj številke, srž olajšave: hišna gospodinja, ki opravlja svoje delo 20 ur tedensko in je plačana na uro npr. 10.000 lir, bremeni danes družinski proračun v višini 12.273.000 lir letno (od katerih 10.400.000 lir znaša plača in 1.873.000 lir davščina za socialno skrbstvo). In prav ta davščina bo od letos odbita pri davčni prijavi (UNICO, 730) v višini do 3.000.000 lir. Prihranek je torej odvisen od dohodka. Želja in namen prav-

nika je odprava pravno neurejenega dela, dela na črno.

UREDITEV POLOŽAJA GOSPODINJE

Končno so dosegle gospodinjke, po dolgoletnih birokratskih in pravosodnih bojih, nekaj res učinkovitega, kar se resnično spodobi za vsako kolikor toliko demokrasko državo. Prvič v zgodovini italijanskega prava je bil formuliran zakon (št. 493 z dne 3. decembra 1999, člen 6.10), ki priznava in zaslužno o vrednoti celodnevni gospodinjki trud, družinsko oskrbovanje, in bo stopil v veljavo s 1. januarjem 2001. Obvezna letna zavarovalna premija proti nezgodam na delu (samo za invalidnino) znaša 25.000 lir in jo mora poravnati polnoletni član do 65. leta starosti, ki brezplačno in

kot edino zaposlitev opravlja dela za nego lastne družine. Poleg tega je letna premija v celoti odbitna od davka na dohodek. Zakon v podrobnosti predvideva in obravnava še nekatere specifične primere.

ŽIVINOZDRAVNIŠKI STROŠKI

Vedno bolj se opaža, kako skrbi človek za svojega prijatelja na štirih tačkah. Tudi trg in splošno blagostanje na to močno pritiskata. Žal pa poznamo več skrajnih primerov, a pri dobrem delu ljudi je že urojena ljubezen do psičkov, muck... In tako se imajo naši prijatelji res udobno, včasih boljše kot sam človek; vse to več ali manj stane. Za ublažitve nekaterih primarnih stroškov je do določene mere poskrbel zakonodajalec: veterinarski stroški so odbitni po istem načelu kot pri fizičnih osebah, a le do višine 750.000 lir letno vzdržanega stroška.

Informacije in pojasnila dobite v uradu Goservisa v Gorici (tel. 0481 537386).

DALJE

OKUSI IN ZNANJA SLOVENSKE MANJŠINE V ITALIJI

SLOVENSKA PRISOTNOST NA SEJMU RURALIA

Slovenska prisotnost na letošnjem sejmu Ruralia, ki je potekal v Gorici od 12. do 15. t.m., je bila zelo opazna. Ob vedno obiskanem razstavnem prostoru gostincev in turističnih delavcev iz Nove Gorice, ki je stal ob prikazu enogastronske ponudbe Hrvaške Istre, s poudarkom na tartufu, so vzbudila veliko zanimanja vina slovenskih vinogradnikov iz Brd, a tudi sadje, med in zelenjava iz Benečije, ki je bila prisotna tudi s svojimi tradicionalnimi gubanicami in štruklji.

Posebno mesto pa so si omislili člani gostinske sekcije pri Slovenskem deželnem gospodarskem združenju in pri Slovenskem gospodarskem združenju Gorica. Podobno kot lani so se povezali nekateri člani tega združenja in

skupno ponujali *Okuse in znanja slovenske manjšine v Italiji*, kot so naslovili svojo razstavno ponudbo. Predstavilo se je tako kar 14 gostin in restavracij, od Opčin prek Vrha sv. Mihaela in Štandreža do Jazbit in Krmina ter še družinska pekarna in slaščičarna Cotič iz Sovodenj in jestvine Mosetti iz Gorice. Za ponudbo odličnih vin pa so poskrbeli člani vinoteke Števerjanski griči in člani konzorcija za zaščito kontroliranega porekla vin Kras.

V zgbanki, ki so jo ponujali obiskovalcem ob odličnih jedeh in vinih, pa so na zemljevidu F-Jk, ki prikazuje tudi življenjski prostor slovenske manjšine v Italiji, tudi napisali naslednje predstavitevne misli: "Predstavljajo se gostinci, ki pripadajo slovenski

manjšini v Italiji, ki je prisotna od Trbiža mimo Kanalske doline, Rezije, Beneške Slovenije, Brd, Krasa tja do Milj. V tej raznoliki pokrajini se je razvila tradicija slovenskega gostinstva, ki je zaslovela v italijanskem, nemškem in furlanskem svetu. Zamejska kuhinja, zakoreninjena v tradiciji domačih receptov in odprta vplivu sredozemskih in srednjeevropskih jedi, se je razvila v zanimivo posebnost teh krajev. Od vedno so naši gostinci znani po gostoljubnosti in pristnosti svoje ponudbe, z jedmi, ki so tesno povezane s sadovi zemlje, na kateri živijo. Med temi ne moremo prezreti briških in kraških vin, ki dopolnjujejo krož bogate gostinske ponudbe."



GOSPODARSTVO

NEKAJ PRAKTIČNIH NASVETOV

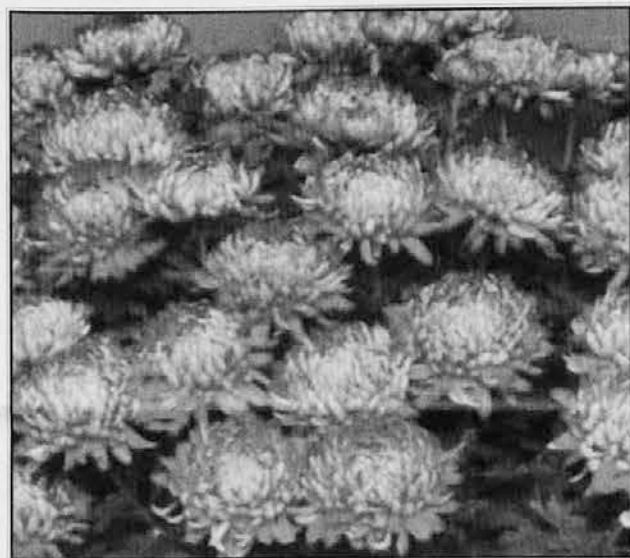
ŠE ZADNJA OPRAVILA
PRI KRIZANTEMAM

Letošnja jesen je kar ugodna za krizanteme. Prav pa je, da zlasti v teh dneh sredi oktobra posvetimo kar največjo pozornost temu cvetju, saj mora biti na trgu ali v polnem cvetju za domače potrebe že konec meseca.

V naših krajih namreč krizanteme, martinke ali vahtence - rezane ali v vazah - tradicionalno nosimo na grobove ob prazniku vseh svetih. Priporočljivo je zato, če cvetenje zaostaja, da zaščitimo gredice in jih zatemnimo, ker gre za cvetje, ki potrebuje krajši dan, da se primerno odpre. Sicer bi morali odpiranje cvetja usmerjati že vsaj od septembra, s postopnim senčenjem gredice ali rastlinjaka, kjer jih gojimo. Poskrbeli bo-

trg. V primeru cvetja v vazah pa obratno odstranimo srednji, glavni cvet in spodbuja mo cvetenje ostalih, tako da dobimo čim bolj cvetoč grmiček.

Ponudba tega cvetja je v tem času izredno pestra. Dobimo jih zelo različne velikosti in v različnih barvnih odtenkih ter s cvetovi različnih oblik. Iz leta v leto pa je težje dobiti stare domače sorte, kot so t.i. goriške krizanteme, se pravi bele krizanteme z izrazito kroglastim, a ne preve-



mo tudi, da bomo vsakemu cvetu dali primerno oporo, da bo raven in da ne bi slabo vreme polomilo rastline. Že pred kakim tednom smo krizantemam odstranili zalistnino in pustili samo eno cvetno glavico. Če ne bi odstranili drugih cvetnih glav, ob glavnem cvetnem nastavku, bi tvegali, da bi dobili premajhne cvetove, ki ne bi bili zanimivi za

likim cvetom, kakor tudi ne starih belih martink z enojnim cvetnim vencem, čeprav je med ljudmi še vedno zanimanje zanje. V zadnjih letih se sicer vse bolj uveljavljajo krizanteme v loncih, saj traja tako cvetje veliko več časa. Še vedno pa prodajajo tudi veliko rezanih krizantem. Z vzgojo tega cvetja pa se pri nas ukvarja vedno manj ljudi, saj so krizanteme zahtevna roža, še zlasti, ker ljudje ob vsem delu tvegajo, da jim neugodne vremenske razmere uničijo rože tik pred praznikom vseh svetih, ko je največje povpraševanje.

Če bo jesen še naprej tako vlažna, bo potrebno paziti, da se ne bi na krizantemah pojavila siva plesen - botritis. Bolezen je nevarna, še zlasti, če napade cvetove, ravno ko se začnejo odpirati. Cvetni listi v teh primerih hitro porjavijo. Bolezen se širi zaradi dežja, ki moči cvetove ob sorazmerno visokih temperaturah. Nekateri si pomagajo tako, da čez cvet nataknejo vrečko, takoj ko se pokaže barva cvetnih listov. Soparna in zatohla jesen je tudi nevarna, da se na krizantemah pojavi pepelasta plesen, ki lahko prekrije celo rastlino, še posebej pa liste. Gre za oidij in proti okužbi se borimo tako, da sadimo krizanteme na bolj zračna mesta, učinkovito sredstvo pa je tudi žveplo v prahu, kot ga uporabljamo v vinogradništvu.

TRST: MEDNARODNA
KONFERENCA
O PODJETNIŠTVU

V soboto, 14. t.m., se je v Trstu končalo letno srečanje ustanove CEEMAN, ki deluje na področju spodbujanja podjetništva v Srednji in Vzhodni Evropi. Letošnje, osmo letno srečanje je bilo posvečeno analizi podjetniških možnosti v času velikih družbenih sprememb, ki jih doživljajo srednje in vzhodno-evropske države na eni strani, a tudi Evropska zveza na drugi strani. Na tridnevem posvetu, ki so ga priredili na sedežu MIB School of Management, so torej analizirali vrsto vidikov, ki vplivajo na gospodarske trende v makro in mikro ekonomiji. Na letnem srečanju ustanove CEEMAN se je zbralo 150 slušateljev iz 20 evropskih držav. Pri-sotni so bili gospodarstveniki, a tudi zastopniki razvojnih družb in državnih institucij, ki se ukvarjajo z razvojnimi možnostmi in s spodbujanjem gospodarskih dejavnosti.

ŠZ OLYMPIA / PREDSTAVITEV NOVE ODBOJKARSKE SEZONE

NAČRTI IN OBETI ZDRUŽENJA

MARJAN DRUFOVKA

Končale so se poletne počitnice in vžgalo se je vsakodnevno frenetično življenje. Tako so se tudi društva po dobrih dveh mesecih premora spet vrgla na delo, zrežirala in pregledala programe, načrtno zarisala lastne športne in rekreativne dejavnosti. Trainingi, vaje, bolj ali manj zahtevne tekme so že nekaj časa v polnem teku. Igralci so tako zadobili pravo mišično napetost, moč in fizično elastičnost, pričakuje jih dolga mučna sezona, ki bo trajala do konca meseca maja. Na vrata posameznih ekip, ki nastopajo v različnih kategorijah, namreč že trkajo prvenstva. Sedaj je čas predstavitev društvenih programov, ekip in celotne sezone.

V četrtek, 12. t.m., je bila ob 19. uri na sedežu podjetja Terpin v ulici III. Armata v Gorici predstavitev razvejane dejavnosti goriškega Športnega združenja Olympia. V uvodnih besedah predsednika SZ Olympia Mateja Terpina je bilo točno razbrati društveno bogato sezonsko dejavnost in spodbudno plodno bodočnost. Zahvalil se je banki, organizacijam, podjetjem, vsem, ki jim je obstoj tega malega zamejskega športnega združenja tako pri srcu; vsem pokroviteljem, sponzorjem, ki s finančno podporo vsako leto konkretno pripomorejo k dokaj uspešni izpeljavi zadnjih načrtov. Prisotne je opozoril, da bo prihodnje leto, točneje 16. marca 2001, slavilo SZ Olympia 40. obletnico obstoja; na to se velja primerno pripraviti. Obletnica pomeni

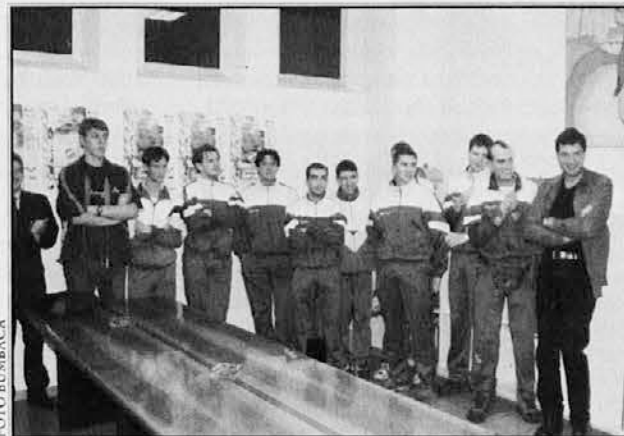


FOTO BUMBACA

40 let nepretrganega gojenja najrazličnejših panog, začeniši pri odbojki, pa do atletike in smučanja. V letošnji sezoni bosta nastopili v deželnem prvenstvu, v C ligi, bodisi moška kot tudi ženska postava. V pokrajinskem prvenstvu bosta igrali ženski edipi Under 17 in 18 (dekleta fizično pripravlja Mario Siega, za ta sektor sta odgovorni Danja Bagon in Martina Hlede) ter moški ekipi Under 17 (odgovoren Saša Hlede) in prva divizija (odgovoren Marko Lutman) s trenerjema Andrejem Terpinom in Gregorjem Sfiligojem na čelu. SZ Olympia je pričelo na mladinski ravni pri dekletih sodelovanje s sovodenjskim odbojgarskim klubom Soča, tako da bosta s skupnimi močmi branili iste barve v prvenstvu Under 13. Poleg tega se bo mladina ubadala z mini odbojko, katero bo usmerjala Vanja Černic. Letošnja novost, ki se je pričela v ponedeljek, 16. t.m., je telovadba za otroke od petega do devetega leta starosti, katere bo spremljala vsak ponedeljek in četrtek popoldne

Mija Češčut. Le nazadnje je predsednik Matej Terpin voščil vsem igralcem veliko uspehov, priporočil jim je spoštovanje in dober odnos med prijatelji soigralci, do odbornikov, ki se trudijo za nadaljnjo utrditev njihovega zadoščenja, in zaželel vsaj eni od dveh ekip preskok v višjo ligo.

Odbornik ter predsednikova desna roka Franco Bagon je tokrat malce pozabil na probleme in birokratske zaplete, ki jih je žal vedno več, in sam se pokazal prepričan, da trdo, dosledno in dobro delo pelje po ravni poti. Obrazil je željo odbora, da bi predstavili letošnjo sezono prav v podjetju Terpin in ne kot ponavadi v Slovenskem športnem centru, kjer ima tudi športno združenje svoj sedež. Želeli so se oddolžiti na zelo skromen, a hvalevreden način družini, ki že vrsto let stoji športnemu društvu ob strani, mu daje solidno podporo, vlaga veliko moči in truda za dalekovidno delovanje SZ Olympia in zato Terpinovim moramo biti res vsi hvaležni. Spregovoril je tudi o za-

četem sodelovanju pri ženski ekipi z italijanskima ekipama Torriana in Farra in zaželel, da bo ta skupna pot sodelovanja obrodila bogate sadove, in sam se je pokazal odprt kate-remukoli drugemu dobrodošlemu povezovaju. Sledila je predstavitev moške in ženske ekipe, ki bosta nastopali v C ligi. Moško ekipo, ki je že zagrila svojo prvo tekmo prvenstva 14. t.m. proti Nuova pallavolo Trieste v domači telovadnici (končni rezultat 3:0), sestavljajo: Nikolaj Pintar, Saša, Jurij in Filip Hlede, Simon in Janez Terpin, Mauro Maraž, Boris Sfiligoj, Christina Graunar, Evgen Komjanc, Rok Bernetič, Marko Klanjšček, Lorenzo Guzzon ter Stefano Bensa in Damjan Dorni, ki sta se letos umaknila in si privoščila malo počitka, trener Claudio Conz in spremljevalec Gianni Manià. Žensko ekipo, ki pa bo začela prvenstvo v soboto, 21. t.m., sestavljajo: Evelin Bulfoni, Tjaša Gruden, Hadrijana Corci, Viviana Zotti, Massimiliana Sricchia, Chiara Seculin, Vanja, Mirjam in Mateja Černic, Chiara Simonetti, Lucia in Silvana Princi, Tiziana Saveri, Izabel Manià, Norwenna Simi, trener Stefano Castagnaro, pomožna Mario Siega in Paolo Špacapan, spremljevalec Davide Grinovero.

Bagon je poudaril, da se je odbor odločil, da bo potrdil in izročil C ligaški ekipi - Castagnaru ženske in Conzu moško - zlasti zaradi njunega notranjega bogastva, človeškosti, ki sta jo pokazala že v prejšnji sezoni, prijaznosti in usklajenosti z igralci.

OD 20. DO 22. T.M. V LJUBLJANI

POSVET O OTROKU
V GIBANJU

ERIK DOLHAR

Katedra za šport in didaktiko športne vzgoje na pedagoški fakulteti v Ljubljani pripravlja od 20. do 22. oktobra v Gozdu Martuljku prvi mednarodni znanstveni posvet z naslovom *Otrok v gibanju*. Na posvet, ki bo potekal pod pokroviteljstvom ministrstva za šolstvo in šport, se je prijavilo več kot 130 slušateljev - med njimi je več kot sto referentov - iz šestih evropskih držav. Vodilo in glavni cilj posveta je znanstvena in strokovna obravnavo vloge in pomena športno-gibalne aktivnosti v celostnem razvoju otroka. Vsi prispevki, predstavljeni na tridnevem srečanju, bodo objavljeni v zborniku, ki bo izšel ob otvoritvi posveta in bo z več kot 600 stranmi po prepričanju organizatorjev predstavljal pomembno pridobitev za strokovno in znanstveno literaturo s tega področja. V organizacijskem odboru so prepričani, da se še ne zavedamo dovolj raz-

sežnosti vpliva, ki ga ima športno-gibalna aktivnost v celostnem razvoju otroka - še posebej v zgodnjem otroštvu. Predvsem se tega dovolj ne zaveda širša javnost, zato je tudi eden od ciljev spodbuditi razmišljanja o problematiki v širši javnosti in ne le med strokovnjaki. Sicer pa so se priprave posveta lotili z željo, da bi združili znanja in izkušnje strokovnjakov, ki na različne načine posegajo na področje športno-gibalne aktivnosti in tako vplivajo na celosten razvoj otroka. Po uvodnih predavanjih strokovnjakov prvi dan posveta bo drugi dan potekalo delo v treh skupinah. Prva in druga se bosta posvetili gibalno-športnim dejavnostim v vzgojno-izboraževalnem procesu vrtcev in osnovnih šol, tretja pa zdravstvenim, psihološkim in sociološkim vidikom. Zadnji dan posveta bo posebna skupina obravnavala gibalno-športno dejavnost za otroke s posebnimi potrebami.

ZSŠDI / SREČANJE V LONJERJU

OBISK ODBORNIKA
DAMIANIJA

FOTO KROMA

V torek, 10. t.m., je Združenje slovenskih športnih društev v Italiji priredilo srečanje med podžupanom in odbornikom za šport tržaške občine prof. Robertom Damianijem in predstavniki slovenskih športnih društev, ki delujejo v tržaški občini. Srečanje, kot piše v tiskovnem sporočilu, je potekalo v prijateljskem vzdušju; otvoril ga je predsednik ZSŠDI Jure Kuferšin. V uvodnih besedah je orisal delovanje ZSŠDI in njegovih 52 članic, ki delujejo na deželni območju in združujejo več kot 6.000 ljudi. Poudaril je pomembno delo, ki ga je v zadnjih letih opravila

občinska uprava v prid sožitju med narodnostnimi skupnostmi, ki živijo v Trstu, med katerimi je tudi slovenska. Prof. Damiani pa je poudaril pomanjkanje okvirnega deželne zakona za šport in nove norme, ki vse bolj priti-skajo predvsem na manjša športna društva. V razpravi je bil govor predvsem o problematiki struktur in vadbenih prostorov. Besedo so prevzeli tudi predstavniki društev, do katerih je bil prof. Damiani zelo razpoložljiv, saj je obljubil, da bo tudi osebno poskrbel, da bodo nujni problemi v čimkrajšem času tudi rešeni.

»JE, KAR JE«

SLONI IN IDEJE

Kako spraviš slona v hladilnik? Večina razumnih ljudi bi na to vprašanje odgovorila, da je to nemogoče. Malo bolj ustvarjalni bi rekli, da težko. Bolj pragmatični bi rekli: "Po kosih" ali "Če imaš celo hladilnico, lahko." Dejstvo pa je, da je pravi odgovor veliko bolj preprost: "Odpriš hladilnik, daš noter slona in zapreš hladilnik."

Po svetu mrgoli tečajev za poslovneže in prodajalce ter druge poklice, pri katerih so ideje pomembne. Danes so namreč ideje najpomembnejša stvar v poslovnem svetu. Če imaš pravo idejo, bo našel investitorja, ki bo vanjo pripravljen vložiti denar. To je še toliko bolj pomembno v svetu interneta. Dovolj je imeti pravo idejo, in če uspeš pridobiti le minimalen odstotek strank, jih že imaš na milijone. Toda kje najti ideje?

Imam kar nekaj prijateljev, ki imajo ogromno idej in bi mnoge bile tudi zanimive. Večinoma pa so ti prijatelji vedno brez denarja, brez službe in polni težav. Zakaj? Ker živijo v svojem svetu. So za v svet, kot je pravila moja prababica, vendar ne za tega. Ko gre za konkretne stvari, ki jih v vsakdanjem življenju vsi rešujemo in se z njimi ukvarjamo, ko gre za t.i. ljubi kruhek, so ti prijatelji še najbolj podobni marsovcem, ki so predvčerajšnjim padli na ta naš zanje nenavadni planet. Ostali prijatelji, ki jih imam in so "uspešni", torej se v tem svetu znajdejo, pa so velikokrat dolgočasni in jim manjka idej. Zdi se torej, da gre za dva ločena sveta: svet konkretnega, vsakdanjega življenja, v katerem smo vsi malce dolgočasni in preveč normalni, in za drugi, ustvarjalni, umetniški svet, poln zamisli in novosti, kjer so ljudje zabavni in zanimivi, toda, kot vemo, tako "zunaj", da si ne morejo pomagati. In jim velikokrat nihče ne more pomagati.

Prav zato so ideje za poslovni svet tako dragocene. Večina ljudi, ki se v poslovnem svetu znajdejo, nimajo idej, da bi naredili kaj novega. Do tega pa jih privede prav poslovni svet. Za pravo ustvarjalnost je treba poslati možgane "na pašo", treba se je navaditi na "lenarjenje". Že Rimljani so razlikovali "negotium" in "otium"; slednji je nekako ustvarjalno lenarjenje. Kdor je imel dobrega mecena ali sam bil dovolj bogat, da se mu ni bilo treba ukvarjati s posli, se je posvetil "otiumu" in pisal poezije, gledališke igre ali filozofiral. In danes poslovni svet zahteva od poslovnih, ki si ne morejo privoščiti niti konca tedna v družini, da so ustvarjalni in imajo vedno nove zamisli za nove poslovne priložnosti? Očitno ne gre. Prav tako tudi ne deluje z ustvarjalnimi dušami, ki se ne znajo spraviti v konkretni svet in so njihove ideje tudi krasne, toda prav tako neuresničljive in konec koncev tržno nezanimive. Tudi to ne gre.

Obstajata torej dve možnosti. Ali naučiti umetniške duše konkretne razmišljanja ali pa poslovneže ustvarjalnega pogleda na svet, da bi lahko uzrli genialne rešitve tudi v najbolj brezizhodnih situacijah. Zadnja možnost je za spoznanje lažje izvedljiva in se zato toliko ljudi z njo tudi ukvarja. Izjemno dragi tečajji vas skušajo popeljati v drug svet, kjer lahko gledate z drugačnega zornega kota.

In sem spada tudi ta serija vprašanj: "Kako daš slona v hladilnik?" Poglejmo, kako vam gre. Slona, to smo že slišali, damo v hladilnik v treh potezah. Kako pa daš žirafa v hladilnik? Najbolje, da vam kar navedem prave odgovore: Ne moreš, ker je tam že slon. Pa še: Kralj lev je pripravil kongres za vse živali. Katera manjka? Slon. Ker je v hladilniku. In zadnje: Prečkati morate reko, v kateri ponavadi živijo krokodili. Nimate mostu in niti čolna. Kaj boste naredili? Preprosto jo boste preplavali. "Kaj pa krokodili?", mi boste rekli. "Saj so na kongresu!"

Kot zanimivost naj povem, da je nad 90% poslovnih odgovorilo napačno, nad 60% otrok pa pravilno. Tako me je tudi prijatelj umetnik, potem ko smo prepotovali dva tisoč km po Italiji, vprašal: "Koliko kilometrov je v Italiji?" Včasih je dobro postaviti kako neumno vprašanje.

PETER SZABO

GORICA / LINIJA OBČINSKIH SVETOVALCEV

SLOVENSKI SVETOVALCI NE SPIMO

V zvezi s polemiko, ki smo ji te dni priče v dnevnem časopisju na Goriškem, se je oglasila tudi slovenska občinska svetovalka Slovenske skupnosti Erika Jazbar. V sporočilu za javnost med drugim piše: "Marsikdo me je že vprašal, kako mislimo slovenski svetovalci odgovarjati na zadnjo provokacijo, ki je prišla s strani večine, za katero vemo, da z velikimi težavami upravlja goriško občino. Mislim seveda na zaplete z zakonom 482/99. Rada bi nekatere stvari pojasnila, da ne bi prišlo do nesporazumov. Predvsem bi rada na glas povedala, da mora biti vsem jasno dejstvo, da se slovenska manjšina ne more odpovedati udeležanju omenjenega zakona na celotnem območju občine Gorica!... Od vsega začetka smo bili slovenski

svetovalci mnenja, da je umestno, če se za korake v smeri omenjenega zakona angažirajo v prvi vrsti italijanski koalicijski kolegi Oljke.

Prvič: pogosto je v goriškem občinskem svetu prišlo do a priori etiketiranja na naš račun, padale so težke besede tudi zaman, splošna teza pa je, da slovenski svetovalci branim le naše etnične interese, za dobrobit goriške občine pa nam sploh ni mar. Marsikdo bo podčrtal, da je to naša dolžnost, saj zastopamo slovenske volivce in odgovarjamo v prvi vrsti njim ter (bi dodala), če si za slovensko narodno skupnost sami ne prizadevamo, tega ne bo storil nihče drug. V tem primeru pa gre za bolj delikatno zadevo. Angažiranje italijanskih kolegov, katerim smo bili ob strani in smo jih primerno in-

formirali od vsega začetka, je pomembno, ker s tem pokažejo nam Slovincem in italijanski večini, da zastopajo ne le člene, temveč tudi duh zakona 482/99. Angažiranje omenjenih politikov za ta zakon, ki je pomemben predvsem zato, ker razbija led in pripravljata pot za "naš" zakon, je nujno, sicer nam bodo v prihodnosti prej ali slej povedali, da se zakon (482 in naš) tiče našega geta in ne mesta Gorice ali dežele F-Jk.

Gre za politično linijo, za katero smo se domenili slovenski svetovalci in s katero so se strinjali drugi svetovalci Oljke. V tej smeri smo in so storili nekatere pomembne korake.

Mislim, da, ko bo prišlo do zaželenih rezultatov, bodo le-ti nosili močnejšo vsebino; če pa bomo na pričakovane in obljubljene korake čakali zaman, mislim, da smo že dokazali, da se ne bojimo javnega in jasnega nastopa v bran pravic slovenske manjšine na Goriškem".

TUJEGA NOČEMO...



Jakec: Ti, ki si načiten človek, ma, povej mi, zakaj manjšina ostaja samo privesek?

Mihec: Zakaj, zakaj, zatu, ke koštamo. Jen če smo koštali prej, ki so soude prihajali, kuker piše Primorski, "direktno iz Jugoslavije", terko več koštamo zdej, ki prihajajo sez Slovenije. Zetu, ki če "manjšina ostaja", smo privesek že bli, jen če smo že prej bli privesek, smo zdej, keku nej rečen, an zdrou slepič, ki ne boli, jen zetu se noben buh ne spune, de ga jema.

Jakec: Ne, ne. Viden, de nisi neč čito. Ni teku. Glej, ki u časneki piše, de bo ministrstvo za kulturo namenjal manjšini "odstotek svojega proračuna" in de ga je "v zadnjih desetih letih namenjal znatno manj". Privesek pej je, zetu ki je manjšina u besedili predloga nacionalnega kulturnega programa sicer omenjena, ma teku mimogrede, kuker de bi se slovenski kulturni prostor končo na Fernetčeh. Teku je tu.

Mihec: Kej češ! Če u ljubljani sklepejo ued zamejstva samo po TV-poper, smo dobre. Sej si mislejo, de je bulše ne se družet sez tašnemi.

Jakec: Pazi, keku govoriš, prijato. Glej, ki tisti ued TVpoper jemejo prijate prou na vrhe.

Mihec: Ja, jen kej nej ti rečen? Povej mi, s kom se družiš, jen ti povjen, kaj si?

Jakec: Lehko rečeš, kar češ, ma tu je rjes. Malo je tistih, ki u ljubljani vjejo, de živimo Slovenci tedi u Trste, jen malo jeh je, ki jeh tu kej briga.

tura ne prnese bogastva.

Mihec: Ne se hecet zes temi stvarmi, ki so hudi problemi. Glej, ki Pavšič je prou na tisten sestanki povjel, de kot "skupnost imamo danes tudi dodatnih osem milijard lir dolga zaradi obnovitvenih del, ki so jih v zadnjih letih pričela nekatera naša društva in ustanove in to, ker so se prispevki, ki jih Rim namenja obnovi in posodobitvi struktur, od začetnih treh milijard skrčili na 500 milijonov letno." Teku je tu, jen Pavšič je tedi povjeu, de so skuppej sez SSO-jen in slovensko vlado ustanovili delovno skupino, ki naj reši vprašanje nepremičnin slovenske manjšine.

Jakec: Ben vsaj tu. Upajmo, de se bo kej rješlo. Ti, ma kaj je rjeko Pahor?

Mihec: Je poveu, de SSO nima materialnih sredstev, de bi lahko pomagal. Jen se je vprašo, de kej bomo ku manjšina djeleli sez tolkimi stavbami, zetu ki nes je zmirej menj, jen jeh rihtet pej košta. Ma je tedi rjeko, de si SSO ne muere uzet odgovornosti za tu, ker je blo, jen za pufe, ki so jeh nerdili drugi.

Jakec: Tu je pej prou rjeko, sej be tou videt, kej bi rjekli ti ued ZST u obratnem primeri.

Mihec: Lehko! Kuker so zmerj praule, po logiki: kar je moje, je moje, jen, kar je toje, je tedi moje. Tu be rekli jen ze se nerdet ljepe bi dodali: fantje, glejte, ki tujega nočemo, svojega ne damo!

MLADI MLADIM

ŠE IZ PRIROČNIKA ZAPELJEVALCEV

ZAKAJ JE DEL PIĘRO TAKO VŠEČ DEKLETOM

Je privlačnost stvar instinkta? Nikakor ne. Že res, da človek v tisočletjih ni mogel popolnoma zbrisati določenih nagonov, kot je na primer težnja k izbiri zdravega in močnega partnerja, ki bo primeren za ohranjanje in nadaljevanje vrste. Človek pa je te nagone nekako maskiral in jih manipuliral - s kulturo. Precej pojasnjen primer te preobrazbe so obredi (rituali).

Vzemimo ples: smisel plesov parjenja pri živalih ni ta, da samec očara partnerko, pač pa da dokaže svojo moč in spretnost. V temelju plesa, v nekaterih drugih ritualih in človeških modelih obnašanja tudi danes ostaja zapisana matrica primitivnih nagonov. Vendar je človeška družba razvila najprimitivnejše rituale in jih popeljala na višjo raven, tako da se je včasih prvotni namen le-teh zabil in se umaknil v podzavestno sfero.

Petra je odlična plesalka. Glasba jo navdihne in popelje kamorkoli. Njeni gibi so mehki in senzualni. Ne-koč mi je priznala, da se zaljubi v vsa-

kega fanta, ki ji zna "nadeti peruti", ko zapleše z njo. "Tudi ko je fant drugače neprilvačen, vedno naredi name vtis, če me v plesu zna voditi, če najdeva simbiozo v gibih. Ne vem, kako je s tem... če je dober plesalec, kratkoma izgubim glavo..."

Ni čudno, da je tako. Ples poudarja sex-appeal osebe, ker vsebuje tisto primarno sporočilo o fizični moči in sposobnosti, ki še vedno zelo intenzivno deluje na našo podzavest.

Isto se dogaja pri športu. Zakaj je spremljanje in navijanje za športnike tako navdušujoče? Zakaj so atleti, športniki tako privlačni? Koliko deklet poznate, ki vzdihujejo za Del Pierom ali za Pippom Inzaghiem? Morda je to zaradi njihovih ne-

žnih zelenih oziroma modrih oči, morda pa še zaradi česa drugega. Zopet lahko ugotovimo, da je šport kulturna dejavnost, v katero je človek maskiral sporočilo dokazovanja svoje fizične moči in spretnosti. Gre torej za dejavnost, ki nosi v sebi sporočilo o sex-appealu.

Kultura je prvotno sexy-sporočilo v nekaterih primerih celo tako zabrisala, da se na primer dogaja, da nekatere moške oziroma ženske športe spremljajo pretežno pripadniki iste spola, ne pa drugega. Tako danes ne moremo govoriti o tem, da ljudje plešejo ali da se ukvarjajo s športom zato, da bi predstavnikom drugega spola dokazali, česa so sposobni in jih tako očarali in privlačili. Res pa je, dragi zapeljivalci, da boste imeli več kot kakšno možnost pri osvajanju, če boste omenjene mehkanizme podzavesti in šifriranih prvotnih nagonov poznali in jih pridno uporabili v svojo korist.

Vso srečo vam pri tem želi

VAŠA BIBA

PREJELI SMO

AURELIO JURI IN BAZOVIŠKE ŽRTVE



Ob incidentu s častnim vodom slovenske vojske, ki naj bi spremljal predsednika vlade dr. Andreja Bajuka in obrambnega ministra Janeza Janšo pri polaganju venca štirim bazoviškim žrtvam, a so mu italijanske oblasti že izdano dovoljenje v zadnjem trenutku preklicale, je Aurelio Juri pohitel z izjavo (Il Piccolo, 7.9.2000), da je bil poskus privedbe oboroženega častnega voda na bazoviško gmajno "nepriemer", tudi spričo dejstva, da so bile štiri žrtve "italijanski državljani". Dan za tem (Il Piccolo, 8.9.2000) je svojo nenavadno izjavo prav tako hitro dopolnil, dopuščajoč prisotnost tuje vojske na teritoriju neke države, vendar le v okviru "skupne udeležbe". Obenem je menil, da bi morala italijanska stran preklic pravčasno sporočiti, oz. se opravičiti, če tega ni storila. Hkrati je pozdravil gesto predsednika vlade Bajuka, ki je s svojo prisotnostjo dal ustrezno težo štirim bazoviškim mučenikom.

Jurijeva reakcija mi je zbudila pozornost, ker kaže, in to ne prvič, kako zelo hiter je pri kritiziranju lastne domilne države, ša zlasti ko je na oblasti opcija, ki mu ni pri srcu. Se bo morda zganil kdaj tudi takrat, ko se tej državi dela krivica ter bi morali tisti, ki kaj dajo nase, braniti njene interese? Recimo tudi v tem trenutku, ko izvaja tržaški župan Riccardo Illy surove pritiske na Bruselj, da bi z njegovo pomočjo, na račun temeljnih slovenskih državnih in posebej še koprskih interesov, izsilil tako varianto 5. koridorja, ki privilegira Trst in bi naredila iz Koprsko črvo tržaške Luke. Ali pa, ko je Trst znova in znova preplavljen s slogami in parolami kot npr.: "Nikoli dvojezičnosti!... Dvojezičnost je napad na pravico Italijanov do dela in na njihovo prihodnost... Dvojezičnost je žalitev italijanske identitete in podobe Trsta" ... itn. brez konca in kraja že eno celo stoletje. Ko se že tako rad oglašava v Piccolu, bi bilo pošteno, da tudi o teh stvareh pove svoje mnenje. In ko se tako rad sklicuje na "evropskost", bi lahko v istem časopisu ob svojih nedavnih izjavah povedal tudi to, da je npr. Slovenija, ravno izhajajoč iz te evropskosti, nedavno tega pristala na prisotnost oboroženega častnega voda italijanske vojske na komemoraciji v Kobaridu in še kje drugje. Ni mi tudi jasno, zakaj naj bi bilo italijansko državljanstvo bazoviških žrtv o-vira, zaradi katere bi se jim predsednik Bajuk ne smel pokloniti. To je kvečjemu razlog, zaradi katerega bi se tem žrtvam kot prva morala pokloniti Italija, ki pa se že 70 let dela, kot da ne ve zanje. In, končno TIGR je bil prva organizirana uporniška protifašistična organizacija v Evropi in štirje ustreljeni na bazoviški gmajni med prvimi žrtvami fašizma v Evropi. In to kot žrtve posebnih sodišč, katerih razsodbe so bile po vojni vse po vrsti razveljavljene. Zato bi se jim morala pokloniti vsa Evropa in med prvimi predsednik republike Kučan, ne samo Bajuk.

MILAN GREGORIČ